

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Σχολή Οικονομικών & Πολιτικών Επιστημών

Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών

ΠΜΣ Γεωπολιτικής Ανάλυσης, Γεωστρατηγικής Σύνθεσης, Σπουδών Άμυνας και
Διεθνούς Ασφάλειας

Όνοματεπώνυμο: Γεώργιος Ε. Σοφικίτης
Αριθμός μητρώου: 201510114
Γνωστικό Αντικείμενο: Γεωπολιτική Ανάλυση, Γεωστρατηγική Σύνθεση, Σπουδές Άμυνας και Διεθνούς Ασφάλειας
Επιβλέπων: Καθηγητής Ι. Θ. Μάζης Επόπτες: α) Αναπληρωτής καθηγητής Κ. Γρίβας β) Υπ. Δρ. Ι. Π. Σωτηρόπουλος M.PHIL., M.A
Τίτλος εργασίας: Γεωπολιτική ανάλυση της εξωτερικής πολιτικής της Κίνας στο γεωγραφικό σύμπλοκο της Νότιας Σινικής Θάλασσας.
Αριθμός λέξεων: 19.500
Προθεσμία κατάθεσης εργασίας: 15 Ιουνίου 2017
Ημερομηνία κατάθεσης εργασίας: 8 Ιουνίου 2017

Δήλωση: Με την υποβολή της παρούσας και τη συμπλήρωση του ανωτέρω πίνακα, βεβαιώ ότι έχω αναγνώσει και κατανοήσει τις πολιτικές και τους κανονισμούς του ΕΚΠΑ και του ΠΜΣ σχετικά με την αξιολόγηση των εργασιών και τα ακαδημαϊκά παραπτώματα.

Ημερομηνία :

8 Ιουνίου 2017

Υπογραφή

Γεώργιος Ε. Σοφικίτης

Ευχαριστίες

Ως ηθική υποχρέωση οφείλω να ευχαριστήσω τον Καθηγητή και Πρόεδρο του Τμήματος Τουρκικών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Ιωάννη Θ. Μάζη, για όλα όσα μου δίδαξε, με ιδιαίτερη έμφαση στο χρήσιμο και επιστημονικό εργαλείο της συστημικής γεωπολιτικής ανάλυσης, μέσω του οποίου πλέον μπορώ να αφουγκράζομαι και να προβλέπω τον τρόπο με τον οποίο συμπεριφέρονται οι πόλοι ισχύος.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω παρομοίως, τους επιβλέποντες καθηγητές του ανά χείρας πονήματος, αναπληρωτή καθηγητή Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων Κ. Γρίβα και Υπ. Διδ. Ι. Π. Σωτηρόπουλο, διότι δέχτηκαν την επίβλεψη του έργου μου και συνέβαλαν με τις συμβουλές τους καθοριστικά για την εκπόνηση του. Επιπρόσθετα, στην πραγματοποίηση της παρούσας εργασίας συνέβαλαν οι γνώσεις με τις οποίες εφοδιάστηκα από όλους τους υπόλοιπους καθηγητές, μηδενός εξαιρουμένου, του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Γεωπολιτικής Ανάλυσης, Γεωστρατηγικής Σύνθεσης, Σπουδών Άμυνας και Διεθνούς Ασφάλειας. Επιπλέον, ευχαριστώ την κα Γ. Κουλούρη και την κα Δ. Πάππου για την άψογη συνεργασία και την έγκαιρη γραμματειακή υποστήριξη την οποία μου παρείχαν ανά πάσα στιγμή.

Το έργο όμως αυτό δεν θα είχε πραγματοποιηθεί χωρίς την αμέριστη συμπαράσταση και την αέναη υποστήριξη την οποία απλόχερα και διαχρονικά μου προσφέρουν οι γονείς μου, Ευάγγελος και Φιλησία, χάρη στους οποίους άντλησα την δύναμη και την θέληση ώστε να φέρω εις πέρας αυτό το εγχείρημα, με τον καλύτερο κατ' εμέ δυνατό τρόπο, λαμβανομένης υπόψη και της καθημερινής επαγγελματικής μου επιβάρυνσης. Αδιαμφισβήτητη είναι επίσης η συνεπικουρία της αδερφής μου Ειρήνης, του αδερφού μου Νικολάου και της συντρόφου μου Μαριάννας, τους οποίους ευχαριστώ.

Τέλος ευχαριστώ τους συναδέλφους και τους φίλους μου εκείνους, οι οποίοι με τον δικό τους τρόπο συνέβαλαν στην αποπεράτωση της παρούσας γεωπολιτικής ανάλυσης.

Πίνακας περιεχομένων

Ευχαριστίες	3
Πίνακας περιεχομένων	4
Λίστα ακρωνυμίων	5
Εισαγωγή	7
Κεφάλαιο 1. Επισκόπηση βιβλιογραφίας.....	9
Κεφάλαιο 2. Μεθοδολογία	12
Γενική Περιγραφή της εφαρμοσθείσας μεθοδολογίας	12
Ερευνητικοί περιορισμοί και προϋποθέσεις	17
Κεφάλαιο 3. Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση.....	19
Μέρος πρώτο	19
<i>Πολιτισμικός Πυλώνας ισχύος</i>	<i>19</i>
<i>Οικονομικός πυλώνας ισχύος.....</i>	<i>24</i>
<i>Αμυντικός πυλώνας ισχύος</i>	<i>40</i>
Μέρος δεύτερο	46
<i>Θαλάσσιοι οδοί – Επικοινωνίες</i>	<i>48</i>
<i>Η τήξη των πάγων στην Αρκτική και οι επιπτώσεις στην Νότια Σινική Θάλασσα.....</i>	<i>51</i>
<i>Οι θαλάσσιες διεκδικήσεις στην Νότια Σινική Θάλασσα.....</i>	<i>55</i>
<i>Φιλιππίνες εναντίων Κίνας στο Διαιτητικό Δικαστήριο</i>	<i>59</i>
<i>Αντιπρόσβαση και άρνηση περιοχής ενάντια στη μάχη δια αέρος και θαλάσσης</i>	<i>62</i>
Κεφάλαιο 4. Γεωπολιτικό Υπόδειγμα.....	69
Επίλογος	73
Παράρτημα χαρτών, σχημάτων και πινάκων	75
Χάρτες	75
Σχήματα.....	95
Πίνακες.....	113
Βιβλιογραφία	119

Λίστα ακρωνυμίων

Ελληνόγλωσσα:

ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑΟΖ : Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη
Α΄ΠΠ: Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος
Β΄ΠΠ: Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος
ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση
ΗΠΑ: Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

Ξενόγλωσσα:

ASB: Air Sea Battle
ASBM: Anti-ship Ballistic Missile
ASCM: Anti-ship Cruise Missile
Bb: billion barrels
Bbl/d : billion barrels per day
Bbl/y : billion barrels per year
b/l : barrels per day
Bcf : Billion cubic feet
CAGP : Central Asia Gas Pipeline
CDCM: Costal Defense Cruise Missile
CNOOC : China National Offshore Oil Corporation
CNPC : China National Petroleum Corporation
CPC : Chinese Petroleum Corporation
d : Το μετρούμενο μέγεθος σε χρόνο t
D : Σταθμικός Δείκτης
EIA : Energy Information Administration
IEA : International Energy Agency
IRBM: Intermediate Range Ballistic Missile
LACM: Land Attack Cruise Missile

MRBM: Medium Range Ballistic Missile
MOU : Memorandum of Understanding
NRDC : National Development and Reforming Commission
NATO : North Atlantic Treaty Organization
PNOC : Philippine National Oil Company
SAM: Surface Air Missile
SCO : Shanghai Cooperation Organization
SRBM : Sort Range Ballistic Missile
SLOC : Sea Line Of Communication
Tcf : Trillion cubic feet
Tcf/y : Trillion cubic feet per year
Tcm : Trillion cubic meters
THAAD : Terminal High Altitude Area Defense
TPP : Trans-Pacific Partnership
UNCLOS : United Nations Convention on the Law of the Sea
USN: United States Navy
USAF: United States Air Force

Εισαγωγή

Στο ανά χείρας πόνημα καλούμαστε, εφαρμόζοντας τη μεθοδολογία της συστημικής γεωπολιτικής ανάλυσης, να εξετάσουμε τη δράση της εξωτερικής πολιτικής της Κίνας στο γεωγραφικό σύμπλοκο της Νότιας Σινικής Θάλασσας.

Η Κίνα, λόγω της γεωγραφίας της, έχει απασχολήσει εδώ και αρκετά χρόνια κορυφαίους διανοητές σε θέματα γεωπολιτικής, καθώς και φορείς χάραξης εξωτερικής πολιτικής ισχυρών πόλων ισχύος παγκοσμίως. Σε αυτό συμβάλλει το ότι αποτελεί έναν διεθνή δρώντα ο οποίος είναι ευνοημένος από τη γεωγραφία, γεγονός το οποίο της επιτρέπει να προβάλλει τον δυναμισμό και την εθνική αυτοπεποίθηση της παγκοσμίως τις τελευταίες δεκαετίες. Η χώρα αυτή λέμε ότι είναι ευνοημένη από τη γεωγραφία διότι, όπως θα δούμε σε επόμενο κεφάλαιο, διαθέτει τον μεγαλύτερο πληθυσμό στον κόσμο και παράλληλα καταλαμβάνει μια αχανή έκταση στο ανατολικό κομμάτι της Ευρασίας. Αυτή η έδρα της επιτρέπει πεδίο δράσης το οποίο εκτείνεται από δυσμάς στο σύμπλοκο της Κεντρικής Ασίας και από ανατολάς με ακτογραμμή περί τα δεκαπέντε χιλιάδες χιλιόμετρα στον Ειρηνικό Ωκεανό, ο οποίος αδιαμφισβήτητα διαθέτει κύριες οδούς ναυσιπλοΐας.

Οι φορείς χάραξης της εξωτερικής πολιτικής του Πεκίνου σήμερα οραματίζονται μια Κίνα η επιρροή της οποίας θα ξεπερνάει την εδαφική της επικράτεια. Έτσι καθίσταται ως μια αναθεωρητική δύναμη, η οποία στρεφόμενη προς το εξωτερικό, προσπαθεί να εξασφαλίσει τις ανάγκες οι οποίες απαιτούνται σε φυσικούς πόρους. Με αυτόν τον τρόπο αποσκοπεί να τροφοδοτήσει τη βιομηχανία την οποία έχει αναπτύξει και στην οποία στηρίζεται η οικονομία, το εμπόριο της και κατά συνέπεια το βιοτικό επίπεδο των πολιτών της. Το επίπεδο του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού της αποτελεί παράγοντα από τον οποίο εξαρτάται η πολιτική σταθερότητα στο εσωτερικό της, διότι εάν αυτό είναι χαμηλό υπάρχει κίνδυνος πολιτικών αναταραχών. Έτσι, η διάδρασή της με τα κράτη του υπό μελέτη γεωγραφικού συμπλόκου καθώς και παγκοσμίως, επηρεάζεται από το ανωτέρω πλαίσιο.

Ο Ρόμπερτ Κάπλαν πολύ ορθά επισημαίνει ότι: «Ασφαλώς κάποιος μπορεί να αντιτείνει ότι το γεγονός ότι η Κίνα συνορεύει με τόσες πολλές προβληματικές περιοχές ενδέχεται να περιορίσει την ισχύ της, άρα ότι η γεωγραφία στέκεται εμπόδιο στις κινεζικές φιλοδοξίες. Με άλλα λόγια, η Κίνα είναι ουσιαστικά περικυκλωμένη¹». Επομένως, η εξωτερική πολιτική της Κίνας περιπλέκεται από αρκετά σημαντικά ζητήματα, τα οποία εμφανίζονται λόγω της αλληλεπίδρασης της με τα γειτονικά σε αυτήν κράτη. Επιπλέον, σε συνδυασμό με την ανωτέρω αλληλεπίδραση, οφείλουμε να συμπεριλάβουμε τη δράση υπερσυστημικών δρώντων όπως οι ΗΠΑ στο υπό μελέτη σύστημα, καθώς και φαινομένων όπως αυτό της κλιματικής αλλαγής, ώστε να καταλήξουμε σε ασφαλή συμπεράσματα και προβλέψεις αναφορικά με το αποτέλεσμα της γεωπολιτική μας ανάλυσης.

¹ Robert D. Kaplan, *Η Εκδίκηση της Γεωγραφίας*, trans. by Σπύρος Κατσούλας, Πρώτη edn (Αθήνα: Μελάι, 2017). σ. 364

Κεφάλαιο 1. Επισκόπηση βιβλιογραφίας

Ο γεωπολιτικός και καθηγητής του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης και του Οικονομικού Πανεπιστημίου του Λονδίνου H. J. Mackinder² διαπίστωσε αμέσως μετά τον ΑΠΠ ότι αυτός που κυβερνά την Αν. Ευρώπη κυβερνά την heartland, αυτός που κυβερνά την heartland κυβερνά την πλανητική νήσο, αυτός που κυβερνά την πλανητική νήσο κυβερνά και τον κόσμο ολόκληρο. Την θεωρία αυτή επικαιροποίησε μερικές δεκαετίες μετά, κατά το τέλος του ΒΠΠ ο καθηγητής του Πανεπιστημίου του Nicholas J. Spykman³, ο οποίος μίλησε για το κρηπίδωμα (rimland) λέγοντας ότι εκείνος που ελέγχει το κρηπίδωμα ελέγχει την Ευρασία και συνεπώς τον κόσμο. Στις δύο αυτές θεωρίες συμπεριλαμβάνεται το γεωγραφικό σύμπλοκο της Νότιας Σινικής Θάλασσας, ως ζωτικής σημασίας περιοχή, για να μπορούν οι ΗΠΑ να έχουν την δυνατότητα να ελέγχουν το πεπρωμένο του κόσμου.

Ο Nicholas J. Spykman επίσης επισήμανε ότι, αναφορικά με την διειρητική ζώνη του κρηπιδώματος, η ανακατανομή της ισχύος οφειλόταν πάντα στο κράτος το οποίο διέθετε την θαλάσσια κυριαρχία και συνεπώς τον έλεγχο της θαλάσσιας πρόσβασης στα παράλια της ανατολικής Ευρασίας ή διαφορετικά εάν θέλετε της Πλανητικής Νήσου. Προέβλεψε ορθά επίσης ότι η Κίνα θα παρέμενε το πιο μεγάλο και ισχυρό κράτος στην περιοχή, εφόσον η Ιαπωνία είχε πλέον ηττηθεί και αποδυναμωθεί. Επομένως για να διατηρηθεί η ισορροπία δυνάμεων στην περιοχή και κατά συνέπεια η ασφάλεια, είναι επιβεβλημένη η προβολή ισχύος από τις ΗΠΑ σε συνεργασία με τους συμμάχους της και τα έτερα ανεξάρτητα κράτη της συγκεκριμένης περιοχής.

Ο πρώην υπουργός εξωτερικών των ΗΠΑ και καθηγητή του Χάρβαρντ Henry Kissinger⁴ προέβλεψε ότι, βαδίζοντας προς τον 21^ο αιώνα, μεγάλες δυνάμεις παγκοσμίως θα επιχειρήσουν την ανέλιξη τους και την επαύξηση της ισχύος τους, έτσι ώστε να απειλήσουν την παγκόσμια πρωτοκαθεδρία των ΗΠΑ. Συνεχίζει

² H.J. Mackinder, *Δημοκρατικά Ιδεώδη και Πραγματικότητα & Άλλες Τρεις Εισηγήσεις*, ed. by I.Θ. Μάζης, trans. by Αθηνά Μπαλοπούλου (Αθήνα: Παπαζήσης, 2006). σ. 316

³ Nicholas J. Spykman, *Η γεωγραφία της Ειρήνης*, ed. by Ιωάννης Θ. Μάζης, trans. by Παναγιώτης Ι. Κελάνδριος (Αθήνα: Παπαζήση, 2004). σ. 107

⁴ Henry Kissinger, *Διπλωματία* (Αθήνα: Λιβάνης, 1995). σ. 902

λέγοντας ότι, οι ΗΠΑ δεν θα πάνε να είναι ισχυροί στον αμυντικό και τον οικονομικό πυλώνα τις επόμενες δεκαετίες, παρόλο που θα κληθούν να αντιμετωπίσουν ισχυρές οικονομικές προκλήσεις. Επιπλέον, αναφέρει στοχευμένα ότι μια από αυτές τις ανερχόμενες υπερδυνάμεις είναι η Κίνα⁵, την οποία συγκαταλέγει στα κράτη της Ασίας τα οποία δεν είναι υποστηρικτές της «συλλογικής ασφάλειας» και των κοινών εθνικών συμφερόντων, αλλά της ισορροπίας και των αποκλειστικών επιδιώξεων. Συνεπώς, είναι πασιφανές ότι η αύξηση των δαπανών στον τομέα της άμυνας της Κίνας και των λοιπών όμορων της κρατών, οφείλεται στα προαναφερθέντα. Η Κίνα μάλιστα σύμφωνα με τον Henry Kissinger, με την αλματώδη συσσώρευση οικονομικής και αμυντικής ισχύος την οποία πετυχαίνει, μετατρέπεται σε γεωπολιτικό παράγοντα ανακατανομής της ισχύος, όσο ήπια κι αν φαίνεται να είναι η εξωτερική της πολιτική.

Ο Καθηγητής στρατηγικών σπουδών και φορέας χάραξης της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ Zbigniew Brzezinski⁶, επισημαίνει ότι «το αγκυροβόλιο της Άπω Ανατολής», στην οποία συμπεριλαμβάνεται και η Νότια Σινική Θάλασσα, αποτελεί θέσφατο της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ για τα στρατηγικά τους συμφέροντα στην Ευρασία και επομένως για τα ζωτικά τους συμφέροντα σε όλο τον πλανήτη. Η απότομη ανακατανομή της ισχύος και η μεταβολή των ισορροπιών στην Ανατολική Ασία, που εν μέρη οφείλεται στην δυναμική οικονομική ανάπτυξη, θέτει πρόσφορο έδαφος στις φιλοδοξίες των συγκεκριμένων εθνών και τις ηγεμονικές τους αξιώσεις. Οι διεκδικήσεις των εθνών αυτών στη Νότια Σινική Θάλασσα ενδεχομένως να αποτελέσουν το έναυσμα μιας κρίσης η οποία θα έχει επιπλοκές από την ανάμειξη των διεθνών δρώντων οι οποίοι έχουν αλληλοεπηρεαζόμενα συμφέροντα στο συγκεκριμένο γεωγραφικό σύμπλοκο. Επομένως, όπως αναφέρει ο Zbigniew Brzezinski: «Το επίκεντρο της παγκόσμιας πολιτικής έχει πλέον μεταφερθεί από την Ευρώπη στην Ευρασία⁷».

Στο ανωτέρω συμπέρασμα καταλήγει και ο Καθηγητής της Γεωπολιτικής Επιστήμης Ι.Θ. Μάζης, ο οποίος σε γεωπολιτική ανάλυση του αφορώσα την συριακή κρίση, επισημαίνει ότι ένας παράγοντας αύξησης του ισλαμιστικού

⁵ Όπ. άν. σ. 921

⁶ Zbigniew Brzezinski, *Η Μεγάλη Σκακιέρα* (Αθήνα: Λιβάνης, 1998). σσ. 261 - 266

⁷ Zbigniew Brzezinski, *Η Γεωστρατηγική Τριάδα - Η Συμβίωση με την Κίνα, την Νέα Ευρώπη και τη Ρωσία*, ed. by Γιώργος Λ. Ευαγγελόπουλος (Αθήνα: Ευρασία, 2002). σ. 15

φονταμενταλισμού αποτελεί η στροφή του προσανατολισμού, του ενδιαφέροντος της Δύσης «προς τις μεγάλες διεθνείς υπεραξίες των αγορών και των γεωστρατηγικής σημασίας θαλασσιών εμπορευματικών οδών του Ειρηνικού, αφήνοντας πίσω του μεγάλα κενά αμυντικής και πολιτικής δυτικής επιρροής και προβολής ισχύος⁸». Επομένως, η κινεζική και η ρωσική ανάσχεση από τις ΗΠΑ και γενικότερα η αποτροπή δημιουργίας ενός υπερσυστημικού δρόντα, με ισχύ τέτοια, με την οποία θα μπορούσε να απειληθεί η αμερικανική ηγεμονία, προηγείται πάνω από κάθε τι άλλο στην Ουάσινγκτον.

Συνεπώς στο παρόν πόνημα καλούμαστε να μελετήσουμε για πρώτη φορά μέσω της συστημικής γεωπολιτικής ανάλυσης το γεωγραφικό σύμπλοκο της Νότιας Σινικής Θάλασσας⁹, το οποίο αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παγκόσμιους εμπορικούς δρόμους και ταυτόχρονα σημαντική πηγή υδρογονανθράκων, με έμφαση το φυσικό αέριο. Ανάμεσα στα κράτη του ανωτέρω, υψίστης πολιτικής και στρατηγικής σημασίας, γεωπολιτικού συμπλόκου, υπάρχουν αλληλοσυγκρουόμενες θαλάσσιες διεκδικήσεις και αλληλοεπηρεαζόμενα συμφέροντα. Στο γεωγραφικό αυτό σύμπλοκο περιέχονται συστάδες και αλυσίδες μικρών νήσων και βραχονησίδων, η πλειοψηφία των οποίων εντοπίζεται στα νησιά Σπράτλι και Παρασέλ, οι οποίες αποτελούν το μήλο της έριδος μεταξύ των ομόρων κρατών. Η οικονομική ανάπτυξη των κρατών τα οποία βρέχονται από την θάλασσα αυτήν, ενθαρρύνει τις ενεργειακές τους απαιτήσεις και κατά συνέπεια την οικειοποίηση των ενεργειακών και βιολογικών πόρων που υφίστανται σε αυτήν, υποδαυλίζοντας με αυτόν τον τρόπο την αντιπαράθεση για τις εκατέρωθεν διεκδικήσεις.

⁸ Ιωάννης Θ. Μάζης, *Γεωπολιτική και Γεωστρατηγικές της Συριακής Κρίσεως* (Αθήνα: Λειμών, 2016). σ. 20-21

⁹ U.S. Energy Information Administration, *'South China Sea'* (Analysis, EIA, International energy data and analysis, 2013). p. 1

Κεφάλαιο 2. Μεθοδολογία

Γενική Περιγραφή της εφαρμοσθείσας μεθοδολογίας

Στο ανά χείρας πόνημα κάνουμε χρήση της μεθοδολογίας της συστημικής γεωπολιτικής ανάλυσης¹⁰, ως εργαλείο, για να παρουσιάσουμε με επιστημονικό τρόπο τα συμπεράσματα τα οποία προκύπτουν από την δράση του γεωπολιτικού παράγοντα τον οποίο εξετάζουμε στο δεδομένο γεωγραφικό σύμπλοκο, λαμβανομένων υπόψιν των περιορισμών που ορίζουμε σε παρακάτω υποκεφάλαιο.

Για να καταστεί δυνατή η χρήση της μεθοδολογίας προβήκαμε στον ορισμό των απαραίτητων όρων, ώστε να γίνουν αντιληπτά στον αναγνώστη τα δεδομένα και τα ζητούμενα της ανάλυσης μας. Κατ' αυτόν τον τρόπο, αναλύσαμε τον τίτλο του θέματος μας, από τον οποίο προέκυψαν: α) τα όρια του γεωγραφικού συμπλόκου το οποίο μας ενδιαφέρει, β) ο προς μελέτη χώρος εντός και εκτός του συμπλόκου και γ) ο γεωπολιτικός παράγοντας του οποίου η δράση επηρεάζει την ανακατανομή ισχύος στον ανωτέρω προς μελέτη γεωγραφικό χώρο.

Στην συνέχεια, αφού έγιναν αντιληπτά τα ζητούμενα και τα δεδομένα του θέματος μας, προχωρήσαμε σε ανάλυση του δεδομένου γεωγραφικού χώρου με βάση την δράση του γεωπολιτικού παράγοντα σε μικρή, μεσαία και μεγάλη κλίμακα. Από αυτήν την ανάλυση προκύπτουν τα υποσυστήματα τα οποία αποτελούν τα συστατικά του συστήματος μας, το σύστημα που αποτελεί το άθροισμα των υποσυστημάτων και το υπερσύστημα που αποτελεί το άθροισμα του προς εξέταση συστήματος και τα άλλα συστήματα εκτός αυτού που το επηρεάζουν. Στο παρόν πόνημα η ανάλυση των υποσυστημάτων έγινε σύμφωνα με την δράση του γεωπολιτικού παράγοντα στους επιλεγέντες γεωπολιτικούς πυλώνες¹¹. Ομιλούμε, συνεπώς, για ειδικούς συνθετικούς χώρους¹².

¹⁰ Ιωάννης Θ. Μάζης, *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής* (Παπαζήση: Αθήνα, 2012). σσ. 368-372.

¹¹ Βλ. : Εισαγωγή κεφάλαιο Περιορισμοί.

¹² Ιωάννης Θ. Μάζης, *Γεωπολιτική Η Θεωρία και η Πράξη* (Παπαζήση: Αθήνα, 2002). σσ. 34-37.

Αφού ορίσαμε τα ανωτέρω, επιλέξαμε τους γεωπολιτικούς δείκτες στους εκάστοτε επιλεγέντες θεμελιώδεις πυλώνες ισχύος, οι οποίοι θεωρούμε ότι προσδιορίζονται ή δύνανται να προσδιορισθούν αριθμητικά. Η επιλογή τους έγινε και σε αυτήν την περίπτωση, με γνώμονα την δράση του γεωπολιτικού παράγοντα. Εν συνεχεία, περιγράψαμε την υπάρχουσα κατάσταση εντός των δεδομένων υποσυστημάτων, αναλύθηκε ο ανταγωνισμός ισχύος μεταξύ των υποσυστημάτων στους επιλεγέντες πυλώνες και καταλήξαμε στο συμπέρασμα το οποίο αποτελεί το προϊόν της παρούσης μελέτης, το οποίο θα μπορούσαμε να παρομοιάσουμε με «ακτινογραφία¹³» που απεικονίζει την πραγματικότητα και προσπαθεί να προβλέψει τον προσανατολισμό της κατανομής ισχύος εντός του συμπλόκου.

Ο γεωπολιτικός παράγοντας στην παρούσα γεωπολιτική ανάλυση είναι η εξωτερική πολιτική της Κίνας στο γεωγραφικό σύμπλοκο της Νότιας Σινικής Θάλασσας. Συνεπώς, θα προσπαθήσουμε να αναδείξουμε πώς η εξωτερική πολιτική της Κίνας ανακατανέμει την ισχύ στον ανωτέρω γεωγραφικό χώρο. Ο άλλοτε «Μεγάλος ασθενής»¹⁴ (1839-1949), πλέον προσπαθεί να αποκαταστήσει την πληγωμένη υπερηφάνεια και την αίγλη του, πράγμα το οποίο καταφέρνει, αποτελώντας πλέον υπολογίσιμο γεωπολιτικό παράγοντα διεθνώς. Σήμερα σύμφωνα με τον Γάλλο ιστορικό Fernand Braudel, «Η Κίνα φιλοδοξεί να παίξει τον ρόλο μιας μεγάλης δύναμης και ενός μεγάλου πολιτισμού. Πάντοτε πίστευε στην υπεροχή της απέναντι στον υπόλοιπο κόσμο, στο προβάδισμα του πολιτισμού της που, έξω από αυτόν, οι πάντες, κατά την άποψη της, ήταν βάρβαροι¹⁵».

Όπως αναφέραμε και ανωτέρω, στην ανά χείρας εργασία, η δράση του γεωπολιτικού παράγοντα θα εξεταστεί στο γεωγραφικό σύμπλοκο της Νότιας Σινικής Θάλασσας. Επομένως, το υπό μελέτη γεωγραφικό σύμπλοκο απαρτίζεται από: την Κίνα, την Ταϊβάν, τις Φιλιππίνες, το Μπρουνέι, την Μαλαισία, την Ινδονησία, την Σιγκαπούρη, την Ταϊλάνδη και το Βιετνάμ. Πρόκειται για τις εννέα χώρες οι οποίες βρέχονται από τα θαλάσσια ύδατα την Νότιας Σινικής

¹³ Οπ. άν. Nicholas J. Spykman, *Η γεωγραφία της Ειρήνης...* σσ. 12-14.

¹⁴ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, *Η Κίνα από την Ουράνια Αυτοκρατορία στην Ανερχόμενη Υπερδύναμη του 21ου Αιώνα* (Αθήνα: Ποιότητα, 2013). σ. 39

¹⁵ Fernand Braudel, *Γραμματική των Πολιτισμών*, trans. by Άρης Αλεξιάκης, 8th edn (Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 2014). σ. 309

Θάλασσα¹⁶.

Το σύστημα της ανάλυσης μας, στην συγκεκριμένη έρευνα, συμπίπτει με το προς μελέτη γεωγραφικό σύμπλοκο. Επομένως, το σύστημα μας αποτελείται από τις εννέα ανωτέρω χώρες. Το ανωτέρω σύστημα προκύπτει από το άθροισμα των υποσυστημάτων τα οποία ορίζουμε στις επόμενες γραμμές.

Αναλύοντας περαιτέρω το σύστημα που ορίσαμε ανωτέρω, προκύπτουν τα εξής υποσυστήματα τα οποία τα ορίζουμε ως κάτωθι : α) Το υποσύστημα της Κίνας, β) Το υποσύστημα Ταϊβάν, Φιλιππίνες, Ταϊλάνδης και Σιγκαπούρης και γ) Το υποσύστημα Βιετνάμ, Μαλαισίας, Ινδονησίας και Μπρουνέι. Ο διαχωρισμός των υποσυστημάτων έγινε με αυτή τη μεθόδευση διότι το (α) υποσύστημα αποτελείται από την Κίνα, η οποία όπως προαναφέραμε, είναι ένα ισχυρό κράτος του οποίου η εξωτερική πολιτική αποτελεί τον γεωπολιτικό μας παράγοντα, επομένως ανακατανέμει την ισχύ εντός του συστήματος. Επιπλέον η Κίνα, λόγω της ισχύος της και της εξωστρέφειας την οποία επιδεικνύει, αποτελεί γεωπολιτικό, υπερσυστημικό δρόντα. Επιπλέον παρατηρούμε ότι τα λοιπά κράτη του συστήματος, πλην της Ταϊβάν είναι όλα μέλη του τοπικού οργανισμού ASEAN¹⁷. Επομένως, όπως υποστηρίζει και ο Alexander Dugin, αντιμετωπίζουμε τα λοιπά αυτά κράτη «με μια ισχυρή και φαινομενικά μόνιμη γεωπολιτική διευθέτηση, όπου το κέντρο είναι οι ΗΠΑ και όπου οι ακτίνες επιρροής τους (στρατηγικές, οικονομικές, πολιτικές, τεχνολογικές, πληροφορικές κλπ) εισχωρούν σε όλο τον υπόλοιπο κόσμο ανάλογα με τη δύναμη της κοινωνικής θέλησης των διαφόρων χωρών, καθώς και των εθνικών και θρησκευτικών ομάδων να τις δεχτούν ή να τις απορρίψουν¹⁸». Για τους ανωτέρω λόγους προτιμήσαμε να συμπεριλάβουμε τη Κίνα μόνη της ως ένα υποσύστημα και τα λοιπά κράτη να τα χωρίσουμε σε δύο έτερα υποσυστήματα. Έτσι το (β) υποσύστημα αποτελείται από τις χώρες οι οποίες είναι σύμμαχοι ή έχουν στενούς δεσμούς ασφαλείας με την δύση (ΗΠΑ). Το (γ) υποσύστημα αποτελείται από τις χώρες οι οποίες δεν έχουν τόσο ανεπτυγμένες φιλοδυτικές τάσεις όσο το (β) υποσύστημα, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν

¹⁶ Βλ. Χάρτη 1

¹⁷ Βλ. Χάρτη 20

¹⁸ Alexander Dugin, *Η τέταρτη Πολιτική Θεωρία* (Αθήνα: Έσοπτρον, 2013). σσ. 84-91

δύνανται να αναπτυχθούν¹⁹.

Τέλος, σε μεγάλη κλίμακα ορίζουμε το δρων εις το σύμπλοκο υπερσύστημα το οποίο αποτελείται από τις ΗΠΑ, τη Ρωσία, την Ιαπωνία και τη Νότια Κορέα.

Οι εξεταζόμενοι πυλώνες στους οποίους θα εξελιχθεί η ανάλυση μας είναι ο οικονομικός πυλώνας, ο πολιτισμικός πυλώνας και ο αμυντικός πυλώνας. Η επιλογή του οικονομικού και του πολιτισμικού πυλώνα ισχύος έγινε λόγω του ότι είναι χαρακτηριστική η ανομοιογένεια του συστήματος αναφορικά με τον πληθυσμό, τις εθνότητες, την θρησκεία, τον πλούτο και την ανάπτυξη. Επιπλέον, επιλέχτηκε ο αμυντικός για να εξετάσουμε τις αμυντικές δυνατότητες και συμμαχίες οι οποίες επηρεάζουν την ανακατανομή ισχύος. Σύμφωνα με τον John J. Mearsheimer²⁰, οι τρεις αυτοί πυλώνες είναι αλληλένδετοι και άρρηκτα συνδεδεμένοι μεταξύ τους, καθότι οι δείκτες που αφορούν τον πληθυσμό και τον πλούτο είναι τα δύο σημαντικότερα συστατικά για την δημιουργία στρατιωτικής ισχύος. Ο πληθυσμός είναι σημαντικός γιατί, όσο μεγαλύτερος είναι τόσο μεγαλύτερη δύναται να καταστεί η στρατολόγηση και ο πλούτος, διότι η ισχύς, η απαραίτητη τεχνολογική ανάπτυξη και η υποστήριξη του, είναι ανάλογη των πόρων οι οποίοι διατίθενται για αυτόν τον σκοπό.

Οι γεωπολιτικοί δείκτες, οι οποίοι έχουν επιλεγεί στην παρούσα συστηματική γεωπολιτική ανάλυση, για τον οικονομικό πυλώνα είναι οι κάτωθι: α) Το ΑΕΠ. β) Η ετήσια αύξηση του ΑΕΠ. γ) Η ετήσια παραγωγή ανεπεξέργαστου πετρελαίου. δ) Η ετήσια κατανάλωση ανεπεξέργαστου πετρελαίου. ε) Η ετήσια εξαγωγή ανεπεξέργαστου πετρελαίου. στ) Η ετήσια εισαγωγή ανεπεξέργαστου πετρελαίου, ζ) Τα αποθέματα ανεπεξέργαστου πετρελαίου. η) Η ετήσια παραγωγή φυσικού αερίου. θ) Η ετήσια κατανάλωση φυσικού αερίου. ι) Η ετήσια εξαγωγή φυσικού αερίου. ια) Η ετήσια εισαγωγή φυσικού αερίου. ιβ) Τα αποθέματα φυσικού αερίου, ιγ) Η εισαγωγή και εξαγωγή άνθρακα. ιδ) Η ποσότητα ανεξερεύνητων/ τεχνικά αξιοποιήσιμων κοιτασμάτων πετρελαίου. ιε) Η ποσότητα ανεξερεύνητων/ τεχνικά αξιοποιήσιμων κοιτασμάτων φυσικού αερίου. ιστ) Η εισαγωγή αγαθών. ιζ) Η

¹⁹ Βλ. Χάρτη 21

²⁰ John J. Mearsheimer, *Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων*, ed. by Π. Ηφαιστος, trans. by Κ. Κολιόπουλος, 6th edn (Αθήνα: Ποιότητα, 2011). σσ. 138-139

εξαγωγή αγαθών. ιη) Η παραγωγή αλιείας. ιθ) Η προμήθεια ιχθύων προερχόμενων από την θάλασσα. ικ) Οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα²¹. Επίσης, συμπεριλαμβάνονται και άλλοι δείκτες οι οποίοι αφορούν τα είδη καυσίμων τα οποία χρησιμοποιούν τα κράτη για την ικανοποίηση των ενεργειακών τους αναγκών και την διακίνηση φυσικού αερίου σε υγροποιημένη μορφή (LNG) εντός και εκτός του συστήματος.

Οι γεωπολιτικοί δείκτες, οι οποίοι έχουν επιλεγεί στην παρούσα συστηματική γεωπολιτική ανάλυση για τον πολιτισμικό πυλώνα είναι οι κάτωθι: α) Ο πληθυσμός του κάθε κράτους. β) Οι εθνότητες που υφίστανται σε κάθε κράτος. γ) Ο αριθμός των πιστών σε κάθε θρησκεία η οποία λατρεύεται. δ) Το ποσοστό των γλωσσών οι οποίες ομιλούνται σε κάθε κράτος.

Οι γεωπολιτικοί δείκτες οι οποίοι έχουν επιλεγεί στην παρούσα συστηματική γεωπολιτική ανάλυση για τον αμυντικό πυλώνα είναι οι κάτωθι: α) Οι αμυντικές δαπάνες των κρατών του συστήματος. β) Οι εισαγωγές όπλων. γ) Ο αριθμός σκαφών για την φρούρηση και τον έλεγχο των θαλασσών. δ) Η αύξηση των αμυντικών δαπανών. Επιπλέον των ανωτέρω συμπεριλαμβάνονται διάφοροι δείκτες οι οποίοι αφορούν τον αμυντικό πυλώνα, στοιχεία τα οποία παραθέτονται κατά την διάρκεια του πρώτου και δεύτερου μέρους της ανάλυσης.

²¹ Ο συγκεκριμένος δείκτης μπορεί να χρησιμοποιηθεί και στον πολιτισμικό πυλώνα για να μας αναδείξει την ευαισθησία του κάθε κράτους ως προς την προστασία του περιβάλλοντος.

Ερευνητικοί περιορισμοί και προϋποθέσεις

Με την παρούσα μελέτη γίνεται προσπάθεια μέσω της χρήσης της συστημικής γεωπολιτικής ανάλυσης, να εξαχθούν συμπεράσματα για την συμπεριφορά του συστήματος μας. Επιπλέον, με το παρόν πόνημα παρουσιάζουμε στον μελλοντικό γεωπολιτικό αναλυτή την μέθοδο με την οποία εργαζόμαστε, δηλαδή την συστημική γεωπολιτική ανάλυση, για να καταθέσουμε τις προβλέψεις μας. Όπως λέει και ο George Friedman²², «Η Γεωπολιτική δεν είναι απλά ένας πομπώδης τρόπος για να πούμε «διεθνείς σχέσεις». Είναι μια μέθοδος να αντιμετωπίζουμε τον κόσμο και να προβλέπουμε τι θα συμβεί αργότερα²³». Σε αυτό το σημείο είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι το προϊόν της συστημικής γεωπολιτικής ανάλυσης δεν αποτελεί η κατάθεση «προτάσεων²⁴» αλλά «ανακαλύπτουμε δομές, δράσεις, λειτουργίες, επιρροές, μορφές, δυναμικές του γεωπολιτικού παράγοντα και τις περιγράφουμε²⁵». Αφού γίνει πρώτα το ανωτέρω, εκμεταλλευόμενοι τα αποτελέσματα της γεωπολιτικής ανάλυσης η οποία έχει προηγηθεί, μπορούμε να προχωρήσουμε στην αποκωδικοποίηση της γεωστρατηγικής σύνθεσης, μέσω της οποίας είναι δυνατόν να εντοπισθούν οι γεωστρατηγικές βλέψεις των συστημικών και υπερσυστημικών δρώντων. Επειδή στο συγκεκριμένο πόνημα γίνεται γεωπολιτική ανάλυση, η επιστημονική έρευνα μας θα αρκестεί στο «είναι» και όχι στο «πρέπει».

Τα ανωτέρω συμπεράσματα ενδεχομένως να μην είναι απολύτως ακριβή, διότι ενδεχομένως να μην καλύπτεται με ακρίβεια η υπάρχουσα κατάσταση του συστήματος το οποίο πραγματεύεται το παρόν πόνημα. Αυτό συμβαίνει διότι τα αριθμητικά δεδομένα της ανάλυσης δεν συλλέχθηκαν από τον γράφοντα, αλλά από διάφορες υπηρεσίες συλλογής πληροφοριών, επομένως η αξιοπιστία τους έγκειται στην πηγή άντλησής τους. Επιπλέον, έχουν επιλεγεί ορισμένοι μόνο από τους σημαντικότερους δείκτες, από τους χιλιάδες οι οποίοι θα μπορούσαν να επιλεγούν,

²² Σ.Σ. Είναι ο ιδρυτής και πρόεδρος του Stratfor (της πρώτης εταιρίας παγκοσμίως πληροφοριών και Γεωπολιτικών Σχεδιασμών).

²³ George Friedman, *Τα Επόμενα 100 Χρόνια. Μια Πρόβλεψη για τον 21ο Αιώνα*, ed. by Ελένη Κεκροπούλου, trans. by Πηνελόπη Τριαδά (Αθήνα: Ενάλιος, 2012).

²⁴ Οπ. αν. : Ιωάννης Θ. Μάζης, *Μεταθεωρητική...* σ. 372.

²⁵ Οπ. αν.

για τους τρεις από τους τέσσερις πυλώνες ισχύος. Τέλος, η ανάλυση εκπονήθηκε με βάση τις συλλεχθείσες δεδομένου του χρόνου πληροφορίες, οι οποίες εκτιμήθηκαν και επιβεβαιώθηκαν ως προς την ορθότητα και αξιοπιστία τους από τον γράφοντα.

Οι λόγοι οι οποίοι συντρέχουν για την ανωτέρω διαπίστωση είναι ο περιορισμένος χρόνος, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την εκπόνηση της εργασίας, η περιορισμένη πρόσβαση σε πηγές/πληροφορίες/δεδομένα για την εμπλούτιση του περιεχομένου της, η έλλειψη σε ανθρώπινο δυναμικό διαφορετικών γνωστικών πεδίων και ικανοτήτων για την επεξεργασία και ανάλυση των σχετικών με το θέμα πληροφοριών και η έλλειψη των απαραίτητων οικονομικών πόρων και υποδομών οι οποίοι είναι απαραίτητοι για την υλοποίηση αυτού του έργου.

Λόγω των ανωτέρω περιορισμών, η ανάλυση μας θα περιοριστεί στην ανάλυση τριών πυλώνων ισχύος, στους οποίους έχουν επιλεγεί ενδεικτικά, κατά την άποψη μας, οι σημαντικότεροι γεωπολιτικοί δείκτες με τους οποίους θα προσπαθήσουμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα και να απαντήσουμε στα ζητούμενα του θέματος. Αναφορικά με τους ανωτέρω επιλεχθέντες γεωπολιτικούς δείκτες, έχει γίνει προσπάθεια ποσοτικοποίησης τους και αυτή έως το σημείο της αρίθμησης του αριθμητή $d(t)$ και όχι του παρονομαστή D ²⁶. Επίσης, τα στοιχεία που λαμβάνουμε υπόψιν μας για την αρίθμηση τους δεν έχουν σε όλες τις περιπτώσεις κοινό και ακριβή χρόνο αρίθμησης t , παρ' όλ' αυτά έγινε προσπάθεια ώστε ο χρόνος αυτός να είναι όσο το δυνατό πλησιέστερος. Επιπλέον, δεν χρησιμοποιήθηκε κάποια από τις γεωγραφικές υπολογιστικές μεθόδους της γεωπληροφορικής²⁷.

²⁶ $\Gamma\Delta(t) = d(t)/D$ Όπ. αν. σ. 405

²⁷ Ιωάννης Θ. Μάζης, *Μεταθεωρητική Κριτική...* σσ. 408 - 420

Κεφάλαιο 3. Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση

Μέρος πρώτο

Πολιτισμικός Πυλώνας ισχύος

Α΄ Υποσύστημα

Η υπάρχουσα κατάσταση αναφορικά με το (α) υποσύστημα έχει ως κάτωθι:

Η Κίνα

Ο πληθυσμός της Κίνας²⁸ ανέρχεται στα 1,374 δις άτομα περίπου, κατατάσσοντας την στην πρώτη θέση, ως την πολυπληθέστερη χώρα στον κόσμο, άρα και στο υπό μελέτη σύστημα²⁹. Αναφορικά με τις εθνότητες στην Κίνα, το μεγαλύτερο κομμάτι του πληθυσμού της, ήτοι 91,6% είναι Κινέζοι Χαν. Το 1,3% αποτελούν οι Κινέζοι Χουάνγκ και το υπόλοιπο ποσοστό (7,1%) το αποτελούν άλλες εθνότητες όπως οι Χούι, οι Μαντσού, οι Ουιγούροι, οι Μιάο, Θιβετιανοί, Μογγόλοι, Ντονγκ, Κορεάτες, Καζάκοι, Κιργίσιοι κ.α.. Συνολικά η κινεζική κυβέρνηση αναγνωρίζει 56 εθνικές ομάδες. Επιπλέον, αναφορικά με την γλώσσα η κάθε εθνότητα μιλάει την δική της γλώσσα, ενώ το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού ομιλεί κινέζικα ή μανδαρινικά και άλλες πολλές διαλέκτους ανάλογα με την εξεταζόμενη περιοχή της χώρας. Τέλος, αναφορικά με την θρησκεία³⁰, η πλειοψηφία του πληθυσμού ήτοι 52,2%, δεν συγκαταλέγεται σε κάποια θρησκεία. Το 18,2% δηλώνουν βουδιστές, το 5,1% χριστιανοί, το 1,8% μουσουλμάνοι. Ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού ασκεί την «Κινεζική Θρησκεία» ή αλλιώς «Κινεζική Θρησκεία του Λαού». Το ποσοστό αυτό ανέρχεται στο 21,9%. Οι λοιποί είναι ινδουιστές, ιουδαίοι, νταοϊστές ή ταοϊστές κ.α.. Ολοκληρώνοντας, επίσημα στην Κίνα θεωρούνται άθεοι και επιτρέπεται η ανεξιθρησκεία. Δεν υπάρχει καμία ανάμιξη της θρησκείας με τις υποθέσεις του κράτους και γενικότερα της πολιτείας.

²⁸ <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/ch.html> [Εθεάθη 5-1-17]

²⁹ Βλ. Σχήμα 1 και 2

³⁰ Βλ. Χάρτη 24

Β' Υποσύστημα

Η υπάρχουσα κατάσταση αναφορικά με το (β) υποσύστημα³¹ έχει ως κάτωθι:

Η Ταϊβάν

Ο πληθυσμός της Ταϊβάν³² ανέρχεται στα 23,5 εκ. άτομα περίπου, χωρίς σημαντική ετήσια αύξηση (0,2%). Αναφορικά με τις εθνότητες οι οποίες υφίστανται στον γεωγραφικό της χώρο, το 84% είναι Ταϊβανέζοι (συμπεριλαμβανομένων των Χάκκα), το 14% είναι Κινέζοι και το υπόλοιπο 2% το αποτελούν άλλες εθνότητες. Επιπλέον, το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού ομιλεί μανδαρινικά, που είναι η επίσημη γλώσσα και η μειοψηφία ταϊβανέζικα και διαλέκτους των Χάκκα. Τέλος, αναφορικά με την θρησκεία, το 93% είναι βουδιστές και ταοϊστές, το 4,5% είναι χριστιανοί και το υπόλοιπο 2,5% είτε είναι άθεοι, είτε πιστεύουν σε άλλες θρησκείες.

Οι Φιλιππίνες

Ο πληθυσμός των Φιλιππίνων³³ ανέρχεται στα 102,6 εκ. άτομα περίπου. Παρατηρώντας το σχήμα 1 και 2, διαπιστώνουμε ότι ο πληθυσμός αυξάνεται σταθερά, περί το 1,6% ετησίως. Αναφορικά με τις εθνότητες των Φιλιππίνων, το 28,1% είναι Ταγκαλόγκ, το 13,1% είναι Σεμπουάνο και το υπόλοιπο ποσοστό το αποτελούν άλλες εθνότητες από τις οποίες μεγαλύτερο ποσοστό έχουν οι Μπισάια, οι Χιλιγκαγίνο, οι Μπικόλ και οι Γαράι. Επιπλέον, οι επίσημες γλώσσες τις οποίες χρησιμοποιούν είναι τα φιλιππινέζικα και τα αγγλικά, ενώ χρησιμοποιούνται και οι διάλεκτοι των ανωτέρω εθνοτήτων τις οποίες αναφέραμε. Τέλος, αναφορικά με την θρησκεία, το 82,9% είναι καθολικοί χριστιανοί, το 5% είναι μουσουλμάνοι και το

³¹ Ταϊβάν, Φιλιππίνες, Ταϊλάνδη και Σιγκαπούρη

³² <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tw.html> [Εθεάθη 5-1-17]

³³ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tp.html> [Εθεάθη 5-1-17]

υπόλοιπο 12,1% είναι ευαγγελιστές, άλλου είδους χριστιανοί, είτε πιστεύουν σε άλλες θρησκείες.

Η Ταϊλάνδη

Ο πληθυσμός της Ταϊλάνδης³⁴ ανέρχεται στα 68,2 εκ. άτομα περίπου. Παρατηρώντας το σχήμα 1 και 2, διαπιστώνουμε ότι ο πληθυσμός αυξάνεται σταθερά, περί το 0,3% ετησίως. Αναφορικά με τις εθνότητες της Ταϊλάνδης, το 95,9% είναι Ταϊλανδέζοι, το 2% είναι Μπουρμέζοι και το υπόλοιπο ποσοστό το αποτελούν άλλες εθνότητες. Επιπλέον, οι επίσημες γλώσσες τις οποίες χρησιμοποιούν είναι τα ταϊλανδέζικα και τα αγγλικά, σε ποσοστό άνω του 90%. Τέλος, αναφορικά με την θρησκεία, το 93,6% είναι βουδιστές, το 5% είναι μουσουλμάνοι και το υπόλοιπο ποσοστό είναι χριστιανοί, είτε πιστεύουν σε άλλες θρησκείες.

Η Σιγκαπούρη

Ο πληθυσμός της Σιγκαπούρης³⁵ ανέρχεται στα 5,8 εκ. άτομα περίπου. Παρατηρώντας το σχήμα 1 και 2, διαπιστώνουμε ότι ο πληθυσμός αυξάνεται σταθερά, περί το 1,9% ετησίως. Αναφορικά με τις εθνότητες της Σιγκαπούρης, το 74,2% είναι Κινέζοι, το 13,3% είναι Μαλάι, το 9,2% είναι Ινδοί και το υπόλοιπο ποσοστό το αποτελούν άλλες εθνότητες. Επιπλέον, οι επίσημες γλώσσες τις οποίες χρησιμοποιούν είναι τα μανδαρίνικα σε ποσοστό 36,3% και τα αγγλικά σε ποσοστό 29,8%. Τέλος, αναφορικά με την θρησκεία, το 33,9% είναι βουδιστές, το 14,3% είναι μουσουλμάνοι και το υπόλοιπο ποσοστό είναι χριστιανοί, ταοϊστές, ινδουιστές, είτε πιστεύουν σε άλλες θρησκείες.

³⁴ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/th.html> [Εθεάθη 5-1-17]

³⁵ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sn.html> [Εθεάθη 5-1-17]

Γ' Υποσύστημα

Η υπάρχουσα κατάσταση αναφορικά με το (γ) υποσύστημα³⁶ έχει ως κάτωθι:

Το Βιετνάμ

Ο πληθυσμός του Βιετνάμ³⁷ ανέρχεται στα 95,3 εκ. άτομα περίπου. Παρατηρώντας το σχήμα 1 και 2, διαπιστώνουμε ότι ο πληθυσμός έχει μια σταθερή αυξητική πορεία, περί το 1% ετησίως. Στο Βιετνάμ πλειοψηφία είναι η εθνότητα των Βιέτ με 85,7%, ενώ το υπόλοιπο ποσοστό αποτελούν 53 άλλες εθνότητες αναγνωρισμένες από την κυβέρνηση. Επιπλέον, η επίσημη γλώσσα του πληθυσμού είναι τα βιετναμέζικα, ενώ τα αγγλικά όλο και περισσότερο προτιμούνται ως δεύτερη γλώσσα. Τέλος, αναφορικά με την θρησκεία το 81,8% είναι άθεοι, το 7,9% είναι βουδιστές, το 6,6% καθολικοί χριστιανοί και το υπόλοιπο ποσοστό πιστεύει σε άλλες θρησκείες.

Η Μαλαισία

Ο πληθυσμός της Μαλαισίας³⁸ ανέρχεται στα 31 εκ. άτομα περίπου. Παρατηρώντας το σχήμα 1 και 2, διαπιστώνουμε ότι ο πληθυσμός έχει μια μικρή, αλλά σταθερή αυξητική πορεία, περί το 1,4% ετησίως. Αναφορικά με τις εθνότητες της Μαλαισίας, το 50% είναι Μαλάι, το 22,6% είναι Κινέζοι, το 11,8% ινδογενείς πληθυσμός, το 6,7% Ινδοί και το υπόλοιπο 8,9 αποτελούν άλλες εθνότητες οι οποίοι δεν είναι Μαλαισιανοί πολίτες. Επιπλέον, ως επίσημη γλώσσα θεωρείται η μαλαισιανή, ενώ ομιλούνται τα αγγλικά τα κινέζικα και άλλες διάλεκτοι. Τέλος, αναφορικά με την θρησκεία, το 61,3% είναι μουσουλμάνοι, το 19,8% είναι βουδιστές, το 9,2% είναι χριστιανοί, το 6,3% είναι ινδουιστές και το υπόλοιπο ποσοστό πιστεύει σε άλλες θρησκείες.

³⁶ Βιετνάμ, Μαλαισία, Ινδονησία και Μπρουνέι

³⁷ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/vm.html> [Εθεάθη 5-1-17]

³⁸ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/my.html> [Εθεάθη 5-1-17]

Η Ινδονησία

Ο πληθυσμός της Ινδονησίας³⁹ ανέρχεται στα 258,3 εκ. άτομα περίπου. Αποτελεί το τέταρτο κράτος πληθυσμιακά στον πλανήτη. Παρατηρώντας το σχήμα 1 και 2, διαπιστώνουμε ότι ο πληθυσμός έχει μια μικρή, αλλά σταθερή αυξητική πορεία, περί το 0,9% ετησίως. Αναφορικά με τις εθνότητες της Ινδονησίας, το 40,1% είναι Ιαβέοι, το 15,5% είναι Σουντανέζοι, το 3,7% Μαλάι και το υπόλοιπο ποσοστό το αποτελούν άλλες εθνότητες. Επιπλέον, το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού μιλάει την ινδονησιακή και την ιαβαϊκή γλώσσα, καθώς και αγγλικά και γερμανικά. Αξιοσημείωτο είναι ότι χρησιμοποιούνται πάνω από 700 γλώσσες στην Ινδονησία. Τέλος, αναφορικά με την θρησκεία, το 87,2% είναι μουσουλμάνοι και το 7% είναι χριστιανοί. Οι υπόλοιποι είτε είναι άθεοι, είτε πιστεύουν σε άλλες θρησκείες, όπως οι ρωμαιοκαθολικοί 2,9% και οι ινδουιστές 1,7%.

Το Μπρουνέι

Ο πληθυσμός του Μπρουνέι⁴⁰ ανέρχεται στα 436.620 άτομα περίπου. Αποτελεί το μικρότερο κράτος πληθυσμιακά του εξεταζόμενου συστήματος. Παρατηρώντας το σχήμα 1 και 2, διαπιστώνουμε ότι ο πληθυσμός έχει μια μικρή, αλλά σταθερή αυξητική πορεία, περί το 1,6% ετησίως. Αναφορικά με τις εθνότητες του Μπρουνέι, το 65,7% είναι Μαλάι, το 10,3% είναι Κινέζοι και το υπόλοιπο 24% το αποτελούν άλλες εθνότητες. Επιπλέον, το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού ομιλεί τα μαλαισιανά, ενώ ομιλούνται τα αγγλικά και κάποιες κινεζικές διάλεκτοι. Τέλος, αναφορικά με την θρησκεία, το 78,8% είναι μουσουλμάνοι, το 8,7% είναι χριστιανοί, το 7,8% βουδιστές και το υπόλοιπο ποσοστό πιστεύουν σε άλλες θρησκείες.

Στον χάρτη 24 απεικονίζονται οι θρησκείες οι οποίες υφίστανται στο εξεταζόμενο σύστημα και στα διαγράμματα 1 και 2 ο πληθυσμός του συστήματος και η ετήσια πληθυσμιακή αύξηση.

³⁹ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/id.html> [Εθεάθη 5-1-17]

⁴⁰ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/bx.html> [Εθεάθη 5-1-17]

Οικονομικός πυλώνας ισχύος

Α΄ Υποσύστημα

Η υπάρχουσα κατάσταση αναφορικά με το (α) υποσύστημα έχει ως κάτωθι:

Η Κίνα

Η Κίνα⁴¹ αποτελεί την πολυπληθέστερη χώρα στον κόσμο με ραγδαία αναπτυσσόμενη οικονομία⁴², γεγονός το οποίο την έχει οδηγήσει να είναι ο μεγαλύτερος καταναλωτής και παραγωγός ενέργειας στον κόσμο. Οι μεγάλες απαιτήσεις της Κίνας σε πετρέλαιο και φυσικό αέριο⁴³, την έχουν οδηγήσει να αλληλεπιδρά στις σημαντικότερες ενεργειακές αγορές. Έχει σκαρφαλώσει στην κορυφή της κατάταξης των κρατών με τις μεγαλύτερες ενεργειακές απαιτήσεις τα τελευταία χρόνια⁴⁴, ενώ κατέστη ο μεγαλύτερος καταναλωτής ενέργειας το 2011. Αναφορικά με την κατανάλωση πετρελαίου είναι η δεύτερη χώρα σε κατάταξη μετά τις ΗΠΑ. Ενώ το 1990 ήταν εξαγωγέας πετρελαίου, το 2009 κατατάσσεται στην δεύτερη θέση παγκοσμίως στην εισαγωγή του ανωτέρω αγαθού, με τους δείκτες το 2013 να καταδεικνύουν ότι η Κίνα κατακτά την πρώτη θέση σε αυτόν τον τομέα, θέση την οποία έως τότε κατείχαν οι ΗΠΑ⁴⁵. Επιπλέον, το 2014 κατείχε το ποσοστό του 43% της παγκόσμιας αύξησης κατανάλωσης πετρελαίου και το 2015 περισσότερο από το ένα τέταρτο. Επίσης, αναφορικά με το φυσικό αέριο την τελευταία δεκαετία έχει αυξήσει ραγδαία την κατανάλωση του, γεγονός το οποίο την έχει ωθήσει να αυξήσει σημαντικά την εισαγωγή του μέσω αγωγών και σε υγροποιημένη μορφή ακτοπλοϊκώς. Τέλος, η Κίνα κατατάσσεται στην πρώτη θέση των παραγωγών, καταναλωτών και εισαγωγέων άνθρακα, και κατέχει το 50% της κατανάλωσης αυτού του αγαθού παγκοσμίως. Για τον παραπάνω λόγο έχει τόσο

⁴¹ <http://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=CHN> [Εθεάθη 10-1-17]

⁴² Βλ. Σχήμα 3 και 4

⁴³ Βλ. Σχήμα 5 έως 8

⁴⁴ Βλ. Σχήμα 9

⁴⁵ Βλ. Σχήμα 9 και 17

αυξημένο δείκτη στις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, το οποίο μολύνει την ατμόσφαιρα και το περιβάλλον εν γένει, κατακτώντας και σε αυτόν τον τομέα ακόμη μια πρωτιά σε όλον τον πλανήτη⁴⁶.

Ο άνθρακας καλύπτει το 66% των ενεργειακών αναγκών της Κίνας, ακολουθεί με 20% το πετρέλαιο και άλλα υγρά καύσιμα, οι υδροηλεκτρικές πηγές με 8%, το φυσικό αέριο με 5% και η πυρηνική ενέργεια και οι ανανεώσιμες πηγές με μόλις 1% συνολικά⁴⁷. Η Κίνα για να περιορίσει την κατανάλωση του άνθρακα και συνεπώς την εξάρτηση της από αυτόν και για να περιορίσει την μόλυνση του περιβάλλοντος, επενδύει ώστε να αυξήσει την κατανάλωση καθαρότερων καυσίμων όπως το φυσικό αέριο⁴⁸.

Η Κίνα διαθέτει το 2015 περί τα 24,6 bbl αποδεδειγμένα αποθέματα πετρελαίου, δηλαδή 0,3bbl περισσότερα από το 2014 και τα μεγαλύτερα στο υπό μελέτη σύμπλοκο⁴⁹. Η παραγωγή πετρελαίου της Κίνας σήμερα είναι η τέταρτη μεγαλύτερη στον κόσμο, γνωρίζοντας αύξηση 50% τις δύο τελευταίες δεκαετίες. Παρ' όλ' αυτά το πετρέλαιο που παράγει επαρκεί μόνο για την κάλυψη των εσωτερικών της ενεργειακών αναγκών. Το 2014 παράγαγε 4,6 million bbl/d και σύμφωνα με πρόβλεψη του EIA το 2040 θα παράγει 5,7 million bbl/d. Για να καταστεί αυτό δυνατό θα πρέπει να αναπτύξει τεχνικές οι οποίες θα της επιτρέψουν να πετύχει την ανωτέρω αύξηση της παραγωγής⁵⁰.

Τα μεγαλύτερα πεδία εξόρυξης πετρελαίου της Κίνας είναι πλέον ώριμα και η παραγωγή τους έχει φτάσει στο μέγιστο, με αποτέλεσμα οι εταιρίες πετρελαίου της Κίνας να αναζητούν τεχνικές με τις οποίες θα διατηρήσουν την παραγωγή των ανωτέρω πεδίων, ενώ παράλληλα στρέφονται σε πεδία τα οποία βρίσκονται δυτικά της χώρας, περί την επαρχία Ξιγιάνκ και στην Θάλασσα της Ανατολικής και Νότιας Κίνας⁵¹, τα οποία μέχρι τώρα δεν έχουν καταστεί εκμεταλλεύσιμα. Το 80% της παραγωγής πετρελαίου της Κίνας γίνεται στο ηπειρωτικό της έδαφος και το λοιπό 20% σε ρηχές θαλάσσιες περιοχές της. Επομένως, για να βελτιωθεί η παραγωγή της τόσο σε πετρέλαιο, όσο και σε φυσικό αέριο, η Κίνα στρέφεται και

⁴⁶ Βλ. Σχήμα 28

⁴⁷ Βλ. Σχήμα 20

⁴⁸ U.S. Energy Information Administration, 'China' (Analysis, EIA, International energy data and analysis, 2015). pp. 2-3

⁴⁹ Βλ. Σχήμα 14

⁵⁰ Οπ. άν. pp. 3-4

⁵¹ Βλ. Σχήμα 12 και Πίνακα 3

επενδύει στην τεχνολογία που θα της επιτρέψει να πραγματοποιήσει εξορύξεις στα βαθύτερα νερά της Νότιας Σινικής Θάλασσας⁵².

Οι θαλάσσιες εξορύξεις και έρευνες πραγματοποιούνται κυρίως από την CNOOC, η οποία δραστηριοποιείται κυρίως στην περιοχή του ακρωτηρίου Μποχάι, στην Κίτρινη Θάλασσα, την Νότια Σινική και λιγότερο στην Ανατολική Σινική θάλασσα. Τα περισσότερα από τα πεδία τα οποία εκμεταλλεύεται όμως είναι ήδη ώριμα, έτσι αυτή στρέφει την προσοχή της προς βαθύτερα ύδατα. Οι θαλάσσιες διεκδικήσεις των κρατών του υπό μελέτη συστήματος όμως περιορίζουν την εκμετάλλευση και την δραστηριότητα των πετρελαϊκών εταιριών γενικότερα. Ούτως ή άλλως όμως η CNOOC, η CNPC και η Sinopec, διαμορφώνουν την παραγωγή του πετρελαίου ανάλογα με την τιμή του, η οποία τα τελευταία έτη έχει φτάσει σε πολύ χαμηλά επίπεδα, γεγονός το οποίο αποτελεί έναν ακόμη σημαντικό παράγοντα που συντελεί στην μείωση της παραγωγής του, διότι σε ορισμένες περιπτώσεις όταν το πετρέλαιο έχει χαμηλή τιμή είναι ασύμφορη η παραγωγή του⁵³.

Όπως αναφέραμε και ανωτέρω, για να κινηθεί η ολοένα αναπτυσσόμενη οικονομία της χώρας και για να μπορέσει να διαφυλάξει και να αυξήσει τα στρατηγικά αποθέματα πετρελαίου της, μέσα στο ασταθές γεωπολιτικό περιβάλλον το οποίο βρίσκεται, εισάγει πετρέλαιο από μια ευρεία γκάμα εξαγωγέων. Οι μεγαλύτερες εισαγωγές πετρελαίου στην Κίνα πραγματοποιούνται από κράτη της Μέσης Ανατολής⁵⁴. Συγκεκριμένα εισάγει 3,2 million bbl/d το οποίο αντιστοιχεί στο 52% των εισαγωγών της. Ακολουθεί η Αφρική με 1,4 million bbl/d, ήτη το 22% των εισαγωγών της, η Ρωσία και το Καζακστάν με 778.000 bbl/d ήτη το 13%, η Αμερικανική ήπειρος με 667.000 bbl/d συνολικά, ήτη το 11%, η περιοχή της Ασίας- Ειρηνικού με 127.000 bbl/d, ήτη το 2% και άλλες πηγές. Οι γεωπολιτικές εξελίξεις έχουν επηρεάσει τις κινεζικές εισαγωγές. Σημαντικό ποσοστό των εισαγωγών της προέρχονταν από το Σουδάν, το Νότιο Σουδάν και την Λιβύη. Τα γεγονότα στις περιοχές αυτές όμως επηρέασαν την ενεργειακή διάδραση αυτών των κρατών με την Κίνα. Επιπλέον, ο ιστορικός πάροχος πετρελαίου προς την Κίνα, το Ιράν, μετά από τις διαφωνίες που υπήρχαν για το πυρηνικό του

⁵² Οπ. άν. pp. 3-6

⁵³ Οπ. άν. pp. 6-8

⁵⁴ Βλ. Σχήμα 18

πρόγραμμα, οδήγησε την Κίνα να μειώσει την εισαγωγή πετρελαίου από αυτό, έτσι ώστε να διατηρήσει σε διπλωματικό επίπεδο τους δεσμούς της με τις ΗΠΑ και την ΕΕ⁵⁵.

Οι ανωτέρω εισαγωγές γίνονται κυρίως δια θαλάσσης. Το 82% του πετρελαίου που εισάγει η Κίνα διέρχεται από το chokepoint της Μαλάκας⁵⁶. Το δίκτυο διακρατικών αγωγών της περιλαμβάνει τρεις αγωγούς⁵⁷. Ο πρώτος είναι ο αγωγός Καζακστάν-Κίνας με χωρητικότητα 400.000 bbl/d, ο οποίος μεταφέρει καζάκικο και ρώσικο πετρέλαιο από το 2006, μέσω Ατιράου, Αλασάνκου και Ξινγιάνκ. Ο δεύτερος είναι ο αγωγός Ρωσίας – Κίνας, που κατασκευάστηκε το 2011, ο οποίος ενώνεται με τον ρωσικό αγωγό ESPO και μεταφέρει 300.000 bbl/d από τα πεδία πετρελαίου της Ρωσίας στην Ανατολική Σιβηρία, στα πεδία της Κίνας που βρίσκονται στην περιοχή Νταγκίγκ. Επίσης, αυτός ο αγωγός έχει άλλο ένα παρακλάδι μέσω του οποίου η Ρωσία μεταφέρει πετρέλαιο ακτοπλοϊκώς στην Κίνα από το λιμάνι Κοσμίνο. Η συμφωνία μεταξύ Ρωσίας - Κίνας είναι εικοσαετής. Τέλος, ο τρίτος αγωγός κατασκευάστηκε το 2015, είναι χωρητικότητας 440.000 bbl/d, με διεύθυνση από την Μιανμάρ προς την Κίνα. Η κατασκευή του ανωτέρω αγωγού αποσκοπεί κυρίως στην δημιουργία εναλλακτικής διαδρομής μεταφοράς πετρελαίου από την Μέση Ανατολή, την Αφρική και άλλες πηγές προς την Κίνα, χωρίς να είναι απαραίτητη η διέλευση του μέσω θαλάσσης, από τα στενά της Μαλάκας⁵⁸.

Όπως αναφέραμε και ανωτέρω, αν και η παραγωγή και η χρήση του φυσικού αερίου αυξάνεται σημαντικά τα τελευταία χρόνια στην Κίνα, το μερίδιο αυτού του αγαθού στην συνολική παραγωγή ενέργειας της αντιστοιχεί σε μόλις 5%⁵⁹. Το 2015 η Κίνα είχε 164 Tcf αποδεδειγμένα αποθέματα φυσικού αερίου⁶⁰, δηλαδή 9 Tcf περισσότερα από το 2014 και τα μεγαλύτερα από κάθε άλλο κράτος στο σύμπλοκο Ασίας- Ειρηνικού⁶¹. Από το 2003 έως το 2013 τριπλασίασε την παραγωγή φυσικού αερίου στα 4,1 Tcf, ενώ στόχος της κυβέρνησης είναι τα 6,5 Tcf έως το 2020, έτσι ώστε το μερίδιο αυτού του αγαθού στις συνολικές

⁵⁵ Οπ. άν. pp. 10-11

⁵⁶ Βλ. Χάρτη 2, 4, 7 και Πίνακα 1

⁵⁷ Βλ. Χάρτη 3

⁵⁸ Οπ. άν. pp. 11-12

⁵⁹ Βλ. Σχήμα 20

⁶⁰ Βλ. Σχήμα 10

⁶¹ Βλ. Σχήμα 15

ενεργειακές της ανάγκες να αντιστοιχεί από 5% που ήταν στο 10%. Με αυτόν τον τρόπο θα περιορίσει την χρήση άνθρακα, η οποία ευθύνεται για τα υψηλά ποσοστά εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και της μόλυνσης του περιβάλλοντος⁶².

Η κατανάλωση φυσικού αερίου το 2013 αυξήθηκε κατά 12% σε σχέση με το 2012 και έφτασε τα 5,7 Tcf και εισήγαγε 1,8 Tcf σε LNG και μέσω αγωγών. Εισαγωγέας φυσικού αερίου κατέστη το 2007. Σήμερα καταλαμβάνει την τρίτη θέση στο κόσμο στην εισαγωγή LNG, πίσω από την Ιαπωνία και την Νότια Κορέα. Το δίκτυο αγωγών φυσικού αερίου⁶³ της Κίνας της εξασφάλισε 1,33 Bcf/y το 2014. Περιλαμβάνει τον αγωγό CAGP, ο οποίος μεταφέρει αέριο από το Τουρκμενιστάν, το Ουζμπεκιστάν και το Καζακιστάν σε αυτήν, με χωρητικότητα έως 1,9 Tcf/y. Στον συγκεκριμένο αγωγό είναι σε εξέλιξη αναβαθμίσεις οι οποίες θα αυξήσουν την μεταφορική του δυνατότητα. Επιπλέον, στο δίκτυο αγωγών περιλαμβάνεται ο αγωγός Μιανμάρ- Κίνας, ο οποίος ετέθη σε λειτουργία το 2013 και έχει χωρητικότητα 420 Bcf/y. Μέσω του αγωγού αυτού μεταφέρεται το φυσικό αέριο της Μιανμάρ, τα πεδία της οποίας είναι υπό ανάπτυξη⁶⁴. Όπως αναφέρει και ο Δ. Κόκκινος⁶⁵, το 2014 υπογράφηκε μεταξύ Ρωσίας και Κίνας τριακονταετής συμφωνία για την εισαγωγή φυσικού αερίου αξίας 400 δις δολαρίων, μέσω αγωγού ο οποίος θα είναι έτοιμος να λειτουργήσει περί το 2018 και θα ενώνει τα ρωσικά πεδία φυσικού αερίου της ανατολικής Σιβηρίας με το νησί Σακχαλίν και τη Βόρεια Κίνα. Επίσης η Gazprom με την NDRC έχουν υπογράψει MOU για την προμήθεια αερίου στην Κίνα και από τα πεδία της Δυτικής Σιβηρίας⁶⁶. Τέλος, ο καθηγητής Ι.Θ. Μάζης⁶⁷ επισημαίνει ότι το Ιράν έχει πρόθεση να μεταφέρει προς την Κίνα φυσικό αέριο, δια προτεινόμενων αγωγών οι οποίοι δύνανται να διέλθουν από την κεντρική Ασία.

Το υγροποιημένο φυσικό αέριο⁶⁸ που εισήλθε στην Κίνα δια θαλάσσης το 2014 είναι περί τα 857 Bcf, δηλαδή 7% περισσότερο από το 2013. Οι χώρες από τις οποίες διοχετεύεται το φυσικό αέριο είναι το Κατάρ με ποσοστό 34%, ακολουθεί η

⁶² Οπ. άν. pp. 15-24

⁶³ Βλ. Χάρτης 3

⁶⁴ Οπ. άν.

⁶⁵ Δημήτριος-Βασίλειος Κόκκινος, *Γεωπολιτική της Ενέργειας στο Σύστημα Ευρώπη Ασία Μέση Ανατολή*, ed. by Ι. Θ. Μάζης (Αθήνα: Λεμών, 2015). σσ. 168-171

⁶⁶ U.S. Energy Information Administration, 'China' ... pp. 21-22

⁶⁷ Ιωάννης Θ. Μάζης, *Η γεωπολιτική της Ευρύτερης Μέσης Ανατολής και η Τουρκία* (Αθήνα: Λιβάνης, 2008). σσ. 304 -305

⁶⁸ Βλ. Σχήμα 19

Αυστραλία με ποσοστό 19%, η Μαλαισία με 15%, η Ινδονησία με 12%, και άλλες χώρες με χαμηλότερα ποσοστά μια εκ των οποίων είναι το Μπρουνέι. Συμφωνίες για αυτόν τον σκοπό έχει υπογράψει με την Ρωσία και τον Καναδά, οπότε τα ποσοστά αυτά αναμένεται να είναι διαφορετικά έως το 2020⁶⁹. Η δίψα της αυτή για τον συγκεκριμένο φυσικό πόρο είναι αναμενόμενο ότι θα την στρέψει στην εκμετάλλευση και διεκδίκηση των κοιτασμάτων στην Νότια Σινική Θάλασσα⁷⁰.

Στον πίνακα 4 παραθέτονται τα στοιχεία συμβατικής παραγωγής υδρογονανθράκων της Κίνας και των άλλων κρατών του υπό μελέτη συστήματος, καθώς και οι εμπλεκόμενες, για αυτόν τον σκοπό, εθνικές και υπερεθνικές εταιρίες. Επιπλέον στους χάρτες 22 και 23 αναπαριστάται η παραγωγή πετρελαίου και φυσικού αερίου υπερσυστημικά.

⁶⁹ Οπ. άν.

⁷⁰ Βλ. Σχήμα 13 και Πίνακα 3

Β' Υποσύστημα

Η Ταϊβάν

Οι ενεργειακές ανάγκες της Ταϊβάν⁷¹ το 2015 καλύφθηκαν ως εξής: 48% από το πετρέλαιο, 29% από άνθρακα, 13% από φυσικό αέριο και 7% κυρίως από πυρηνική ενέργεια. Λόγω του ότι η παραγωγή των ενεργειακών της πόρων είναι πολύ περιορισμένη, για την κάλυψη των ανωτέρω αναγκών εισάγει το 98% αυτών, με αποτέλεσμα να είναι απόλυτα εξαρτημένη από έτερες εξαγωγικές χώρες.

Τα αποθέματα πετρελαίου της Ταϊβάν για το 2015 αντιστοιχούν σε 2,4 εκ. βαρέλια και παράγει μόλις 28.000 b/d. Η κατανάλωση της αγγίζει τα 1,1 mb/d. Έτσι εισάγει πετρέλαιο το οποίο σε ποσοστό 86% προέρχεται από τις χώρες του Περσικού Κόλπου και σε μικρότερες ποσότητες από την Αγκόλα και άλλες χώρες. Η ταϊβανέζικη πετρελαϊκή εταιρία CPC σε συνεργασία με την κινέζικη CNOOC εργάζονται μαζί για την εύρεση κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στο στενό της Ταϊβάν, με αρνητικά μέχρι τώρα αποτελέσματα. Επίσης, η CPC αναμιγνύεται όλο και περισσότερο για την εξεύρεση κοιτασμάτων τα οποία βρίσκονται στην Νότια Σινική θάλασσα, διότι τα ήδη υπάρχοντα λιγοστά κοιτάσματα της θα στερέψουν σε μια δεκαετία. Για αυτό το λόγο πρότεινε την κοινή συνεργασία και ανάπτυξη από όλα τα κράτη του εξεταζόμενου συστήματος, κάτι το οποίο έως τώρα δεν έχει λάβει χώρα λόγω των θαλάσσιων διεκδικήσεων στην περιοχή. Αυτό την ώθησε να πραγματοποιήσει κοινή συνεργασία και έρευνα για κοιτάσματα σε συνεργασία με την Ιαπωνία στην Ανατολική Σινική Θάλασσα⁷².

Αναφορικά με το φυσικό αέριο, λόγω της πενιχρής παραγωγής του, το 2015 εισήγαγε περί τα 700 Bcf, λαμβάνοντας την πέμπτη θέση παγκοσμίως σε εισαγωγή LNG. Οι χώρες προέλευσης αυτού του εισαγόμενου προϊόντος είναι το Κατάρ, η Μαλαισία και η Ινδονησία σε ποσοστό 80% συνολικά. Η CPC, η οποία εισάγει το LNG στην χώρα έχει υπογράψει για την εισαγωγή υγροποιημένου αερίου τα επόμενα χρόνια με την Αυστραλία, τις ΗΠΑ και την Νέα Γουινέα⁷³.

⁷¹ <http://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=TWN> [Εθεάθη 15-1-17]

⁷² Οπ. άν.

⁷³ Οπ. άν.

Οι Φιλιππίνες

Οι Φιλιππίνες⁷⁴ αν και οι δείκτες δείχνουν ότι καταναλώνει πολύ μικρά ποσά ενέργειας σε σχέση με τα άλλα κράτη του συμπλόκου, είναι κι αυτή εισαγωγέας ενέργειας. Οι ενεργειακές τις ανάγκες καλύπτονται σε ποσοστό 41% από το πετρέλαιο, 22% από άνθρακα, 19% από βιομάζα και το υπόλοιπο ποσοστό από φυσικό αέριο και άλλες ανανεώσιμες πηγές. Η παραγωγή της σε πετρέλαιο είναι 26.000 bbl/d, ενώ καταναλώνει 299.000 bbl/d. Εισήγαγε 270.000 bbl/d το 2013, το 35% του οποίου προήλθε από την Σαουδική Αραβία και την Ρωσία. Αναφορικά με το φυσικό αέριο, το 2012 παρήγαγε περί τα 99 Bcf, με πρωτική τάση παραγωγής χρόνο με το χρόνο, αρχής γενομένης από το 2008. Η συνεργασία της με εταιρίες άλλων κρατών, όπως η Shell (ολλανδοβρετανική), η Chevron (ΗΠΑ) και η Otto energy (Αυστραλία), σε συνδυασμό με την κρατική PNOC και τις άδειες που έχουν εκδοθεί για έρευνες στη Νότια Σινική Θάλασσα, κρίνει το ενεργειακό μέλλον, με ό,τι αυτό συνεπάγεται, για την χώρα αυτή.

Η Ταϊλάνδη

Αν και η Ταϊλάνδη⁷⁵ είναι παραγωγός φυσικού αερίου και πετρελαίου, οι εισαγωγές της σε αυτά τα είδη ενέργειας αυξάνονται με την πάροδο του χρόνου, έτσι ώστε να μπορέσουν να καλυφθούν οι απαιτήσεις της σε καύσιμα. Τα αποθέματα πετρελαίου της φθίνουν, ενώ η παραγωγή φυσικού αερίου έχει αυξηθεί, το ίδιο όμως και η κατανάλωση του, οπότε από το 2000 αναγκάστηκε να εισάγει αέριο για να αντεπεξέλθει στις απαιτήσεις.

Στα τέλη του 2015 διέθετε 405 εκ. βαρέλια αποδεδειγμένα αποθέματα πετρελαίου, δηλαδή 56 εκ. βαρέλια λιγότερα από το περασμένο έτος. Το 75% του πετρελαίου της προέρχεται από θαλάσσια πεδία εξόρυξης. Το 2015 η παραγωγή πετρελαίου της ήταν περί τα 513.000 b/d. Οι εταιρίες οι οποίες δραστηριοποιούνται για την παραγωγή πετρελαίου είναι η Chevron (ΗΠΑ) και η κρατική PTT. Η κατανάλωση πετρελαίου το 2015 ανήλθε στα 1,3 million bbl/d και εισήγαγε

⁷⁴ <http://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=PHL> [Εθεάθη 15-1-17]

⁷⁵ <http://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=THA> [Εθεάθη 15-1-17]

743.000 bbl/d εκ των οποίων το 63% προήλθε από την Μέση Ανατολή και το 33% από χώρες της Ασίας. Παρ' όλ' αυτά εξαγει παράγωγα του πετρελαίου και κατέχει την δεύτερη θέση στο δεδομένο σύμπλοκο, πίσω από την Σιγκαπούρη σε χωρητικότητά διυλιστηρίων και την τρίτη θέση πίσω από την Κίνα και την Ινδονησία σε παραγωγή βιοκαυσίμων⁷⁶.

Επιπλέον, την ίδια χρονιά η Ταϊλάνδη είχε 7,8 Tcf αποδεδειγμένα αποθέματα φυσικού αερίου. Παρήγαγε 1,4 Tcf και κατανάλωσε 1,7 Tcf. Λόγω του ότι η παραγωγή της έφτασε στο peak⁷⁷ το 2014 αναμένεται από την κυβέρνηση πτώση της παραγωγής περί το 2022 εάν δεν υπάρξουν νέες ανακαλύψεις τα προσεχή χρόνια. Εισήγαγε LNG κυρίως από το Κατάρ και σε ξηρή μορφή από την γείτονα Μιανμάρ, συνολικά 460 Bcf. Οι εταιρίες οι οποίες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο σε αυτόν τον τομέα είναι η κρατική PTT, η Chevron (ΗΠΑ) και η Ιαπωνική Mitsui Oil Exploration Company⁷⁸.

Η Σιγκαπούρη

Η Σιγκαπούρη⁷⁹ βρίσκεται στο πλέον στρατηγικό σημείο του εξεταζόμενου συμπλόκου, ανάμεσα στον Ινδικό και τον Ειρηνικό ωκεανό εφαιπτόμενη στο στενό (chokepoint) της Μαλάκας. Η Σιγκαπούρη δεν έχει ενδογενείς υδρογονάνθρακες, παρ' όλ' αυτά όμως είναι ηγέτιδα χώρα παγκοσμίως στην διύλιση, αποθήκευση και διανομή πετρελαιοειδών. Το πετρέλαιο το οποίο εισάγει, κυρίως από τις χώρες της Μέσης Ανατολής και της Νοτιοανατολικής Ασίας, το χρησιμοποιεί για την δημιουργία πετρελαιοειδών, από τα οποία το 50% προωθούνται στη Κίνα, την Μαλαισία και την Ινδονησία. Έχει την δυνατότητα αποθήκευσης 1,4 million b/d πετρελαίου προς διύλιση. Η κύριες εταιρίες οι οποίες δραστηριοποιούνται στην περιοχή είναι η εθνική SPC, την οποία όμως εξαγόρασε η κινεζική CNPC τον Ιανουάριο του 2010, η Caltex της αμερικανικής Chevron, η αμερικανικών επίσης συμφερόντων ExxonMobil και η ολλανδοβρετανική Royal Dutch Shell. Η

⁷⁶ Οπ. άν.

⁷⁷ Για την θεωρία του peak, Βλ. Δημήτριος-Βασίλειος Κόκκινος, *Γεωπολιτική της Ενέργειας...* σσ. 173-186

⁷⁸ <http://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=THA> [Εθεάθη 15-1-17]

⁷⁹ <http://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=SGP> [Εθεάθη 15-1-17]

Σιγκαπούρη επίσης στοχεύει να γίνει κόμβος εμπορίου φυσικού αερίου και ήδη έχει σημαντικές δυνατότητες για αυτόν τον σκοπό σε όλα τα επίπεδα. Παρ' όλ' αυτά έτερες χώρες του συμπλόκου με μεγαλύτερες υποδομές από την Σιγκαπούρη αυξάνουν τον ανταγωνισμό σε αυτόν τον τομέα.

Γ' Υποσύστημα

Το Βιετνάμ

Το Βιετνάμ⁸⁰ τις τελευταίες δεκαετίες έχει αναδειχθεί σε σημαντικό παραγωγό πετρελαίου και φυσικού αερίου, παράλληλα με την ραγδαία οικονομική και βιομηχανική του ανάπτυξη. Έχει επιταχύνει τις εξερευνήσεις για πεδία εξόρυξης, επιτρέποντας σε ξένες εταιρίες να συνεργαστούν και να επενδύσουν σε αυτόν τον σκοπό. Τέτοιες εταιρίες είναι η αμερικανικών συμφερόντων ExxonMobil και Chevron, καθώς και η ρωσικών συμφερόντων Zarubezhneft.

Οι επιτυχείς θαλάσσιες εξορύξεις συνείσφεραν στην αύξηση των αποδεδειγμένων αποθεμάτων πετρελαίου, τα οποία λογίζονται στα 4,4 bbl σταθερά από το 2012 έως το 2016, θέτοντας το στην τρίτη θέση σε αυτόν τον δείκτη σε όλη την Ασία, πίσω από την Κίνα και την Ινδία. Η παραγωγή πετρελαίου του κυμαίνεται στα 355.000 b/d, με πτωτική τάση από το 2004 λόγω των ώριμων πεδίων τα οποία μέχρι στιγμής διαθέτει. Πτώση η οποία θα συνεχιστεί εάν δεν εξερευνηθούν οι πολλά υποσχόμενες θαλάσσιες κτήσεις της στην Νότια Σινική. Το Βιετνάμ εξάγει αργό πετρέλαιο στις γύρω περιοχές του, όμως λόγω της εκβιομηχάνισης και της αύξησης του βιοτικού επιπέδου καταναλώνει μεγάλο ποσοστό προϊόντων διύλισης πετρελαίου, μεγάλο ποσοστό των οποίων αναγκαστικά εισάγει⁸¹.

Αναφορικά με το φυσικό αέριο, το 2015 διέθετε 24,7 Tcf αποδεδειγμένα αποθέματα. Την ίδια χρονιά παρήγαγε 376 Bcf, το οποίο καταναλώθηκε όλο εσωτερικά χωρίς να χρειαστεί να εισάγει. Η κυβέρνηση όμως σχεδιάζει να εισάγει LNG έτσι ώστε να καλυφθούν οι μελλοντικές υψηλές απαιτήσεις. Εισαγωγές άνθρακα επίσης είναι απαραίτητες για την κάλυψη των ενεργειακών της πηγών⁸².

⁸⁰ <http://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=VNM> [Εθεάθη 20-1-17]

⁸¹ Οπ. άν.

⁸² Οπ. άν.

Η Μαλαισία

Η Μαλαισία⁸³ αποτελεί την δεύτερη σε κατάταξη χώρα εξαγωγέα φυσικού αερίου υπό μορφή LNG και παραγωγό πετρελαίου και φυσικού αερίου στο υπό μελέτη από την ανά χείρας εργασία σύστημα⁸⁴. Ταυτόχρονα από την γεωγραφική τοποθεσία στην οποία βρίσκεται διέρχονται στρατηγικοί δρόμοι θαλάσσιας διακίνησης αγαθών, ενεργειακών πόρων, όπλων κ.α.. Η ενεργειακή βιομηχανία της Μαλαισίας είναι πολύ κρίσιμη για την οικονομία της, καθώς καταλαμβάνει το 20% του ΑΕΠ της. Η κυβέρνηση της επενδύει συνεχώς στην ανάπτυξη αυτού του τομέα και προωθεί τις εξερευνήσεις ενεργειακών πόρων σε βαθιά ύδατα, ώστε να κατορθώσει να αποτελεί ένα από τους κορυφαίους ενεργειακούς δρώντες του συστήματος. Η χώρα αυτή καλύπτει τις ενεργειακές της ανάγκες 40% με πετρέλαιο, 36% με φυσικό αέριο και 17% με άνθρακα.

Τα αποθέματα πετρελαίου της Μαλαισίας είναι τα τρίτα μεγαλύτερα στο σύστημα μετά την Κίνα και το Βιετνάμ. Το ίδιο και η παραγωγή. Αυτά ανέρχονται σε 4 bbl για το 2014, ενώ η παραγωγή έφτασε τα 670.000 b/d το 2013, σε αντίθεση με το 2003 που παρήγαγε 844.000b/d με την παραγωγή στο peak. Σχεδόν όλο το πετρέλαιο της προέρχεται από θαλάσσια πεδία. Η ποιότητα του είναι εξαιρετική, με αποτέλεσμα να είναι προσιτό. Η Μαλαισία εξάγει το 50% της παραγωγής, ήτοι περί τα 240.000bbl/d, σε χώρες όπως η Αυστραλία, η Ινδία, η Ταϊλάνδη και η Ιαπωνία. Επίσης, συνδιαλλαγές πραγματοποιούνται με την Σιγκαπούρη σε παράγωγα πετρελαίου. Άλλος ένας στόχος της Μαλαισίας είναι να συναγωνιστεί την διύλιστική και αποθηκευτική ικανότητα της Σιγκαπούρης, ώστε να καταστεί η ίδια πρωτεύων ενεργειακός κόμβος στην περιοχή⁸⁵.

Η μαλαισιανή εταιρία η οποία δραστηριοποιείται στην περιοχή είναι η Petronas (Petroliam National Berhad), η οποία μάλιστα έχει ιδιοκτησιακά δικαιώματα σε όλα τα προγράμματα εξερεύνησης και παραγωγής πετρελαίου και φυσικού αερίου. Η δραστηριότητα της εταιρίας αυτής εκτείνεται σε 30 χώρες ακόμη σε όλο τον κόσμο. Άλλες μεγάλες ξένες εταιρίες οι οποίες

⁸³ U.S. Energy Information Administration, 'Malaysia' (Analysis, EIA, International energy data and analysis, 2014).

⁸⁴ Βλ. Σχήμα 11

⁸⁵ Οπ. άν.

δραστηριοποιούνται στην περιοχή είναι η ExxonMobil, η Shell και η Murphy Oil (ΗΠΑ), ενώ ευκαιρίες έχουν δοθεί και σε μικρότερες όπως η Talisman Energy (Καναδάς), Lundin Petroleum (Σουηδία) και Petrofac (Ηνωμένο Βασίλειο)⁸⁶.

Αναφορικά με το φυσικό αέριο, η Μαλαισία αποτελεί την δεύτερη μεγαλύτερη χώρα εξαγωγής LNG στον κόσμο μετά το Κατάρ, για το 2013⁸⁷. Τα αποδεδειγμένα αποθέματα της σε αυτή την πηγή ενέργειας για το 2014 ήταν 83 Tcf, καταλαμβάνοντας την τρίτη θέση στο σύμπλοκο Ασίας – Ειρηνικού, μετά την Κίνα και την Ινδονησία. Η παραγωγή της το 2012 άγγιξε τα 2,3 Tcf, παράλληλα όμως αυξήθηκαν και οι εσωτερικές ανάγκες κατανάλωσης σε 1,1 Tcf το 2013, σχεδόν το 50% της παραγωγής. Οι εξαγωγές της σε LNG ανέρχονται σε 1,2 Tcf/y, ήτοι το 11% παγκοσμίως. Οι χώρες προορισμού του μαλαισιανού αερίου⁸⁸ είναι σε ποσοστό 60% η Ιαπωνία, 17% η Νότια Κορέα, 12%, η Ταϊβάν και 11% η Κίνα⁸⁹.

Η Ινδονησία

Η Ινδονησία⁹⁰ η οποία αποτελεί το πολυπληθέστερο κράτος του εξεταζόμενου συμπλόκου μετά την Κίνα, τα τελευταία χρόνια βρίσκεται σε μια περίοδο αναπροσανατολισμού της ενεργειακής της πολιτικής, η οποία οφείλεται στην αύξηση της εγχώριας κατανάλωσης. Η αύξηση της εγχώριας κατανάλωσης, κατά 43%, από το 2003 έως το 2013, είναι απόρροια της αστικοποίησης, της εκβιομηχάνισης και της οικονομικής ανάπτυξης κατά το ανωτέρω διάστημα. Ενώ το 2009 αποχώρησε από τον OPEC, σχεδιάζει την επάνοδο της ώστε να εξασφαλίσει τους απαραίτητους πόρους για τις ανάγκες της και να προσελκύσει επενδυτές από τις χώρες της Μέσης Ανατολής, οι οποίοι θα συνδράμουν στις ενεργειακές υποδομές της.

Το μεγαλύτερο μερίδιο στην κάλυψη των ενεργειακών της αναγκών κατέχει

⁸⁶ <http://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=MYS#note> [Εθεάθη 20-1-17]

⁸⁷ Βλ. Σχήμα 11

⁸⁸ Βλ. Σχήμα 16

⁸⁹ Οπ. άν.

⁹⁰ U.S. Energy Information Administration, 'Indonesia' (Analysis, EIA, International energy data and analysis, 2015).

το πετρέλαιο με ποσοστό 38% για το 2013. Το 2014 παρήγαγε 911.000 b/d, συγκριτικά με τα 1,7 mbl/d το 1991 . Οι εταιρίες οι οποίες δραστηριοποιούνται κυρίως στην περιοχή είναι η Chevron (ΗΠΑ), η Total (Γαλλία), η τοπική Pertamina και σε μικρότερο ποσοστό η ExxonMobil (ΗΠΑ), η ConocoPhillips (ΗΠΑ) και η BP (Αγγλία). Τα πραγματικά αποθέματα σε πετρέλαιο την ίδια χρονιά ήταν 3,7 bbl, 4 bbl λιγότερα από το 2012. Αυτή η πτώση οφείλεται στην ωρίμανση των πεδίων εξόρυξης, στην έλλειψη επενδύσεων σε αυτόν τον τομέα και στην γήρανση των υποδομών. Εάν δεν γίνουν επενδύσεις στην εξερεύνηση των πεδίων τα οποία βρίσκονται σε βαθιά ύδατα, η Ινδονησία δεν θα μπορέσει να πετύχει τους ενεργειακούς της στόχους. Παράλληλα η κατανάλωση αυξήθηκε τα τελευταία χρόνια. Πιο συγκεκριμένα το 2014 κατανάλωσε 1,7 mbl/d, ενώ το 2007 1,3 mbl/d. Ανάλογα αυξήθηκε η εισαγωγή πετρελαίου. Το 2014 εισήγαγε 441.000 b/d. Το 28% αυτού του πετρελαίου προήλθε από την Σαουδική Αραβία, το 18% από την Νιγηρία, το 17% από το Αζερμπαϊτζάν, το 6% από την Μαλαισία, το 5% από τα ΗΑΕ και το 4% από το Μπρουνέι⁹¹. Παρ' όλ' αυτά η Ινδονησία συνεχίζει να εξάγει πετρέλαιο, έτσι ώστε να έχει πρόσβαση στις αγορές και άλλα οφέλη από τις συμφωνίες. Η εξαγωγή πετρελαίου προς τους προορισμούς του σχήματος 23 το 2014 ήταν 381.000 b/d, με το μεγαλύτερο ποσοστό να καταλήγει στην Ιαπωνία⁹².

Η παραγωγή φυσικού αερίου της Ινδονησίας από το 2003 έως το 2013 έχει αυξηθεί κατά 11%. Παρ' όλ' αυτά, όπως εξηγήσαμε και ανωτέρω, η κατανάλωση έχει αυξηθεί συμπαρασύροντας την εξαγωγή σε χαμηλότερα επίπεδα. Η Ινδονησία παραμένει σημαντικός εξαγωγέας αερίου του συμπλόκου. Κατέχει 103,4 Tcf αποδεδειγμένα αποθέματα για το 2013, τα δεύτερα μεγαλύτερα μετά την Κίνα στο σύστημα. Οι ίδιες εταιρίες που δραστηριοποιούνται στον υποτομέα του πετρελαίου, συμμετέχουν και στον υποτομέα του φυσικού αερίου. Το 2013 παρήγαγε 2,5 Tcf φυσικό αέριο κυρίως σε θαλάσσια πεδία, στα οποία επιδιώκει να γίνονται επενδύσεις συνεχώς, ώστε να αυξηθούν οι εξαγωγικές της δυνατότητες οι οποίες δοκιμάζονται από την αύξηση της εγχώριας κατανάλωσης. Η κατανάλωση φυσικού αερίου το 2013 έφτασε τα 1,4 Tcf. Η εξαγωγή του φυσικού της αερίου πραγματοποιείται μέσω αγωγών και σε μορφή LNG. Οι αγωγοί μεταφέρουν το ένα τέταρτο των εξαγωγών στην Σιγκαπούρη και την Μαλαισία. Στην εξαγωγή LNG η

⁹¹ Βλ. Σχήμα 22

⁹² <http://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=IDN> [Εθεάθη 20-1-17]

Ινδονησία κατέχει την δεύτερη θέση στο σύμπλοκο μετά την Μαλαισία και την πέμπτη στον κόσμο. Το 2014 εξήγαγε 762 Bcf σε γειτονικές χώρες όπως η Νότια Κορέα, η Ιαπωνία, η Ταϊβάν και η Κίνα. Τα τελευταία χρόνια η εξαγωγή LNG προς την Ιαπωνία μειώθηκε στο 50%, λόγω συμφωνιών που έληξαν και επαναπροσδιορισμού των αγορών της Ινδονησίας⁹³. Το 2018 σχεδιάζει να εισάγει LNG από τις ΗΠΑ⁹⁴.

Ο άνθρακας είναι ένας τομέας στον οποίο κατέχει την πρωτιά στις εξαγωγές σε όλον τον κόσμο⁹⁵. Το 80% της παραγωγής άνθρακος της Ινδονησίας εξάγεται στο εξωτερικό. Αποτελεί σημαντική πηγή άνθρακα για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών της Κίνας σε αυτό το αγαθό. Η Κίνα όμως, όπως αναφέραμε και ανωτέρω, προσπαθεί να περιορίσει τη χρήση του άνθρακα, διότι επιβραδύνει την παραγωγή του βιομηχανικού της τομέα, ο οποίος καλείται να τηρήσει τους περιβαλλοντικούς περιορισμούς που επιφέρει η χρήση του, επιβραδύνοντας έτσι και την οικονομική ανάπτυξη. Άλλοι προορισμοί του ινδονησιακού άνθρακος είναι η Ιαπωνία, η Νότια Κορέα, η Ινδία και η Ταϊβάν⁹⁶. Η Ινδία από το 2014 επωφελείται το μεγαλύτερο ποσοστό εισαγωγής άνθρακα από την Ινδονησία, ξεπερνώντας την μέχρι πρότινος πρωτοπόρο Κίνα⁹⁷.

Το Μπρουνέι

Το Μπρουνέι⁹⁸ είναι μια μικρή, αλλά με πλούσια οικονομία χώρα, η οποία βασίζεται κυρίως στις εξαγωγές φυσικού αερίου και πετρελαίου. Τα δύο τρίτα της οικονομίας του βασίζονται στους ανωτέρω φυσικούς πόρους. Για αυτό το λόγο η κυβέρνηση καθώς και άλλοι ξένοι επενδυτές, συνεχώς επενδύουν σε αυτόν τον τομέα, στην συγκεκριμένη περιοχή.

Τα αποδεδειγμένα αποθέματα πετρελαίου του Μπρουνέι υπολογίστηκαν το 2016 περί τα 1,1 bbl, τα τέταρτα μεγαλύτερα στην νοτιοανατολική Ασία. Η

⁹³ Βλ. Σχήμα 25

⁹⁴ Οπ. άν.

⁹⁵ Βλ. Σχήμα 21

⁹⁶ Βλ. Σχήμα 24

⁹⁷ Οπ. άν.

⁹⁸ <http://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=BRN> [Εθεάθη 20-1-17]

παραγωγή πετρελαίου του αγγίζει τα 125.000 bbl/d, τα μισά δηλαδή περίπου από το 2006 που η παραγωγή έφτασε στο peak. Αυτός ο λόγος είναι που οδηγεί το Μπρουνέι να στρέψει, όπως και οι έτεροι δρώντες του συστήματος μας, το βλέμμα του στην έρευνα και εκμετάλλευση των ενεργειακών πεδίων της Νότιας Σινικής Θάλασσας. Παρά την μειωμένη παραγωγή το Μπρουνέι αποτελεί τον μεγαλύτερο εξαγωγέα υγρών πετρελαιοειδών στο σύμπλοκο. Η εσωτερική κατανάλωση είναι πολύ μικρή, εφόσον κυρίως εξάγει. Οι εξαγωγές της καταλήγουν στην Ινδονησία, την Ιαπωνία, την Νότιο Κορέα, την Κίνα και την Μαλαισία⁹⁹.

Τα αποθέματα που διαθέτει το Μπρουνέι σε φυσικό αέριο ανέρχονται σε 13,8 Tcf, για το 2016. Η παραγωγή του το 2014 έφτασε τα 419 Bcf, με σταδιακή πτώση από το 2011 (452 Bcf). Αν και η εσωτερική κατανάλωση αυτού του πόρου έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια στην χώρα, το Μπρουνέι εξάγει περί τα τρία τέταρτα της παραγωγής. Σε συνεργασία με την γαλλική Total, έχει προβεί σε σημαντικές ανακαλύψεις κοιτασμάτων, οι οποίες θα της εξασφαλίσουν τα απαραίτητα αποθέματα για την εξαγωγή LNG σε δρώντες κλειδιά του συστήματος και του υπερσυστήματος. Το Μπρουνέι εξάγει LNG κυρίως στην Ιαπωνία και την Νότιο Κορέα με συμφωνίες που λήγουν το 2023. Λόγω του ότι οι ανωτέρω υπερσυστημικοί δρώντες μείωσαν την εισαγωγή LNG από το Μπρουνέι, το τελευταίο υπέγραψε δεκαετή συμφωνία με την Μαλαισία το 2013 και σύναψε παρόμοιες συμφωνίες με άλλες χώρες της Ασίας όπως η Κίνα, η Ταϊβάν και η Ινδία¹⁰⁰.

⁹⁹ Οπ. άν.

¹⁰⁰ Οπ. άν.

Αμυντικός πυλώνας ισχύος

Σύστημα

Η Κίνα¹⁰¹ κατέχει την δεύτερη θέση παγκοσμίως σε αμυντικές δαπάνες για το 2015¹⁰². Οι ανωτέρω είναι της τάξεως των 215 δις δολαρίων και αντιστοιχούν στο 13% των συνολικών δαπανών σε όλον τον πλανήτη¹⁰³. Από το 2006 έως το 2015 έχουν σημειώσει αύξηση περί το 132%. Τα έξοδα της αυτά την καθιστούν μακράν τον μεγαλύτερο καταναλωτή στον τομέα της άμυνας, όχι μόνο εντός του συστήματος, αλλά και σε όλο το σύμπλοκο Ασίας – Ωκεανίας, αφού αυτά αντιστοιχούν στο 49% των συνολικών εξόδων (436 δις δολάρια) του ανωτέρω. Όλα τα κράτη της Νοτιοανατολικής Ασίας μαζί το 2015 ξόδεψαν μόλις 39,7 δις δολάρια, δηλαδή το 9,1% αυτών της Κίνας. Παρ' όλ' αυτά όμως το ποσό αυτό είναι κατά 57% μεγαλύτερο σε σχέση με αυτό του 2006. Αυτή η αύξηση οφείλεται στην αναθεωρητική εξωτερική πολιτική την οποία ασκεί η Κίνα στο υπό μελέτη γεωγραφικό σύμπλοκο, η οποία δυνητικά προκαλεί αγώνα δρόμου στην προμήθεια στρατιωτικών εξοπλισμών των δρώντων του συστήματος¹⁰⁴. Για του λόγου το αληθές, οι αμυντικές δαπάνες της Ινδονησίας μόνο, αυξήθηκαν κατά 150% από αυτές του 2006 και συνεχίζουν αυτή την αυξητική τάση, ενώ από το 2014 σημείωσαν αύξηση 16%. Οι αντίστοιχες δαπάνες των Φιλιππίνων αυξήθηκαν μέσα σε ένα χρόνο κατά 25%, της Σιγκαπούρης κατά 9% και του Βιετνάμ κατά 7,6%, ύστερα από ενίσχυση των ναυτικών τους δυνάμεων και όχι μόνο¹⁰⁵.

Σύμφωνα με την Stephanie Bessiere¹⁰⁶ νομικό διπλωματούχο του κέντρου Διπλωματικών και στρατηγικών σπουδών (CEDS) στο Παρίσι, στις 16 Οκτωβρίου 2000 η κινεζική κυβέρνηση εξήγγειλε μέσω της «Λευκής Βίβλου» για την άμυνα, την επιθυμία της να κυριαρχήσει στην Ταϊβάν και τον σχεδιασμό για τον εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση των οπλικών της συστημάτων με έμφαση στο

¹⁰¹ Aude Fleurant, Pieter Wezeman, Siemon Wezeman, Sam Perlo-Freeman, 'Trends in World Military Expenditure, 2015' (SIPRI, April 2016). pp. 1-7

¹⁰² Βλ. Πίνακα 7

¹⁰³ Βλ. Σχήμα 34

¹⁰⁴ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, *Η Κίνα από την Ουράνια Αυτοκρατορία στην Ανερχόμενη Υπερδύναμη του 21ου Αιώνα* (Αθήνα: Ποιότητα, 2013). σ. 369

¹⁰⁵ Βλ. Πίνακα 5 και 6

¹⁰⁶ Stephanie Bessiere, *Η Κίνα στην Αυγή του 21ου Αιώνα*, trans. by Σταυρούλα Τσόγκα (Αθήνα: Κέδρος, 2007). σσ. 195 - 202

ναυτικό. Μέχρι τότε το οπλοστάσιο ήταν απαρχαιωμένο ποιοτικά με εξοπλισμό του 1950. Σήμερα, ο στρατός της Κίνας παραμένει ο μεγαλύτερος του κόσμου παρά την αριθμητική μείωση την οποία υπέστη, έτσι ώστε να εκσυγχρονιστεί ένα τμήμα του και λειτουργεί πλέον σε δυο ταχύτητες. Από τότε έως σήμερα πραγματοποίησε μεγάλο μέρος του σχεδιασμού της. Απέκτησε ρώσικα υποβρύχια, κατασκεύασε ελικόπτερα, αεροσκάφη, απέκτησε δυνατότητες ανεφοδιασμού των αεροσκαφών της εν πτήση με την βοήθεια του Ιράν και διαθέτει πλέον ένα σοβιετικής κατασκευής αεροπλανοφόρο το οποίο εκτός από τις επιχειρησιακές του δυνατότητες αυξάνει και το διεθνές της γόητρο. Το διεθνές της γόητρο πολλαπλασιάζεται ακόμη περισσότερο έπειτα από την καθέλκυση του δεύτερου αεροπλανοφόρου του στόλου της στις 26 Απριλίου 2017, το οποίο μάλιστα κατασκευάστηκε εξολοκλήρου από κινεζικά χέρια στα εγχώρια ναυπηγεία της¹⁰⁷. Με αυτή την ενέργεια της, δίνει ένα μήνυμα ισχύος και επαληθεύει τις προθέσεις της για την ενίσχυση των γεωπολιτικών δεικτών στον πυλώνα άμυνας και ασφάλειας.

Σε όλους τους τομείς της άμυνας δίδεται έμφαση στις νέες τεχνολογίες. Ο κινεζικός στόλος συμμετέχει σε πολυάριθμες αντιπροσωπείες διεθνώς, αξιοποιώντας ενδελεχώς τις πληροφορίες τις οποίες συλλέγει από τα πιο ανεπτυγμένα από αυτήν κράτη¹⁰⁸. Έτσι, «Δεν μπορεί παρά να σκεφτεί κάποιος πως η Κίνα επιθυμεί να εδραιώσει μια θέση μεγάλης παγκόσμιας δύναμης¹⁰⁹».

Η αμυντική θωράκιση της Κίνας σύμφωνα με τον καθηγητή Ι.Θ. Μάζη, πραγματοποιείται «αθόρυβα, εντατικά, ταχύτατα και αποφασιστικά¹¹⁰» με έμφαση στην αποτρεπτική και την αποτελεσματική ισχύ της. Αφορμή για την ραγδαία αυτή αύξηση των στρατιωτικών εξοπλιστικών της ορέξεων, οι οποίες καλύπτονται από την μαζική προμήθεια αμυντικών συστημάτων κυρίως από την Ρωσία, αποτελεί σύμφωνα με τον αναπληρωτή καθηγητή της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων Κ. Γρίβα¹¹¹, η επιδείνωση των σχέσεων της με τις ΗΠΑ. Το ανωτέρω το αποδίδει στην διάλυση της Σοβιετικής ένωσης που σήμανε το τέλος του Ψυχρού Πολέμου,

¹⁰⁷ <http://www.janes.com/article/69853/china-launches-first-indigenously-built-aircraft-carrier>
[Εθεάθη 29-4-17]

¹⁰⁸ Βλ. Σχήμα 33

¹⁰⁹ Όπ. άν.

¹¹⁰ Ιωάννης Θ. Μάζης, *Γεωπολιτική Η Θεωρία και η Πράξη* (Παπαζήση: Αθήνα, 2002). σ. 196

¹¹¹ Κωνσταντίνος Γρίβας, *Η στρατιωτική Άνοδος της Κίνας και η Γεωπολιτική του Πολέμου στη Μέση Ανατολή* (Αθήνα: Λιβάνης, 2013). σ. 96

γεγονός που σηματοδοτεί την έναρξη του σινοαμερικανικού ανταγωνισμού. Επιπλέον, το παραπάνω σε συνδυασμό με την υπόθεση της ανεξαρτησίας της Ταϊβάν και την προθυμία των ΗΠΑ να παρέμβουν στρατιωτικά για την υπεράσπιση της, πυροδοτεί τις σχέσεις μεταξύ των δύο λαών. Πράγματι ο Zbigniew Brzezinski¹¹² επιβεβαιώνει τις περιπλοκές που δημιουργεί το θέμα της Ταϊβάν στις σχέσεις Κίνας – ΗΠΑ και τις ρητές εγγυήσεις των τελευταίων για την διατήρηση της ειρήνης της δημοκρατίας σε αυτήν.

Η μη ισόρροπη κατανομή της ισχύος στον συγκεκριμένο πυλώνα σε επίπεδο συστήματος είναι δεδομένη. Η Κίνα υπερτερεί ξεκάθαρα σε στρατιωτική δύναμη σε σχέση με τα κράτη των έτερων υποσυστημάτων. Η στρατιωτική της δύναμη που ολοένα βελτιώνεται, προκαλεί το δέος και αυξάνει τον σεβασμό των έτερων γειτονικών της κρατών. Αυτό φάνηκε στις δηλώσεις των υπουργών εξωτερικών της Ταϊλάνδης και της Ινδονησίας, οι οποίοι κατά την διάρκεια της κρίσης του στενού της Ταϊβάν το 1996, όταν η Κίνα απέκλεισε την πρόσβαση σε μια ζώνη του στενού αυτού και η ΗΠΑ κινητοποίησαν επιδεικτικά το ναυτικό τους. Ο Ταϊλανδός υπουργός έκρινε τον αποκλεισμό φυσιολογικό και ο Ινδονήσιος δήλωσε ότι το θέμα αφορά την Κίνα μόνο. Η Μαλαισία και οι Φιλιππίνες τήρησαν ουδέτερη στάση ως προς αυτό το ζήτημα¹¹³. Συνεπώς η περιφερειακή υπεροχή της Κίνας είναι ξεκάθαρη.

Στο σχήμα 31 και 32 παρατίθενται οι αμυντικές δαπάνες σε ποσοστό του ΑΕΠ και οι δαπάνες για εισαγωγή οπλικών συστημάτων του συστήματος.

¹¹² Όπ. άν. Zbigniew Brzezinski, *Η Γεωστρατηγική Τριάδα - Η Συμβίωση με την Κίνα...* σσ. 28 - 44

¹¹³ Όπ. άν. Zbigniew Brzezinski, *Η Μεγάλη Σκακιέρα...* σσ. 268 - 271

Υπερσύστημα

Οι ΗΠΑ¹¹⁴ είναι οι μεγαλύτεροι επενδυτές παγκοσμίως σε αμυντικές δαπάνες, οι οποίες το 2015 ήταν 596 δις δολάρια¹¹⁵. Το ποσό αυτό είναι τρεις φορές μεγαλύτερο από το αντίστοιχο των αμυντικών δαπανών της Κίνας, η οποία είναι δεύτερη παγκοσμίως σε αυτόν τον τομέα. Σε σύγκριση με το 2010 τα αμυντικά της έξοδα μειώθηκαν κατά 21 %, κυρίως λόγω της απόσυρσης μεγάλου μέρους των στρατευμάτων της από το Αφγανιστάν και το Ιράκ. Τα τελευταία χρόνια όμως έχει μια αργή και σταθερή μείωση περί το 2,4 %. Παρ' όλ' αυτά τα έξοδα της στον αμυντικό τομέα είναι με διαφορά τα περισσότερα παγκοσμίως και αντιστοιχούν στο 36% των συνολικών αμυντικών δαπανών του πλανήτη.

Η σύμμαχος των ΗΠΑ, Ιαπωνία¹¹⁶, το 2015 ήταν η όγδοη χώρα μετά την Γαλλία σε έξοδα τα οποία αφορούν τις αμυντικές της δαπάνες. Την περίοδο από το 2006 έως το 2015 είχε μειώσει ελάχιστα κατά 0,5% τις δαπάνες αυτές, όμως από εκεί κι έπειτα αυξάνονται, λόγω κυρίως των τυχοδιωκτικών και αναθεωρητικών τάσεων της Κίνας και της Βόρειας Κορέας. Το ποσό που ξόδεψε το 2015 για αυτό τον σκοπό αντιστοιχεί σε 40,9 δις δολάρια, δηλαδή το 2,4 % των παγκόσμιων δαπανών. Η έτερη σύμμαχος των ΗΠΑ, Νότιος Κορέα¹¹⁷, με συνολικές δαπάνες 36,4 δις δολάρια, κατατάσσεται στην δέκατη θέση παγκοσμίως, μετά τη Γερμανία, με ποσοστό 2,2% στις παγκόσμιες δαπάνες. Την ίδια περίοδο, από το 2006 έως το 2015, αύξησε τα αμυντικά της έξοδα κατά 37%.

Για 240 χρόνια ο ακρογωνιαίος λίθος της ευημερίας και της ασφάλειας των ΗΠΑ, είναι το Ναυτικό της¹¹⁸. Μέσω αυτού οι ΗΠΑ κατάφεραν να προβάλουν την ισχύ τους, να αποκτήσουν πρόσβαση και να μεταλαμπαδεύσουν τον πολιτισμό τους παγκοσμίως. Ο Πλοίαρχος Alfred Thayer Mahan¹¹⁹, με την προνοητικότητα και το ταλέντο του στη γεωστρατηγική σύνθεση, κατάφερε να χαράξει πορεία στα

¹¹⁴ Όπ. άν. Aude Fleurant, Pieter Wezeman, Siemon Wezeman, Sam Perlo-Freeman, *Trends...*

¹¹⁵ Βλ. Πίνακα 7 και Σχήμα 37

¹¹⁶ Όπ. άν.

¹¹⁷ Όπ. άν.

¹¹⁸ John M. Richardson, *A Design for Maintaining Meritime Superiority* (United States Navy: Chief of Naval Operations, 2016), Vol. I.

¹¹⁹ Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, *Η Στρατηγική Σκέψη Από την Αρχαιότητα έως Σήμερα* (Αθήνα: Ποιότητα, 2008). σσ. 183-190

πολεμικά πλοία των ΗΠΑ, με προορισμό νέες παγκόσμιες αγορές και την ταυτόχρονη δυνατότητα να μπορέσει να τις υπερασπιστεί. Σύμφωνα με τον Αρχηγό του Ναυτικού των ΗΠΑ, σήμερα η παγκοσμιοποίηση έχει τρεις παράγοντες ανακατανομής ισχύος τους οποίους το ναυτικό των ΗΠΑ προσπαθεί ελέγχοντας τους να αυξήσει την ισχύ του. Ο πρώτος είναι το θαλάσσιο δίκτυο, ο δεύτερος οι παγκόσμιες επικοινωνίες και ο τρίτος είναι οι ολοένα αυξανόμενες και υιοθετούμενες τεχνολογίες¹²⁰. Επίσης, επισημαίνει ότι οι κύριοι ανταγωνιστές του σε αυτό το εγχείρημα είναι η Ρωσία, της οποίας το ναυτικό επιχειρεί πλέον συχνά σε θάλασσες στις οποίες είχε πάνω από δυο δεκαετίες να πλεύσει και η Κίνα η οποία όλο και περισσότερο απλώνεται διεθνώς. Σε αυτές τις συνθήκες προσαρμόζεται το αμερικανικό ναυτικό του οποίου η ισχύς και η ποιότητα είναι αδιαμφισβήτητες, διότι ο υπερσύγχρονος στόλος τους διαθέτει 19 αεροπλανοφόρα, 62 αντιτορπιλικά, 75 υποβρύχια, κ.α. τα οποία μπορούν ανά πάσα ώρα και στιγμή, κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες, να επιχειρήσουν στο πλέον απαιτητικό επιχειρησιακό περιβάλλον¹²¹. Αντίστοιχες τρομακτικές δυνατότητες διαθέτει και η αεροπορία των ΗΠΑ. Τα επιθετικά της αεροσκάφη είναι περί τα 2.785, ενώ τα μεταγωγικά της είναι περί τα 5.739 με αποτέλεσμα να μπορούν να μετακινήσουν εύελικτα μέρος των 1.400.000 Αμερικανών στρατιωτών, παρέχοντας τους την ανάλογη διοικητική μέριμνα, οπουδήποτε στον πλανήτη¹²².

Συνοψίζοντας, ο ρόλος της Ρωσίας στην περιοχή είναι μειωμένος. Παρ' όλ' αυτά αποτελεί σημαντικό προμηθευτή οπλικών συστημάτων υψηλής τεχνολογίας, μέσω των οποίων, όπως ο καθένας θα φανταζόταν και όπως θα αναλύσουμε και παρακάτω, ανακατανέμεται η ισχύς. Το κράτος το οποίο είναι ευεργετημένο από αυτού του είδους τη συνδιαλλαγή είναι η Κίνα. Παρ' όλ' αυτά όμως η Κίνα, όπως λέει και ο George Friedman «δεν αποτελεί σημαντική ναυτική δύναμη εδώ και αιώνες και η δημιουργία ναυτικού απαιτεί πολύ χρόνο, όχι μόνο για την κατασκευή πλοίων, αλλά και για την δημιουργία σωστά εκπαιδευμένων ναυτικών¹²³». Οι ΗΠΑ με την στρατιωτική τους δύναμη στην περιοχή εξισορροπούν την κατανομή της στρατιωτικής ισχύος στο σύστημα και στο υπερσύστημα, αφού η Ιαπωνία απολαμβάνει την προστασία από αυτές και μειώνει την καχυποψία μεταξύ αυτής

¹²⁰ Όπ. άν. John M. Richardson, *A Design for Maintaining Maritime Superiority...*

¹²¹ http://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=united-states-of-america [Εθεάθη 29-1-17]

¹²² Όπ. άν.

¹²³ Όπ. άν. George Friedman, *Τα Επόμενα 100 Χρόνια...* σ. 27

και της Κίνας¹²⁴. Η Κίνα όμως ανησυχεί στην υποψία ενός αντικινεζικού συνασπισμού μεταξύ ΗΠΑ, Ιαπωνίας, Νότιας Κορέας και Ταϊβάν, κάτι δηλαδή σαν μικρό NATO στην Ανατολική Ασία¹²⁵.

Η ανωτέρω υποψία της Κίνας δεν είναι εσφαλμένη κι αυτό αποδεικνύεται από την αμυντική σχέση που έχουν τα κράτη αυτά. Η Νότια Κορέα συμφώνησε στην τοποθέτηση του αμερικανικού αντιπυραυλικού συστήματος THAAD, στην περιοχή Σεονγκτζού της Νότιας Κορέας¹²⁶, εξαρτήματα του οποίου καταφθάνουν στην περιοχή από τις 26 Απριλίου 2017¹²⁷. Το παραπάνω σύστημα είναι ένα αντιβαλλιστικό όπλο το οποίο έχει την δυνατότητα να εξουδετερώνει πυραύλους SRBM, MRBM και IRBM. Κατά τον σχεδιασμό του προβλέφθηκε η ασφαλής καταστολή όπλων μαζικής καταστροφής¹²⁸. Η απόφαση της τοποθέτησής του οπλικού αυτού συστήματος πάρθηκε στο πλαίσιο της αμυντικής συμμαχίας μεταξύ Σεούλ και Ουάσινγκτον, για προστασία της πρώτης από την αμφίβολη εξωτερική πολιτική της Πιονγιάνγκ. Η κίνηση αυτή των ΗΠΑ όμως, υποθάλπει την εξουδετέρωση των βαλλιστικών ικανοτήτων της Κίνας, η οποία παρακολουθεί με ανησυχία την εγκατάσταση των αντιβαλλιστικών αμερικανικών όπλων, τα οποία όπως ο καθένας μπορεί να καταλάβει μεταβάλουν το ισοζύγιο ισχύος στην περιοχή¹²⁹.

¹²⁴ Όπ. άν. Henry Kissinger, *Διπλωματία...* σσ.921-923

¹²⁵ Όπ. άν. Zbigniew Brzezinski, *Η Γεωστρατηγική Τριάδα - Η Συμβίωση με την Κίνα...* σσ. 24 - 25

¹²⁶ <http://www.janes.com/article/69746/south-korea-completes-land-provision-process-for-thaad-deployment> [Εθεάθη 29-4-17]

¹²⁷ <https://worldview.stratfor.com/situation-report/south-korea-several-key-components-thaad-delivered> [Εθεάθη 29-4-17]

¹²⁸ <http://www.janes.com/article/49493/gulf-nations-build-up-air-defence-umbrellas-idx15d4> [Εθεάθη 29-4-17]

¹²⁹ <https://worldview.stratfor.com/article/china-fears-us-missile-system-south-korea> [Εθεάθη 29-4-17]

Μέρος δεύτερο

Αφού εξετάσαμε την ισχύ, μέσω των γεωπολιτικών δεικτών, στους επιλεγέντες πυλώνες ισχύος στο σύνολο των υποσυστημάτων στο ανωτέρω κεφάλαιο, στο παρόν κεφάλαιο θα αναλύσουμε τους ανταγωνισμούς και τις δυναμικές ανακατανομής ισχύος. Προτού προχωρήσουμε σε αυτό, είναι σημαντικό να προσδιορίσουμε την σημαντικότητα της διατήρησης της οικονομικής ανάπτυξης της Κίνας, ώστε να καταστεί κατανοητή η δράση του γεωπολιτικού μας παράγοντα και ο τρόπος συμπεριφοράς του στο υπό μελέτη σύστημα.

Η οικονομία της Κίνας εξαρτάται από την πρόσβαση της σε φυσικούς πόρους όπως είναι το πετρέλαιο, το φυσικό αέριο, ο άνθρακας και βιολογικούς πόρους όπως είναι τα αλιεύματα. Οι φυσικοί πόροι της επιτρέπουν τη βιομηχανική ανάπτυξη και συνεπώς το εμπόριο στο εσωτερικό και κυρίως στο εξωτερικό. Τα αλιεύματα εξυπηρετούν κυρίως τις ανάγκες διατροφής του υπερμεγέθους πληθυσμού της. Όπως διαπιστώσαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο οι ενεργειακές ανάγκες της Κίνας ξεπερνούν κατά πολύ την εγχώρια παραγωγή, επομένως η εισαγωγή των ενεργειακών αγαθών είναι επιβεβλημένη. Το ίδιο ισχύει και για τα τρόφιμα. Επομένως, όπως διαπιστώνει και ο Brzezinski «Η εξάρτηση της από τις εισαγωγές δεν επιβάλλει μόνο περιορισμούς στους κινεζικούς οικονομικούς πόρους λόγω του υψηλότερου κόστους, αλλά και θα καταστήσει την Κίνα πιο ευάλωτη στις εξωτερικές πιέσεις¹³⁰». Επιπλέον, είναι ευνόητο πως για να μπορούν να διεξαχθούν οι εισαγωγές και οι εξαγωγές αγαθών είναι αναγκαία η εξασφάλιση ότι παραμένουν ανοιχτοί οι απαραίτητοι εμπορευματικοί οδοί.

Επιπρόσθετα, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται το εξής φαινόμενο στην Κίνα: «Κοινωνικές συγκρούσεις που απορρέουν σε μεγάλο βαθμό από την αυξανόμενη κοινωνική ανισότητα και την διαφθορά των κυβερνητικών και κομματικών στελεχών, κυρίως σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Ο αριθμός των κοινωνικών συγκρούσεων από 8700 το 1993 αυξήθηκε σε 87000 το 2005...¹³¹». Το ανωτέρω οφείλεται στην μη ομοιόμορφη κατανομή του πλούτου, η οποία

¹³⁰ Όπ. άν. Zbigniew Brzezinski, *Η Μεγάλη Σκακιέρα...* σ. 275

¹³¹ Όπ. άν. Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, *Η Κίνα ...* σ. 40

δημιουργείται από τις περιφερειακές ανισότητες και κατ' επέκταση έχει αντίκτυπο στην πολιτική σταθερότητα της χώρας¹³². Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, σύμφωνα με τον Friedman¹³³ μια ενδεχόμενη οικονομική πτώση θα πυροδοτούσε καταστροφικά αποτελέσματα στην εσωτερική συνοχή της χώρας και πιθανό κατακερματισμό της Κίνας, λόγω των δυναμικών εσωτερικών ανταγωνισμών. Το γεγονός αυτό βρίσκει σύμφωνο και τον Robert Kaplan¹³⁴ ο οποίος υποστηρίζει πως η έλλειψη πόρων επιδεινώνει την βία και την εθνική διάσπαση, η οποία είναι αποτέλεσμα της διεύρυνσης της μεσαίας τάξης στην Κίνα.

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι η οικονομική ευημερία είναι στην κορυφή της ατζέντας της εξωτερικής πολιτικής του Πεκίνου. Η έλλειψη της θα έχει αντίκτυπο όχι μόνο στην εσωτερική σταθερότητα αλλά και στην άμυνα και την ασφάλεια του, καθώς όπως αναφέραμε είναι αλληλένδετη με το ΑΕΠ του. Χωρίς τον απαραίτητο πλούτο, δεν θα είναι σε θέση να «οικοδομήσει μια πανίσχυρη στρατιωτική μηχανή¹³⁵». Επομένως, η εξωτερική πολιτική της Κίνας περιστρέφεται στην διατήρηση και την βελτίωση του υπάρχοντος οικονομικού της status, με ότι αυτό συνεπάγεται.

Σύμφωνα με τον Samuel P. Huntington¹³⁶ η οικονομική ανάπτυξη της Κίνας είναι το όχημα το οποίο της εξασφαλίζει την απαραίτητη ψυχολογική ώθηση, για να αναβαθμισθεί «η κινεζική πολιτιστική ταυτότητα». Μέσω αυτής θα μπορέσει να «αναλάβει το ρόλο του παγκοσμίου εκπροσώπου της κινεζικότητας» και έτσι θα καταστεί «ο υπερασπιστής του κινεζικού πολιτισμού, ο πολιτισμικός μαγνήτης και το κράτος πυρήνας γύρω από το οποίο θα περιστρέφονται όλες οι κινεζικές κοινωνίες», οι οποίες όπως περιγράψαμε σε παραπάνω κεφάλαιο υφίστανται στα περισσότερα κράτη των έτερων υποσυστημάτων, διαδραματίζοντας σημαντικό ρόλο στην δράση του γεωπολιτικού μας παράγοντα.

¹³² Όπ. άν. Zbigniew Brzezinski, *Η Μεγάλη Σκακιέρα...* σ. 276-277

¹³³ Όπ. άν. George Friedman, *Τα Επόμενα 100 Χρόνια...* σσ. 154-158

¹³⁴ Robert D. Kaplan, *Πόλεμος και Πολιτική. Η Σύγχρονη Ηγεσία Μπροστά στα Διδάγματα της Ιστορίας* (Αθήνα: Ροές, 2004). σσ. 214- 215

¹³⁵ John J. Mearsheimer, *Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων...* σ.772

¹³⁶ Samuel P. Huntington, *Η Σύγκρουση των Πολιτισμών και ο Ανασχηματισμός της Παγκόσμιας Τάξης*, 3rd edn (Αθήνα: Terzo Books, 1999). σσ. 230-240

Θαλάσσιοι οδοί – Επικοινωνίες

Ο Bernard D. Cole¹³⁷ επισημαίνει ότι, οι θαλάσσιοι οδοί επικοινωνίας (SLOCs) είναι ζωτικής σημασίας για την οικονομία και την πολιτική σταθερότητα των κρατών της Ασίας. Αυτό γιατί περισσότερο από το 40% του συνολικού θαλασσιού εμπορίου πραγματοποιείται στην περιοχή αυτή, η οποία φιλοξενεί οκτώ από τα πιο πολυσύχναστα λιμάνια υποδοχής container. Συγκεκριμένα, η οικονομία της Κίνας βασίζεται στο εμπόριο¹³⁸, το 90% του οποίου διακινείται μέσω θαλασσιών οδών. Οι θαλάσσιοι αυτοί οδοί είναι: η Κίτρινη Θάλασσα, η Ανατολική Σινική Θάλασσα και η Νότια Σινική Θάλασσα. Για να καταπλεύσουν τα αγαθά στις ακτές της Κίνας και το αντίστροφο, θα πρέπει να διέλθουν ανάμεσα από συστάδες νήσων και στρατηγικά στενά (chokepoints). Τα νησιά αυτά απλώνονται περίξ της κινεζικής ακτής από την Ιαπωνία προς τις Φιλιππίνες και από αυτές προς την Ινδονησία¹³⁹. Ο σημαντικότερος ανάμεσα στους θαλάσσιους αυτούς δρόμους είναι αυτός της Νότιας Σινικής Θάλασσας. Πολλά από τα ανωτέρω νησιά ελέγχονται από συμμάχους των ΗΠΑ και τα στενά, όπως αυτό της Μαλάκας, από την κυρίαρχη παγκοσμίως αμερικανική ναυτική δύναμη¹⁴⁰.

Ο πρώην πρωθυπουργός της Τουρκικής Ισλαμιστικής κυβέρνησης Ahmet Davutoglu θίγει στο βιβλίο του «Το στρατηγικό Βάθος¹⁴¹» ότι τα παγκόσμια σημεία πνιγμού, ή σημεία ασφυξίας, ή chokepoints, χρήζουν της προσοχής των φορέων χάραξης εξωτερικής πολιτικής, λόγω της γεωπολιτικής τους θέσεως και της δυνατότητας τους να καταστούν γεωπολιτικός παράγοντας ανακατανομής της ισχύος. Ανάμεσα σε αυτά τα στενά είναι και αυτό της Μαλάκας, το οποίο το συγκαταλέγει σε ένα από τα οκτώ στενά τα οποία ελέγχονται από τον ισλαμικό κόσμο, επισήμανση η οποία σύμφωνα με τον καθηγητή Γεωπολιτικής Ι.Θ. Μάζη¹⁴² έχει απειλητικό χαρακτήρα για κάθε αποδέκτη αυτού του μηνύματος. Ο Ι.Θ. Μάζης όμως συνεχίζει λέγοντας πως ο Ahmet Davutoglu «...αισθανόμενος την ανάγκη να αποσειεί από το Ισλάμ το στίγμα της απειλής (που όμως ο ίδιος περιγράφει με τα

¹³⁷ Bernard D. Cole, *Asian Maritime Strategies* (Annapolis, Maryland: Naval Intitute Press, 2013). pp. 34-35

¹³⁸ Βλ. Σχήμα 26 και 27

¹³⁹ Βλ. Χάρτη 2, 6 και 7

¹⁴⁰ <https://www.stratfor.com/image/chinas-maritime-limitations> [Εθεάθη 2-2-17]

¹⁴¹ Ahmet Davutoglu, *Το στρατηγικό Βάθος Η διεθνής θέση της Τουρκίας*, ed. by Νεοκλής Σαρρης, trans. by Νικόλαος Ραπτόπουλος (Ποιότητα: Αθήνα, 2010). σσ. 254-265

¹⁴² Ιωάννης Θ. Μάζης, *Νταβούτογλου και Γεωπολιτική* (Ηρόδοτος: Αθήνα, 2013). σσ. 46-47

chokepoints...), απορρίπτει την άποψη του Huntington, ότι ο ισλαμικός κόσμος αποτελεί πρόκληση για τον πυρήνα των δυτικών χωρών: «Είναι δύσκολο να ισχυρισθεί κανείς ότι ο ισλαμικός κόσμος μπορεί να αναπτύξει ανεξάρτητη σφαιρική στρατηγική ως αντισυστημική δύναμη, η οποία να χαίρει ενός είδους δυνάμεως επιλογής στην ανάμειξή της στο διεθνές σύστημα. Τα ισλαμικά κράτη γενικώς κατατάσσονται πλησίον του πυθμένου της κοινωνικής ιεραρχίας του διεθνούς συστήματος.»¹⁴³».

Ο Samuel P. Huntington ¹⁴⁴ επισημαίνει την ενίσχυση της μουσουλμανικής ενότητας, η οποία απορρέει «από την αποαποικιοποίηση, την δημογραφική ανάπτυξη, την εκβιομηχάνιση, τον εξαστισμό και την σχετιζόμενη με τον πετρελαϊκό πλούτο σε μουσουλμανικά εδάφη, μεταβαλλόμενη οικονομική τάξη¹⁴⁵». Η ενότητα αυτή ενισχύεται χάρη στον εκσυγχρονισμό των τηλεπικοινωνιών και των μέσων μεταφοράς, ευνοώντας έτσι την μετάδοση ιδεών. Έτσι, παρατηρείται αύξηση των προσκυνητών στη Μέκκα οι οποίοι προέρχονται από την Κίνα και μεγάλος αριθμός φοιτητών από την Ινδονησία, τη Μαλαισία και τις Φιλιππίνες, να φοιτούν σε πανεπιστήμια της Μέσης Ανατολής. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργούνται «προσωπικές επαφές κατά μήκος των εθνικών συνόρων¹⁴⁶». Τα παραπάνω επιβεβαιώνει και ο Αρχιεπίσκοπος Τιράνων και πάσης Αλβανίας Αναστάσιος¹⁴⁷ (Γιαννουλάτος), ο οποίος επισημαίνει την προκύπτουσα ισλαμική αναζωογόνηση, χάρη στους φυσικούς πόρους και την οικονομική ευρωστία που αυτοί προσφέρουν στα ισλαμικά κράτη. Έτσι αυτά αποκτούν αυτοπεποίθηση, λόγω της βελτίωσης του βιοτικού τους επιπέδου και της απόκτησης εξοπλισμών, προσελκύνοντας με αυτόν τον τρόπο νέους πιστούς παγκοσμίως. Ακόμη, επισημαίνει την πανισλαμική συνοχή, η οποία ισχυροποιείται από την τακτική σύγκληση της Ισλαμικής Διασκέψεως Κορυφής μεταξύ των αρχηγών των ισλαμικών κρατών και της Συνέλευσης των μουσουλμάνων Υπουργών εξωτερικών. Επιπλέον τον σκοπό αυτό ενισχύουν οργανισμοί όπως ο Αραβικός Σύνδεσμος, το Ισλαμικό Συνέδριο, ο Παγκόσμιος Μουσουλμανικός Σύνδεσμος κ.α.

¹⁴³ Όπ. άν.

¹⁴⁴ Όπ. άν. Samuel P. Huntington, *Η Σύγκρουση των Πολιτισμών* σ. 242

¹⁴⁵ Όπ. άν.

¹⁴⁶ Όπ. άν.

¹⁴⁷ Αναστάσιος (Γιαννουλάτος) Αρχιεπίσκοπος Τιράνων και πάσης Αλβανίας, *Ιστορία Επιζώντων Θρησκευμάτων Σημαντικά Κεφάλαια* (Αθήνα: Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη Α.Ε., 2016). σσ. 235-278

Επομένως, οι υφιστάμενες στην ανωτέρω περιοχή μουσουλμανικές μάζες αποτελούν ένα δείκτη ο οποίος χρήζει της προσοχής κάθε αναλυτή και δεν θα πρέπει να εξαιρεθεί από την παρούσα γεωπολιτική ανάλυση, επισημαίνοντας το πρόβλημα ασφαλείας που δημιουργεί στις θαλάσσιες επικοινωνίες εντός του συστήματος, στο οποίο υφίσταται μια αμοιβαίου οφέλους εμπορευματική δραστηριότητα, μεταξύ των κρατών των τριών υποσυστημάτων¹⁴⁸.

Από τα ανωτέρω συμπεραίνουμε ότι, ο γεωγραφικός θαλάσσιος αποκλεισμός της Κίνας και κατά συνέπεια η διακοπή της εμπορικής της δραστηριότητας, δεν μπορεί να θεωρηθεί ακατόρθωτος από κάποιον ενδεχόμενο αντίπαλο της. Η έλλειψη επαρκούς ναυτικής ισχύος από αυτήν δεν της δίνει την δυνατότητα να θωρακίσει τις θαλάσσιες εμπορευματικές οδούς ενδιαφέροντος της. Έτσι η Κίνα επαφίεται στην διαφύλαξη τους από τις ΗΠΑ. Με αυτήν την μεθόδευση όμως σε μια πιθανή κλιμάκωση των σχέσεων Πεκίνου – Ουάσινγκτον, οι ΗΠΑ υπερέχουν ξεκάθαρα. Παρ' όλ' αυτά η Κίνα έχει αυξήσει τις δυνατότητες «αντιπρόσβασης και άρνησης περιοχής»¹⁴⁹ και κατ' επέκταση την αποτελεσματική ανάσχεση του αμερικανικού στόλου και αεροπορίας, εγγύς των ακτών της. Οπότε σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο η Ουάσινγκτον ενδεχομένως θα προτιμήσει να αποκλειστούν τα στενά. Έτσι το Πεκίνο προσπαθεί να δημιουργήσει και επενδύει σε εναλλακτικούς δρόμους και εμπορικούς κόμβους, οι οποίοι θα της επιτρέψουν στο μέλλον να μην επαφίεται μόνο στους ήδη υπάρχοντες¹⁵⁰. Ένα τρανταχτό παράδειγμα αποτελεί η δημιουργία του αγωγού Μιανμάρ - Κίνας καθώς και η διείσδυση της Κίνας στην Αρκτική Ζώνη, όπως θα δούμε κατωτέρω.

¹⁴⁸ Βλ. Χάρτη 18

¹⁴⁹ Όπ. άν. Κωνσταντίνος Γρίβας, *Η στρατιωτική Άνοδος της Κίνας...* σσ. 95 - 255

¹⁵⁰ Όπ. άν. <https://www.stratfor.com/image/chinas-maritime-limitations> [Εθεάθη 2-2-17]

Η τήξη των πάγων στην Αρκτική και οι επιπτώσεις στην Νότια Σινική Θάλασσα

Σύμφωνα με τον καθηγητή Ι.Θ. Μάζη¹⁵¹, παράγοντα γενικότερων ανακατατάξεων στο διεθνές γεωπολιτικό δίκτυο, αποτελεί η τήξη των πάγων στην Αρκτική. Επομένως, κρίνεται απολύτως απαραίτητη η παρουσίαση του ανωτέρω φαινομένου, ώστε να καταστούν ορατές στους οφθαλμούς μας οι συνέπειες, σε επίπεδο υπερσυστήματος, που διαμορφώνονται εξαιτίας του και τον αντίκτυπο αυτών, όσον αφορά την δράση του γεωπολιτικού μας παράγοντα στο υπό μελέτη γεωγραφικό σύμπλοκο.

Σύμφωνα με τον υπ. Δρ. Ι. Π. Σωτηρόπουλο¹⁵², οι περισσότερες επιστημονικές παρατηρήσεις συγκλίνουν στο ότι ο πλανήτης υφίσταται κλιματική αλλαγή, η οποία ως συνέπεια έχει την ραγδαία άνοδο της θερμοκρασίας. Η αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη, επιφέρει την τήξη μεγάλου μέρους των υφιστάμενων πάγων στην Αρκτική και εξασθενεί τον ρυθμό πήξεως του ύδατος, με αποτέλεσμα την δυσχέρεια στην δημιουργία νέων. Αυτό έχει ως συνέπεια την μείωση της έκτασης της παγωμένης μάζας νερού η οποία καταλαμβάνεται στην συγκεκριμένη περιοχή, καθ' όλη την διάρκεια του έτους, σε σχέση με παλαιότερα¹⁵³.

Το φαινόμενο αυτό έχει τις εξής σημαντικές γεωπολιτικές συνέπειες:

Πρώτον, είναι πλέον δυνατή η πλωτή διέλευση μέσω του Αρκτικού Ωκεανού, ανεξαρτήτως εποχής, ανατρέποντας έτσι τις γεωπολιτικές και γεωστρατηγικές θεωρίες των Mackinder και Spykman¹⁵⁴. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα

¹⁵¹ Ιωάννης Θ. Μάζης, Βιργινία Γ. Μπαλαφούτα, *Γεωπολιτική Πραγματικότητα στο Δίπολο Ελλάδα-Κύπρου* (Αθήνα: Παπαζήσης, 2014). σσ. 15-32

¹⁵² Ιωάννης Π. Σωτηρόπουλος, *Κλιματική Αλλαγή και Αρχές Γεωπολιτικής. Από την «Στρατηγική της Ανασχεσεως» στην «Στρατηγική του Ανασχετικού Ανταγωνισμού». Η Μετεξέλιξη των Κλασικών Αγγλοσαξονικών Θεωριών Γεωπολιτικής και η Αναδυόμενη Διάδοχη Γεωπολιτική Προσέγγιση*, (Civitas Gentium, Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Συγχρόνων Ασιατικών Σπουδών, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Σεπτέμβριος 2016, Τομ. 4, νο 1). σσ. 83-126

¹⁵³ Ιωάννης, Π. Σωτηρόπουλος, *Η ανάδυση της Ρωσίας από τους πάγους. Η κλιματική αλλαγή και οι αρχές της νέας γεωπολιτικής*, (Foreign Affairs, Hellenic Edition, τεύχος νο 19, Οκτώβριος 2013). σελ.140-163

¹⁵⁴ Όπ. άν. Ιωάννης Θ. Μάζης, Βιργινία Γ. Μπαλαφούτα, *Γεωπολιτική Πραγματικότητα...* σσ. 22-23

τη δημιουργία νέων οδών ναυσιπλοΐας, χάρη στις οποίες η διαμετακόμιση αγαθών, φυσικών πόρων και όπλων, δύναται να πραγματοποιηθεί γρηγορότερα και οικονομικότερα, σε σχέση με τις ήδη υπάρχουσες οδούς¹⁵⁵. Επιπλέον, με την ύπαρξη της ανωτέρω δυνατότητας, δεν είναι απαραίτητη η διέλευση των πλωτών μέσων δια μέσου των υφιστάμενων στενών διαύλων (chokepoints), όπως είναι το στενό της Μαλάκας ή του Σουέζ, τα οποία είναι πολλές φορές μη ασφαλή και πάσχουν από έντονη κυκλοφοριακή συμφόρηση καθ' όλη την διάρκεια του έτους¹⁵⁶.

Η Κίνα δυνάμενη να εκμεταλλευθεί την ανωτέρω μεθόδευση, εν μέρη καταστέλλει τους θαλάσσιους περιορισμούς που της επιβάλλει η υφιστάμενη γεωγραφία. Μέσω των νέων οδών μπορεί να μεταφέρει τα εξαγόμενα προϊόντα της στην ΕΕ συντομότερα, με μικρότερο κόστος και αντίστροφα να εισάγει τα αγαθά ενδιαφέροντος της από την ίδια οδό. Για παράδειγμα η απόσταση Αμβούργο – Σανγκάη μειώνεται κατά 4000νμ και το κόστος μετακίνησης κατά 30% έως 50%¹⁵⁷. Επιπλέον, οι νέες οδοί δεν υπόκεινται στους περιορισμούς ασφαλείας οι οποίοι ελλοχεύουν στα στενά, τα οποία συν τοις άλλοις ελέγχονται από τις ΗΠΑ¹⁵⁸. Συνοψίζοντας, όπως λέει και ο καθηγητής Ι. Θ. Μάζης: «Πρόκειται δηλαδή για την εφαρμογή μιας αδήριτης γεωπολιτικής αρχής: αυτή που υποστηρίζει ότι ο έλεγχος της οικονομικότερας οδού διελεύσεως του εμπορεύματος αποτελεί την στρατηγική επιλογή για τον έλεγχο της οικονομίας στην περιοχή¹⁵⁹».

Δεύτερον, καθίσταται πλέον δυνατή η εξόρυξη, των υφιστάμενων στην περιοχή της Αρκτικής, ενεργειακών αποθεμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου, αφού η πρόσβαση σε αυτά είναι πλέον εφικτή και το κόστος για την πραγματοποίησή της δεν είναι πλέον απαγορευτικό. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της γεωλογικής υπηρεσίας των ΗΠΑ (USGS¹⁶⁰), στην Αρκτική βρίσκεται περί το 22% των αποθεμάτων υδρογονανθράκων του πλανήτη. Σύμφωνα με το ΙΕΑ, στην περιοχή αυτή, τα ανεξερεύνητα αποθέματα ξεπερνούν τα 25 Tcm φυσικού αερίου

¹⁵⁵ Βλ. Χάρτη 8

¹⁵⁶ Όπ. άν. Σωτηρόπουλος, Ιωάννης Π., *Κλιματική Αλλαγή και Αρχές Γεωπολιτικής...*

¹⁵⁷ <https://www.stratfor.com/analysis/chinas-arctic-ambitions> [Εθεάθη 2-2-17]

¹⁵⁸ Σωτήρης Πετρόπουλος, Αστέρης Χουλιάρας (Επιμέλεια), *Η Κίνα και οι Άλλοι* (Αθήνα: Παπαζήσης, 2013). σσ. 311-314

¹⁵⁹ Όπ. άν. Ιωάννης Θ. Μάζης, *Γεωπολιτική Η Θεωρία και η Πράξη...* σ. 247

¹⁶⁰ <https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CHRG-111shrg52799/pdf/CHRG-111shrg52799.pdf> [Εθεάθη 2-2-17]

και τα 150 bb πετρελαίου¹⁶¹. Επιπλέον σύμφωνα με Ρώσο ειδήμονα στον ενεργειακό τομέα, στην ζώνη αυτή βρίσκονται τα περίπου 90% των γνωστών αποθεμάτων αερίου και των ανακτήσιμων υδρογονανθράκων της Ρωσίας¹⁶². Μία Ρωσία η οποία έχει στρέψει τις εξαγωγές της προς την Κίνα, όπως αναφέραμε σε ανωτέρω κεφάλαιο και όπως αναφέρει σε γεωπολιτική ανάλυση του ο Δρ. Δ. Β. Κόκκινος¹⁶³. Έτσι εύκολα αντιλαμβάνεται κανείς ότι ο ενεργειακός δεσμός Μόσχας – Πεκίνου θα καταστεί περισσότερο στενός και πρόσφορος, διότι οι ενεργειακές απαιτήσεις του Πεκίνου, το οποίο επιθυμεί να διατηρήσει τον ραγδαίο ρυθμό της οικονομικής του ανάπτυξης, θα στηρίζεται ακόμη πιο πολύ στην Μόσχα¹⁶⁴.

Τρίτον, άλλος ένας πολύτιμος φυσικός πόρος, ο οποίος υπάρχει σε αφθονία στον Αρκτικό Ωκεανό και θα ενδιέφερε την Κίνα είναι τα αλιεύματα¹⁶⁵. Για παράδειγμα η θάλασσα του Μπάρεντς, είναι μια περιοχή στον συγκεκριμένο Ωκεανό της οποίας ο βιολογικός πλούτος είναι δεύτερος σε κατάταξη μετά από τις αντίστοιχες περιοχές της Άπω Ανατολής. Η Ρωσία, από την δραστηριοποίηση της στον τομέα της αλιείας στις θάλασσες της Αρκτικής, συγκεντρώνει περί τα 500-600 χιλ. τόνους αλιευμάτων ετησίως.

Για τα κράτη της Νότιας Σινικής Θάλασσας η τροφή η οποία προέρχεται από την θάλασσα έχει προεξέχοντα ρόλο στην καθημερινή διατροφή¹⁶⁶. Εκτός αυτού η αλιεία προσφέρει σημαντικό αριθμό θέσεων εργασίας στους πολίτες των κρατών αυτών. Τα ανωτέρω σε συνδυασμό με την ολοένα αυξανόμενη τάση την οποία παρουσιάζει ο αριθμός του πληθυσμού των κρατών αυτών, την οποία περιγράψαμε σε παραπάνω κεφάλαιο, τονίζουν την σημαντικότητα του δεδομένου αγαθού για την οικονομική ισορροπία και την πολιτική σταθερότητα. Στα ασιατικά πεδία αλιεύεται το 50% των παγκοσμίων αλιευμάτων και έξι από τους 10 μεγαλύτερους παραγωγούς θαλάσσιων τροφίμων βρίσκονται στην Ασία¹⁶⁷.

Η Κίνα η οποία έχει τις μεγαλύτερες ανάγκες σε αυτόν τον πόρο, λόγω του τεραστίου πληθυσμού της, έχει σχεδόν εξαντλήσει τα αποθέματα αλιευμάτων τα

¹⁶¹ Όπ. άν. <https://www.stratfor.com/analysis/chinas-arctic-ambitions>

¹⁶² Όπ. άν. Ιωάννης Θ. Μάζης, Βιργινία Γ. Μπαλαφούτα, *Γεωπολιτική Πραγματικότητα...*

¹⁶³ Όπ. άν. Δημήτριος-Βασίλειος Κόκκινος, *Γεωπολιτική της Ενέργειας...* σσ. 160-171

¹⁶⁴ Όπ. άν. Ιωάννης Θ. Μάζης, Βιργινία Γ. Μπαλαφούτα, *Γεωπολιτική Πραγματικότητα...*

¹⁶⁵ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/xq.html> [Εθεάθη 2-2-17]

¹⁶⁶ Βλ. Σχήμα 29 και 30

¹⁶⁷ <https://www.stratfor.com/analysis/fish-overlooked-destabilizer-south-china-sea> [Εθεάθη 10-2-17]

οποία βρίσκονται στα πεδία αλιείας πλησίον των ακτών της¹⁶⁸. Επομένως, δεν θα πάψει να αναζητά νέα πεδία και γενικότερα νέες ευκαιρίες για την εξασφάλιση των αναγκών της. Το έχει δείξει άλλωστε από την επιθετική και επεκτατική πολιτική την οποία επιδεικνύει σε αυτόν τον τομέα εις βάρος των γειτονικών της κρατών, δηλαδή την αποστολή αλιευτικών σκαφών σε αμφισβητούμενες θαλάσσιες ζώνες και όχι μόνο¹⁶⁹. Μια νέα τέτοια ευκαιρία της προσφέρεται στις θάλασσες της Αρκτικής και πολύ πιθανό είναι να σχεδιάζει να την εκμεταλλευτεί. Σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο η αλιεία επιτρέπεται μόνο στην ανοικτή θάλασσα, σε κάθε άλλη περίπτωση θα πρέπει να συναφθούν διακρατικές συμφωνίες μεταξύ των αντισυμβαλλόμενων κρατών¹⁷⁰.

Κατόπιν των ανωτέρων, συμπεραίνουμε τους λόγους για τους οποίους η Κίνα δείχνει έντονο και ολοένα αυξανόμενο ενδιαφέρον για την Αρκτική. Δεν είναι τυχαία η ανάμιξη της στο Αρκτικό συμβούλιο ως παρατηρητής. Μεταξύ των άλλων κρατών και διεθνών οργανισμών οι οποίοι έχουν κατοχυρώσει το δικαίωμα του παρατηρητού στο συγκεκριμένο συμβούλιο είναι η Ιαπωνία, η Νότια Κορέα και η Σιγκαπούρη, φίλιες δηλαδή προσκείμενες χώρες με τις ΗΠΑ, οι οποίες έχουν άμεσα και αδιαμφισβήτητα συμφέροντα στην Αρκτική Ζώνη¹⁷¹. Το Πεκίνο συν τοις άλλοις επιδιώκει την οικοδόμηση οικονομικών και διπλωματικών σχέσεων με κράτη μέλη του συμβουλίου, όπως η Γροιλανδία η Δανία και η Ισλανδία¹⁷². Η ανάμιξη της Κίνας στην Αρκτική ενδεχομένως να έχει οικονομικά οφέλη για τα κράτη της διχασμένης ΕΕ η οποία μαστίζεται από την οικονομική κρίση, όμως δημιουργεί σύγκρουση γεωστρατηγικών συμφερόντων. Ειδικά όταν εκφράζονται δημοσίως από το Πεκίνο δηλώσεις με τις οποίες αμφισβητούνται οι εδαφικές αξιώσεις των χωρών του Αρκτικού κύκλου, ήτοι Ρωσία, Δανία, Καναδάς και ΗΠΑ¹⁷³.

¹⁶⁸ Βλ. Χάρτη 17

¹⁶⁹ Βλ. Χάρτη 16

¹⁷⁰ Εμμανουήλ Ρούκουνας, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο*, 2nd edn (Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2015). σσ. 327 - 331

¹⁷¹ Όπ. άν. Σωτηρόπουλος, Ιωάννης Π., *Κλιματική Αλλαγή και Αρχές Γεωπολιτικής...*

¹⁷² Όπ. άν. <https://www.stratfor.com/analysis/chinas-arctic-ambitions> [Εθεάθη 10-2-17]

¹⁷³ Όπ. άν. Κωνσταντίνος Γρίβας, *Η στρατιωτική Άνοδος της Κίνας...* σσ. 202-203

Οι θαλάσσιες διεκδικήσεις στην Νότια Σινική Θάλασσα

Η Κίνα¹⁷⁴ η οποία διεκδικεί την μερίδα του λέοντος στην Νότια Σινική Θάλασσα, βασίζει τις απαιτήσεις της στις ναυτικές της εξορμήσεις και δραστηριότητες οι οποίες έλαβαν χώρα το 110 Μ.Χ. κατά την διάρκεια της δυναστείας των Χαν και τον 15^ο αιώνα την περίοδο της δυναστείας των Μινγκ. Μετά τον ΎΠΠ, το 1947, η κυβέρνηση Κουομοντάγκ της Κίνας εξέδωσε έναν χάρτη ο οποίος ονομάστηκε ο χάρτης με τις «έντεκα διακεκομμένες γραμμές», ο οποίος απεικόνιζε την θαλάσσια περιοχή που δικαιωματικά της ανήκει κατά την άποψη της. Το 1949 όμως το κομμουνιστικό κόμμα της Κίνας, υπό την ηγεσία του Ζου Ενλάι, επικαιροποίησε τον χάρτη αυτόν και εξέδωσε νέο χάρτη ο οποίος απεικονίζει τις σημερινές βλέψεις της και ο οποίος πλέον αποκαλείται ο χάρτης με τις «εννέα διακεκομμένες γραμμές»¹⁷⁵. Η Κίνα με αυτόν τον χάρτη αξιώνει όλα τα νησιωτικά συμπλέγματα, νησίδες και υφάλους που περιέχονται εντός αυτών των διακεκομμένων γραμμών του χάρτη και των αγαθών που υπάρχουν στην επιφάνεια, στην θάλασσα, στον βυθό και υπό του βυθού¹⁷⁶. Κάποιες από τις νησίδες, νησιωτικά συμπλέγματα, ύφαλοι και εξάρσεις ονομάζονται Σπράτλι, Παρασέλ, Πράτας, Σκάρμπορουγκ, Νάνσχα, Χισά, Ντόνγκσχα και Χουανγκιάν.

Η Κίνα¹⁷⁷ έχει υπό τον έλεγχο της μερικά από τα νησιά Σπράτλι και πήρε από το Βιετνάμ δια της βίας όλα τα νησιά Παρασέλ το 1974. Το 2012 ανακοίνωσε ότι έχει εγκαθιδρύσει μια πόλη ονόματι Σάνσα, πάνω στο νησί Γούντι, το οποίο ανήκει στο σύμπλεγμα των Παρασέλ, η οποία ελέγχεται από την κεντρική κυβέρνηση της Κίνας. Σκοπός της Σάνσα είναι να διαχειρίζεται τις νήσους Παρασέλ, Σπράτλι και την όχθη Μακλιςφίλντ. Το Μπρουνέι, το Βιετνάμ, η Μαλαισία και οι Φιλιππίνες διαφωνούν με αυτές τις διεκδικήσεις της.

Σε επίπεδο υπερσυστήματος οι ΗΠΑ διαφωνούν κάθετα με την πολιτική της Κίνας και την τοπική ηγεμονική τάση την οποία επιδεικνύει με τις ανωτέρω

¹⁷⁴ <http://www.eia.gov/beta/international/regions-topics.cfm?RegionTopicID=SCS> [Εθεάθη 10-2-17]

¹⁷⁵ <http://www.eurasiareview.com/22082012-uncertainty-and-insecurity-generated-by-claimants-in-south-china-sea-oped/> [Εθεάθη 10-2-17]

¹⁷⁶ Βλ. Χάρτη 9 έως 13

¹⁷⁷ Όπ. άν. <http://www.eia.gov/beta/international/regions-topics.cfm?RegionTopicID=SCS> [Εθεάθη 10-2-17]

ενέργειες της επί του συμπλόκου. Η Κίνα προειδοποίησε τις ΗΠΑ να μην προσεγγίσουν με τις αεροναυτικές τους δυνάμεις τα κινεζοκρατούμενα νησιά τα οποία όπως θα δούμε παρακάτω αξιώνουν το Βιετνάμ, οι Φιλιππίνες και η Μαλαισία. Η απάντηση των ΗΠΑ ήταν αρνητική και επισήμαναν στην Κίνα ότι τα πλοία της και τα αεροσκάφη τους θα πλέουν και θα πετούν αντίστοιχα, οποτεδήποτε και οπουδήποτε, χωρίς περιορισμούς, σύμφωνα όμως με το Διεθνές Δίκαιο. Επίσης διαβεβαίωσε τα συμμαχικά με αυτές κράτη του συστήματος, ότι σύντομα θα οργανώσουν περιπολίες πλησίον των Κινεζικών θέσεων¹⁷⁸.

Η Ταϊβάν¹⁷⁹ όπως και η Κίνα επικαλείται ιστορικό δικαίωμα επί της Νότιας Σινικής Θάλασσας. Οι διεκδικήσεις της είναι παρόμοιες με αυτές που απεικονίζει ο χάρτης με τις «εννέα διακεκομμένες γραμμές» όπως προαναφέραμε. Οι κοινές αυτές διεκδικήσεις είναι απόρροια της πρότερης κοινής της πορείας με την Κίνα. Επομένως κι αυτή αξιώνει δικαιώματα στα νησιά Σπράτλι, Παρασέλ, Πράτας και τον ύφαλο Σκάρμπορουγκ. Ήδη έχει υπό την κατοχή της μερικά από τα νησιά Σπράτλι και διαχειρίζεται τη νήσο Πράτας. Το Μπρουνέι, η Μαλαισία, οι Φιλιππίνες και το Βιετνάμ ανθίσταται στις ανωτέρω κοινές της διεκδικήσεις με την Κίνα.

Η Ταϊλάνδη¹⁸⁰ δεν διεκδικεί καμία περιοχή της Νότιας Σινικής Θάλασσας. Αξιώνει τον κόλπο της Ταϊλάνδης, βασιζόμενη στην ΑΟΖ της και την υφαλοκρηπίδα που της αντιστοιχεί, σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας. Έχει συνάψει συμφωνία κοινής συνεργασίας για θαλάσσιες εξερευνήσεις και ανάπτυξη με την Μαλαισία, το 1979. Επίσης έχει ορίσει τα θαλάσσια όρια των ζωνών της σε συμφωνία με το Βιετνάμ το 1997.

Οι Φιλιππίνες¹⁸¹ διεκδικούν τον ύφαλο Σκάρμπορουγκ καθώς και ένα μεγάλο μέρος των νησίδων Σπράτλι ισχυριζόμενες ότι είναι terra nullius¹⁸², από το 1956 κατά την διάρκεια εξερευνήσεων στην συγκεκριμένη περιοχή. Ονόμασαν το σύμπλεγμα το οποίο διεκδικούν Καλαγιάν (που σημαίνει ελευθερία) και έχουν υπό την κατοχή τους μερικά από τα νησιά αυτά. Ισχυρίζονται ότι αυτές οι διεκδικήσεις

¹⁷⁸ <https://www.stratfor.com/image/us-and-china-face-over-south-china-sea> [Εθεάθη 10-2-17]

¹⁷⁹ Όπ. άν. <http://www.eia.gov/beta/international/regions-topics.cfm?RegionTopicID=SCS> [Εθεάθη 10-2-17]

¹⁸⁰ Όπ. άν.

¹⁸¹ Όπ. άν.

¹⁸² Σ.Σ.: «Γη κανενός»

τους τελούν υπό ειδικό καθεστώς και έτσι ανήκουν δικαιωματικά στο αρχιπέλαγος των Φιλιππίνων¹⁸³. Όπως είναι φυσικό η Κίνα, η Ταϊβάν, η Μαλαισία και το Βιετνάμ αντιτίθενται στις βλέψεις τους.

Η Ινδονησία¹⁸⁴ περιορίζει τις διεκδικήσεις της στα όρια της ΑΟΖ και της υφαλοκρηπίδας που της αντιστοιχεί σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας. Δεν έχει βλέψεις για τα νησιά Σπράτλι και Παρασέλ. Αυτό που την ενδιαφέρει είναι η εξασφάλιση του ενεργειακού της προγράμματος στην περιοχή του συμπλέγματος νήσων Νατούνα και σε μικρότερο βαθμό η αλιεία¹⁸⁵. Το Πεκίνο προκαλεί την Τζακάρτα, στέλνοντας αλιευτικά στην περιοχή και με αυτόν τον τρόπο προσπαθεί να προσβάλει το status quo στην ανωτέρω περιοχή. Ανάλογα περιστατικά όμως που σχετίζονται με μαλαισιανά και βιετναμέζικα αλιευτικά έχουν ανασχεθεί από την Ινδονησία. Άλλος ένας λόγος για τον οποίον το ανωτέρω σύμπλεγμα νήσων αποτελεί ζωτικό εθνικό συμφέρον για την Τζακάρτα είναι ότι, ο έλεγχος του μεγαλύτερου μέρους των υδάτων του στενού της Μαλάκας που αντιστοιχεί σε αυτήν, οφείλεται στην ΑΟΖ του συμπλέγματος.

Το Μπρουνέι¹⁸⁶ αν και δεν έχει κάνει κάποια επίσημη διεκδίκηση που αφορά τα νησιά Σπράτλι και Παρασέλ, από το 1985 δηλώνει ότι η υφαλοκρηπίδα του εκτείνεται έως την αντίστοιχη του Βιετνάμ, οι οποίες διαχωρίζονται με μία υποθετική μέση γραμμή. Έτσι εντός αυτής της διεκδίκησης συμπεριλαμβάνεται ο ύφαλος Λουίζα, ο οποίος ανήκει στο σύμπλεγμα των νήσων Σπράτλι. Η υφαλοκρηπίδα του Μπρουνέι και της Μαλαισίας έχει οριστεί από συνθήκη η οποία συντάχθηκε το 1958 από το Ηνωμένο Βασίλειο, τότε δηλαδή που τα δύο κράτη τελούσαν υπό την κατοχή του. Η Κίνα, η Ταϊβάν, η Μαλαισία, το Βιετνάμ και οι Φιλιππίνες δεν δέχονται την ανωτέρω διεκδίκηση.

Το Βιετνάμ¹⁸⁷ διεκδικεί το σύνολο των νησιωτικών συμπλεγμάτων Σπράτλι και Παρασέλ. Οι διευρυμένες αυτές θαλάσσιες του διεκδικήσεις δεν έχουν ανακοινωθεί επίσημα σε κάποιο επίσημο κείμενο ή χάρτη. Έχει υπό την κατοχή του μερικά από τα νησιά Σπράτλι, τα οποία θεωρεί ως θαλάσσια περιοχή της επαρχίας Κχάν Χόα. Από τα νησιά Παρασέλ όπως αναφέραμε και ανωτέρω

¹⁸³ Βλ. Χάρτη 14

¹⁸⁴ <https://www.stratfor.com/image/indonesia-defends-its-strategic-islands> [Εθεάθη 10-2-17]

¹⁸⁵ Βλ. Χάρτη 15

¹⁸⁶ Όπ. άν.

¹⁸⁷ Όπ. άν.

εκδιώχθηκε από την Κίνα το 1974. Όπως και η Κίνα, το Βιετνάμ επικαλείται ιστορικούς λόγους, στους οποίους στηρίζει τις απαιτήσεις του επί των ανωτέρω διεκδικούμενων περιοχών. Επίσης, οι διεκδικήσεις αυτές στηρίζονται στο επιχείρημα ότι από το 1930 η Γαλλία είχε υπό την κατοχή της τα δυο νησιωτικά αυτά συμπλέγματα, επομένως το Βιετνάμ είχε κάθε δικαίωμα επί αυτών μετά από την ανεξαρτησία του. Το 2012 το Βιετνάμ ψήφισε έναν νόμο, με τον οποίο αξιώνει δικαιοδοσία επί των ανωτέρω νησιωτικών συμπλεγμάτων και αιτεί από όλα τα πλωτά σκάφη, ανεξαρτήτου εθνικότητας, που εισέρχονται στην υπό συζήτηση περιοχή να το δηλώνουν στις αρχές του. Το Μπρουνέι, η Κίνα, η Ταϊβάν, η Μαλαισία και η Φιλιππίνες διαφωνούν με τις ανωτέρω αξιώσεις. Παρ' όλ' αυτά, το 2009 το Βιετνάμ και η Μαλαισία από κοινού διαβίβασαν τις διεκδικήσεις τους επί της Νότιας Σινικής Θάλασσας στην αρμόδια επιτροπή του ΟΗΕ για τα όρια της υφαλοκρηπίδας.

Στον πίνακα 2 παραθέτονται οι θαλάσσιες διεκδικήσεις οι οποίες αναφέραμε ανωτέρω.

Φιλιππίνες εναντίων Κίνας στο Διαιτητικό Δικαστήριο

Η διαίρεση των τομέων των θαλασσιών ζωνών και περιοχών, όπως είναι η ΑΟΖ, η υφαλοκρηπίδα και η αιγιαλίτιδα ζώνη, καθορίζονται σαφώς στη σύμβαση για το Διεθνές Δίκαιο της θάλασσας του 1982¹⁸⁸ (UNCLOS¹⁸⁹). Μία σύμβαση η οποία τέθηκε σε ισχύ το 1994 και έχει αντικαταστήσει και αποκρυσταλλώσει τις συμβάσεις της Γενεύης του 1958¹⁹⁰. Σύμφωνα με την συγκεκριμένη σύμβαση, το σύστημα επίλυσης των διεθνών διαφορών αναφορικά με το Δίκαιο της Θάλασσας, περιλαμβάνει την επίλυση μέσω του Διαιτητικού Δικαστηρίου¹⁹¹. Σε αυτόν τον τρόπο επίλυσης των διαφορών τους, τις οποίες αναφέραμε σε προηγούμενο κεφάλαιο, προσέφυγαν οι Φιλιππίνες εναντίον της Κίνας, δυο κράτη του συμπλόκου τα οποία έχουν επικυρώσει την ανωτέρω σύμβαση το 1984 και το 1996 αντίστοιχα¹⁹². Η σύμβαση αυτή έχει επικυρωθεί από όλα τα κράτη του συστήματος εκτός της Ταϊβάν¹⁹³.

Με την προσφυγή τους αυτή, στις 22 Ιανουαρίου του 2013, οι Φιλιππίνες αξίωσαν την νομική αποκρυστάλλωση τριών διαφορετικών, αλλά ταυτόχρονα αλληλένδετων θεμάτων. Το πρώτο εξ αυτών επιδίωκε να διασαφηνιστεί εάν τα δύο μέρη έχουν υποχρεώσεις και δικαιώματα επί των υδάτων του συμπλόκου, τα οποία όμως καθορίζονται από την σύμβαση του 1982 και εάν οι κινεζικές, ιστορικά βασιζόμενες διεκδικήσεις αντιβαίνουν σε αυτήν. Το δεύτερο εξ αυτών επιδίωκε τον χαρακτηρισμό των συστατικών εδαφικών στοιχείων, των διεκδικούμενων από αυτές συμπλεγμάτων Σπράτλι και Σκάρμπορουγκ, ως νήσους, βράχους, ύφαλους ή σκοπέλους. Αυτό διότι, ανάλογο θα είναι και το νομικό καθεστώς το οποίο θα τις διέπει, σύμφωνα πάντα με την σύμβαση UNCLOS και κατ' επέκταση η οριοθέτηση των θαλασσιών τομέων οι οποίοι τους αντιστοιχούν. Τρίτο και τελευταίο, επιθυμεί τη διακοίνωση ότι η Κίνα έχει καταπατήσει τη συνθήκη, αποσοβώντας την κυριαρχία και τις ελευθερίες των Φιλιππίνων, καθότι έχει προβεί στην κατασκευή

¹⁸⁸ Antonio Cassese, *Διεθνές Δίκαιο*, ed. by Φωτεινή Παζαρτζή (Αθήνα: Gutenberg, 2012). σ. 107

¹⁸⁹ http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf [Εθεάθη 15-2-17]

¹⁹⁰ https://treaties.un.org/doc/Treaties/1964/11/19641122%2002-14%20AM/Ch_XXI_01_2_3_4_5p.pdf [Εθεάθη 15-2-17]

¹⁹¹ Όπ. άν. Εμμανουήλ Ρούκουνας, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο...* σσ. 367 - 369

¹⁹² <https://pcacases.com/web/sendAttach/1506> [Εθεάθη 15-2-17]

¹⁹³ <https://www.stratfor.com/analysis/china-goes-trial-south-china-sea> [Εθεάθη 15-2-17]

πλησίον και επί των νησίδων εγκαταστάσεων και πραγματοποιεί αλιευτικές δραστηριότητες, με αποτέλεσμα η φυσική της αυτή παρουσία να συμβάλλει στην καταστροφή του εγγύς θαλάσσιου περιβάλλοντος¹⁹⁴.

Το Διαιτητικό Δικαστήριο αποφάνθηκε θετικά ως προς την δικαιοδοσία του να εκδικάσει την υπόθεση και όρισε πενταμελή επιτροπή για αυτόν τον σκοπό το 2015. Η Κίνα αρνήθηκε την παραπομπή της στο ανωτέρω δικαστήριο και ως εκ τούτου απείχε από την διαδικασία. Πιστεύει σε μια επίλυση η οποία θα εκπονηθεί μέσω των διακρατικών διαπραγματεύσεων των εμπλεκόμενων, λύση η οποία σύμφωνα με τις Φιλιππίνες έχει αποβεί άκαρπη¹⁹⁵.

Στις 12 Ιουλίου 2016¹⁹⁶ το δικαστήριο αποφάνθηκε στα θέματα τα οποία είχε θέσει η Μανίλα, αναφορικά με την αντιδικία της με το Πεκίνο. Η απόφαση για το πρώτο ζήτημα ήταν ότι το Πεκίνο δεν μπορεί να στηρίξει νομικά τον ισχυρισμό ότι ιστορικά της ανήκει ό,τι περιέχεται εντός του δακτυλίου των «εννέα διακεκομμένων γραμμών». Σχετικά με το δεύτερο ζήτημα, το δικαστήριο αποφάνθηκε με νομική επιχειρηματολογία ότι τα νησιά Σπράτλι, είτε μεμονωμένα το κάθε ένα, είτε λογιζόμενα ως σύμπλεγμα, δεν είναι ικανά να δικαιούνται διευρυμένες θαλάσσιες ζώνες, λόγω της γεωμορφολογίας τους και άλλων παραγόντων. Επομένως σύμφωνα με την παραπάνω διαπίστωση του δικαστηρίου, εφόσον ουδεμία από τις κινεζικές διεκδικήσεις δεν χρήζει της αξιώσεως ΑΟΖ, ο συγκεκριμένος τομέας της περιοχής των ανωτέρων νήσων βρίσκεται εντός της ΑΟΖ της Μανίλα, διότι αυτή δεν πρόκειται να αλληλοεπικαλυφθεί ή να περιοριστεί από μια ενδεχόμενη ανάλογη αξίωση της Κίνας. Η ΑΟΖ της Μανίλα, όμως, δεν καθορίζεται γεωγραφικά από το δικαστήριο. Επιπλέον, αναφορικά με το τρίτο ζήτημα το οποίο τέθηκε, σχετικά με την νομιμότητα των κινεζικών δραστηριοτήτων εντός της υπό μελέτη από το δικαστήριο περιοχής, η απόφαση περιγράφει ότι έχει καταστρατηγηθεί η εθνική κυριαρχία της Μανίλα από το Πεκίνο. Επίσης, οι δραστηριότητα αυτή της Κίνας, έχει βλάψει ανεπανόρθωτα το περιβάλλον, εν γνώση της.

Η ανωτέρω απόφαση του δικαιοδοτικού αυτού οργάνου αποτελεί ένα,

¹⁹⁴ Όπ. άν. <https://pcacases.com/web/sendAttach/1506> [Εθεάθη 15-2-17]

¹⁹⁵ Όπ. άν.

¹⁹⁶ <https://pca-cpa.org/wp-content/uploads/sites/175/2016/07/PH-CN-20160712-Press-Release-No-11-English.pdf> [Εθεάθη 15-2-17]

επιτρέψτε μας, ράπισμα για τις κινεζικές αναθεωρητικές βλέψεις. Παρ' όλ' αυτά, η Κίνα αποτελεί το ισχυρότερο κράτος του υπό μελέτη συστήματος, όπως αναλύσαμε στο πρώτο μέρος. Η προβαλλόμενη από αυτήν ισχύς στα έτερα υποσυστήματα του συμπλόκου, είναι ολοένα και μεγαλύτερη. Ήδη όπως είπαμε κατέχει αρκετές από τις διεκδικούμενες νήσους. Το πόρισμα του Διαιτητικού Δικαστηρίου ενδεχομένως να αμβλύνει τις διεκδικήσεις της, αλλά δεν είναι ασφαλές να ερμηνευθεί ως παράγοντας ο οποίος θα μετατρέψει το ισοζύγιο ισχύος στην περιοχή και θα εμποδίσει την Κίνα να διεκδικεί τα συμφέροντα της στην Νότια Σινική. Συμφέροντα τα οποία θα της εξασφαλίσουν τους απαραίτητους πόρους για τον πολλαπλασιασμό της ισχύος της, γεγονός το οποίο οι ΗΠΑ θα εξακολουθήσουν να προσπαθούν να τροχοπεδήσουν¹⁹⁷.

¹⁹⁷ <https://www.stratfor.com/image/international-court-refutes-beijings-south-china-sea-claims>
[Εθεάθη 15-2-17]

Αντιπρόσβαση και άρνηση περιοχής ενάντια στη μάχη δια αέρος και θαλάσσης

Όπως αναφέραμε σε ανωτέρω κεφάλαιο οι ΗΠΑ έχουν στρέψει το βλέμμα τους στην περιοχή του Ειρηνικού. Για την υπεράσπιση και τη διατήρηση των συμφερόντων τους στην Νότια Σινική Θάλασσα δεν θα διστάσουν να χρησιμοποιήσουν τις ένοπλες δυνάμεις τους, όποτε και όταν αυτό είναι απαραίτητο. Τα τελευταία χρόνια, λόγω της θεαματικής ανόδου της ισχύος της Κίνας στον πυλώνα άμυνας και ασφάλειας και της σταδιακής απόσυρσης των αμερικανικών στρατευμάτων από το σύμπλοκο της Μέσης Ανατολής, οι ΗΠΑ αυξάνουν την προβολή ισχύος τους με περισσότερες στρατιωτικές μονάδες στο σύστημα το οποίο μελετά η παρούσα συστημική γεωπολιτική ανάλυση. Αυτές όμως καλούνται να αντιμετωπίσουν δύο σημαντικές δυσκολίες. Η μία εξ αυτών είναι η μεγάλη απόσταση η οποία χωρίζει τις ΗΠΑ από το σύμπλοκο ενδιαφέροντός μας, επομένως οι στρατιωτικές επιχειρήσεις απαιτούν μακρές γραμμές επικοινωνιών, πολλαπλούς σταθμούς ανεφοδιασμού και πολύπλοκη εφαρμογή διοικητικής μέριμνας. Η έτερη δυσκολία είναι ότι οι θαλάσσιες επιχειρήσεις είναι αυτές που κατά κύριο λόγο δύναται να διενεργηθούν στην περιοχή, έτσι η χρήση πλωτών και εναέριων μέσων είναι επιβεβλημένη για την εφαρμογή τους¹⁹⁸.

Την περίοδο της κρίσης στο στενό της Ταϊβάν το 1995 – 1996 οι ΗΠΑ έστειλαν δύο αεροπλανοφόρα, με συνοδεία από έτερες μονάδες επιφανείας του αμερικανικού ναυτικού, στην περιοχή του στενού. Η Κίνα τότε διαπίστωσε την αμυντική της ανικανότητα να προβεί σε ανάσχεση της αμυντικής προβολής ισχύος των ΗΠΑ. Από εκείνη την περίοδο η Κίνα αντιλήφθηκε ότι για να υπερασπιστεί τα ζωτικά εθνικά της συμφέροντα, θα έπρεπε να επενδύσει στην αύξηση των δυνατοτήτων της αναφορικά με την ισχύ της στον πυλώνα της άμυνας και ασφάλειας. Πράγματι η Κίνα ανέπτυξε πολυάριθμα οπλικά συστήματα τα οποία της επιτρέπουν την αναχαίτιση των αεροναυτικών μονάδων των ΗΠΑ, μακριά από τις σινικές ακτές. Τέτοιου είδους συστήματα αποτελούν κυρίως συμβατικά

¹⁹⁸ <https://www.stratfor.com/analysis/us-military-strategy-western-pacific> [Εθεάθη 15-2-17]

υποβρύχια και βαλλιστικούς πυραύλους έναντι μονάδων επιφανείας του ναυτικού. Το αμυντικό αυτό δόγμα της Κίνας για την αποτροπή της αμερικανικής διείσδυσης στις θαλάσσιες περιοχές ενδιαφέροντος της, ονομάζεται από τις ΗΠΑ «anti-access/aerial denial (A2/AD)», δηλαδή αντιπρόσβαση και άρνηση περιοχής¹⁹⁹.

Η Κίνα δεν αναφέρεται με αυτόν τον ορισμό στο αμυντικό της δόγμα. Παρ' όλ' αυτά, οι υπεύθυνοι της ακαδημίας αμυντικών και στρατηγικών επιστημών της δηλώνουν ότι, δεν είναι δυνατόν να στηρίζεται στην τύχη και ότι θα πρέπει να προετοιμάζεται συνεχώς για πόλεμο και ανάπτυξη των δικών της στρατιωτικών δυνατοτήτων, από το να έχει την πεποίθηση ότι ο εχθρός δεν θα έρθει, δεν θα παρέμβει και δεν θα χτυπήσει. Έτσι αναπτύσσει δυνατότητες επίθεσης, από πολύ μακρινές αποστάσεις, σε εχθρικές προς αυτήν δυνάμεις οι οποίες ενδεχομένως θα επιχειρήσουν εντός του δυτικού τομέα του Ειρηνικού Ωκεανού. Σύμφωνα με τον Robert Haddick²⁰⁰ η ανάπτυξη της θαλάσσιας και της αεροπορικής ισχύος της Κίνας και ιδιαίτερα των πυραυλικών της δυνάμεων, της προσάπτει στρατιωτικές δυνατότητες που της επιτρέπουν την αποτροπή των εχθρικών προς αυτήν δυνάμεων, οι οποίες ενδεχομένως να απειλήσουν τα ζωτικά της συμφέροντα.

Τα είδη των επιχειρήσεων τα οποία αναπτύσσει έτσι ώστε να μπορεί να ασκήσει την αποτρεπτική της ισχύ είναι: οι εναέριες, οι θαλάσσιες, οι διαστημικές, οι ηλεκτρονικές και οι πληροφοριακές επιχειρήσεις²⁰¹. Συμπερασματικά, όπως θα δούμε και παρακάτω, από την Κίνα επιδιώκεται αυτό το οποίο είναι ο ορισμός του A2/AD, δηλαδή η επιβράδυνση και ο περιορισμός της κίνησης των εχθρικών μονάδων πλησίον του θεάτρου επιχειρήσεων και η δυνατότητα της διεξαγωγής επιχειρήσεων εντός αυτού, χωρίς αυτές οι επιχειρήσεις να δύναται να παρεμποδιστούν από τις μη φίλιες μονάδες²⁰².

Οι επιχειρήσεις πληροφοριών είναι πολύ σημαντικές για τους Κινέζους, οι οποίοι αναπτύσσουν μεθόδους ηλεκτρονικού πολέμου και πολέμου πληροφοριών, οι οποίες θα συμβάλλουν στην επικράτηση τους στις θαλάσσιες και εναέριες

¹⁹⁹ <https://www.stratfor.com/analysis/us-china-exploring-undersea-balance> [Εθεάθη 15-2-17]

²⁰⁰ Robert Haddick, *Fire on the Water* (Annapolis, Maryland: Naval Institute Press, 2014). pp. 77-100

²⁰¹ Office of the Secretary of Defense, *Annual Report to Congress: Military and Security Developments Involving the People's Republic of China* (United States of America: Department of Defence, 2015). pp. 33-37

²⁰² Air-sea Battle Office, *Service Collaboration to Address Anti-Access & Areal Denial Challenges*, U.S.A., 2013. p. 2

επιχειρήσεις. Έτσι έχουν την δυνατότητα με προηγμένα ηλεκτρονικά συστήματα, τα οποία διαθέτουν, να μπλοκάρουν τα εχθρικά πληροφοριακά συστήματα και να προστατέψουν τα δικά τους. Αυτό γίνεται δυνατό με διαστημικά και διαδικτυακά, στρατιωτικά και μη μέσα. Αναφορικά με τα διαδικτυακά, οι επιχειρήσεις κυβερνοπολέμου, τις οποίες έχουν αναπτύξει, προβλέπουν την στοχοποίηση και καταστροφή κρίσιμων διαδικτυακών κόμβων των αντιπάλων δικτύων στην περιοχή²⁰³.

Στον διαστημικό τομέα η Κίνα έχει προάγει σημαντικά τις δυνατότητες της. Έχει αναπτύξει δορυφορικά επικοινωνιακά συστήματα και συστήματα δορυφορικής ναυτιλίας όπως το BeiDou. Το σημαντικότερο όμως είναι πως έχει δορυφορικές δυνατότητες έρευνας, με τις οποίες δύναται να παρακολουθεί σημεία και αντικείμενα ενδιαφέροντος παγκοσμίως στον πλανήτη, καθώς και στο διάστημα. Το Πεκίνο προσπαθεί συνεχώς να αναπτύξει την ακρίβεια και την διακριβωτική ικανότητα των ανωτέρω δορυφορικών της συστημάτων και κατ' επέκταση του μηχανισμού επιτήρησης, έγκαιρης προειδοποίησης και διοίκησης και ελέγχου των διακλαδικών της επιχειρήσεων. Σημαντική πρόοδο έχει σημειώσει επίσης στην κατασκευή οπλικών συστημάτων εναντίον εχθρικών δορυφόρων χαμηλής τροχιάς. Όλα τα ανωτέρω συμβάλλουν καθοριστικά στη άρνηση πρόσβασης από τρίτους, εντός των διεκδικούμενων από αυτήν περιοχών²⁰⁴.

Η Κίνα μέσω της ραγδαίας ανάπτυξης, την οποία έχει σημειώσει στον τομέα των πυραυλικών της συστημάτων, έχει αποκτήσει τη δυνατότητα να πραγματοποιεί χτυπήματα ακριβείας τόσο στον αέρα, όσο και στην επιφάνεια (γη και θάλασσα)²⁰⁵. Τέτοιοι πύραυλοι, τους οποίους κατέχει σε μεγάλες ποσότητες, είναι οι LACM με δυνατότητα άφεσης από το έδαφος και από τον αέρα, οι MRBM καθώς και οι IRBM. Αυτού του είδους τα πυραυλικά συστήματα μπορούν ανά πάσα στιγμή να απειλήσουν οποιαδήποτε εχθρική πλωτή πλατφόρμα, αεροσκάφη, παραθαλάσσιες ναυτικές βάσεις και χερσαίες εγκαταστάσεις, εντός του βεληνεκούς τους. Για παράδειγμα τα IRBM συστήματα έχουν την δυνατότητα να βάλουν σε στόχους οι οποίοι βρίσκονται σε απόσταση 4000 κμ από τις κινεζικές ακτές. Το βεληνεκές αυτό καθιστά ευάλωτες τις περιοχές πέριξ των αμερικανικών βάσεων

²⁰³ Όπ. άν. Office of the Secretary of Defense, *Annual Report...*

²⁰⁴ Όπ. άν.

²⁰⁵ Βλ. Χάρτη 19

στην Οκινάουα και στο Γκουάμ, θέτοντας υπό τον έλεγχο της την ασφάλεια των μεταφορικών θαλασσιών διαύλων. Χωρίς τη χρήση των εγκαταστάσεων στην Οκινάουα, οι επιχειρήσεις του Ναυτικού και της Αεροπορίας των ΗΠΑ θα είναι προβληματικές, ενώ χωρίς τις εγκαταστάσεις στο Γκουάμ οι ανωτέρω επιχειρήσεις είναι σχεδόν αδύνατες, λόγω της απόστασης και της μη ύπαρξης σταθμών ανεφοδιασμού και διοικητικής μέριμνας²⁰⁶. Δια των βελτιωμένων δυνατοτήτων των συστημάτων LCAM πλήττεται η ασφάλεια των εχθρικών αεροπορικών βάσεων, των συστημάτων επικοινωνιών των σταθμών ανεφοδιασμού και κάθε άλλη υφιστάμενη χερσαία εγκατάσταση, με αποτέλεσμα κατ' επέκταση να βάλλεται η προβολή ισχύος των ΗΠΑ στην περιοχή²⁰⁷.

Με τον ίδιο ρυθμό αναβαθμίζεται η αντί-βαλλιστική πυραυλική άμυνα του Πεκίνου, το οποίο πλέον διαθέτει υπερσύγχρονα ραντάρ και πυραύλους επιφανείας αέρος, για την εκπλήρωση αυτού του σκοπού. Τα νέα αυτά ραντάρ (JL-1A, JY-27A) έχουν τη δυνατότητα να εντοπίζουν και να παρακολουθούν πολλαπλές απειλές αυτού του είδους. Παράλληλα διαθέτει το σύγχρονο σύστημα αεράμυνας το οποίο εξάγει η Ρωσία, S-300 (SA-10 και SA-20 PMU2 SAM), το οποίο έχει δυνατότητα επέμβασης στα 1000 κμ. Επιπλέον, τα τοπικής παραγωγής συστήματα CSA-9 προσφέρουν ικανοποιητική άμυνα περιοχής σε αποστάσεις 500κμ. Στόχος του Πεκίνου όμως είναι η ανάπτυξη συστημάτων τα οποία θα εμπλέκονται με στόχους σε ύψη εκτός της ατμόσφαιρας, όπως εχθρικά διαστημικά οχήματα²⁰⁸.

Άλλος ένας τομέας αυτού του δόγματος, τον οποίο έχουν αναπτύξει και εμπλουτίσει με συστήματα άμυνας οι Κινέζοι, είναι αυτός των επιχειρήσεων επιφανείας και ανθυποβρυχιακών επιχειρήσεων. Μέσω αυτών των συστημάτων, στα οποία συμπεριλαμβάνονται οι πύραυλοι παράκτιας άμυνας (CDMC), από αέρος, ή επιφανείας (Sovremenny class ρωσικά αντιτορπιλικά), ή ανθυποβρυχιακά εκτοξευόμενοι πύραυλοι (ASCM), ανθυποβρυχιακές торπίλες (Kilo class ρωσικά υποβρύχια) και ναυτικές νάρκες, το ναυτικό της Κίνας έχει τη δυνατότητα της αποτροπής εναντίον οποιουδήποτε εχθρικού στόλου ο οποίος πλησιάζει τις ακτές της²⁰⁹. Επιπλέον, στο οπλοστάσιο της διαθέτει βαλλιστικούς πυραύλους εναντίων

²⁰⁶ Major Christopher J. MacCarthy, *Anti-Access/ Areal Denial: The Evolution of Modern Warfare*, U.S. Air force. 2010.

²⁰⁷ Όπ. άν. Office of the Secretary of Defense, *Annual Report...*

²⁰⁸ Όπ. άν.

²⁰⁹ Council of Foreign Relations, *Chinese Military Power*, Report of an Independent Task Force

θαλάσσιων στόχων επιφανείας DF- 21D (ASBM), εξαιτίας των οποίων τα εχθρικά αεροπλανοφόρα διατρέχουν κίνδυνο σε περίπτωση που βρίσκονται εντός της εμβέλειας των πυραύλων αυτών, η οποία είναι 900 ν.μ. από τις κινεζικές ακτές²¹⁰.

Τέλος, στον τομέα της δια αέρος άμυνας (IADS) η Κίνα έχει αναπτύξει υπερσύγχρονα πυραυλικά συστήματα και μαχητικά αεροσκάφη, τα οποία μέσω του συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης το οποίο διαθέτει, μπορεί να καταστείλει οποιαδήποτε εχθρική εναέρια πλατφόρμα εισβάλλει σε απόσταση 300 ν.μ. από την ακτή της. Τέτοιου είδους εχθρικές πλατφόρμες είναι αεροπλάνα σταθερών πτερύγων, ελικόπτερα, πύραυλοι, και UAVs, τα οποία μπορούν να εντοπιστούν ακόμη και εάν διαθέτουν χαμηλή υπογραφή εντοπισμού, λόγω της υψηλής εντοπιστικής ικανότητας την οποία διαθέτουν τα ραντάρ της Κίνας. Εκτός από τους πυραύλους επιφανείας αέρος (SAM) CSA-9, SA-10 και SA-20, τους οποίους αναφέραμε ανωτέρω, η Κίνα προμηθεύεται επιπλέον το ρωσικό σύστημα αεράμυνας S-400, το οποίο διαθέτει ακόμη μεγαλύτερη ακτίνα δράσης σε σχέση με τα προηγούμενα. Τα υφιστάμενα μαχητικά αεροσκάφη της κατ' αυτήν, είναι τέταρτης γενιάς, δηλαδή μεταξύ τρίτης και τέταρτης για τα ευρωπαϊκά δεδομένα²¹¹ (Su 27, Su 30, J-11A και J-10). Σε αυτά σύντομα ενδεχομένως θα προστεθούν τα υπό ανάπτυξη πέμπτης γενιάς, βασιζόμενα στα πρωτότυπα J-20 και J-31, τα οποία πρόκειται να διαθέτουν αυξημένες δυνατότητες ευελιξίας, χαμηλή πιθανότητα εντοπισμού, σύγχρονα συστήματα ηλεκτρονικού πολέμου και δικτυοκεντρικές ικανότητες. Αποτέλεσμα των ανωτέρων είναι ότι η Κίνα σταδιακά αποκτά σημαντικές ικανότητες στις εναέριες επιχειρήσεις²¹².

Οι αναλυτές της Ουάσινγκτον έχοντας επίγνωση της προαναφερθείσας κατάστασης, παροτρύνουν τους φορείς χάραξης της πολιτικής των ΗΠΑ να επενδύσουν στον τομέα άμυνας/ασφάλειας και να αποκτήσουν ισχυρές δυνατότητες ώστε να αντιμετωπίσουν το κινεζικό δόγμα A2/AD. Με αυτό το τρόπο θα τους επιτραπεί να προβάλλουν την ισχύ τους στα σημεία ενδιαφέροντος τους, όταν και όποτε αυτές θελήσουν, παρά τις αναμενόμενες αντιπαραθέσεις με το Πεκίνο, το οποίο εργάζεται εντατικά για να αποφευχθεί κάτι τέτοιο. Το ανωτέρω

Sponsored by the Council on Foreign Relations, Maurice R. Greenberg Center for Geoeconomic Studies, 2003.

²¹⁰ Όπ. άν. Office of the Secretary of Defense, *Annual Report...*

²¹¹ Όπ. άν. Κωνσταντίνος Γρίβας, *Η στρατιωτική Άνοδος της Κίνας...* σσ. 167-171

²¹² Όπ. άν. Office of the Secretary of Defense, *Annual Report...*

είναι δυνατόν και οι ΗΠΑ διαθέτουν την ποσότητα, την ποιότητα και την τεχνολογία σε συστήματα κατάλληλα για αυτόν τον σκοπό. Τέτοιου είδους συστήματα είναι τα μη επανδρωμένα οχήματα, μεγάλης αυτονομίας και μικρής πιθανότητας εντοπισμού (stealth), όπως επίσης και τα συστήματα ανθυποβρυχιακού πολέμου. Επιπλέον, οι ΗΠΑ έχουν αντιληφθεί και κάνουν πράξη την σύσφιξη των δεσμών με τους συμμάχους τους στην περιοχή και επενδύουν στη δυνατότητα να επιχειρούν σε συνεργασία με αυτούς. Εκτός αυτού ένα σχέδιο ακόμη είναι η παροχή βοήθειας στους συμμάχους τους εντός του συμπλόκου για τη δημιουργία και ανάπτυξη των δικών τους δυνατοτήτων αντιπρόσβασης και άρνησης περιοχής, ενάντια όμως αυτή την φορά στην Κίνα²¹³. Παράδειγμα αποτελεί, όπως αναφέραμε και σε παραπάνω κεφάλαιο η εγκατάσταση του αντιπυραυλικού συστήματος THAAD στη Νότια Κορέα.

Επομένως η απάντηση των ΗΠΑ στο υφιστάμενο και συνεχώς αναπτυσσόμενο δόγμα A2/AD της Κίνας είναι το επιχειρησιακό δόγμα Air sea Battle (ASB). Μέσω αυτού οι ΗΠΑ καλούνται να αναχαιτίσουν τις κινεζικές προσπάθειες, οι οποίες εστιάζονται, όπως προαναφέραμε, στην καταστολή των επιχειρήσεων του USN και της USAF από τις υφιστάμενες βάσεις εντός και πλησίον του υπό μελέτη συμπλόκου και της αποτροπής της ελευθερίας κινήσεων των αμερικανικών δυνάμεων στο θέατρο επιχειρήσεων. Οι αναχαιτίσεις των ανωτέρω προκλήσεων καλούνται να πραγματοποιηθούν με την εγγύηση της ασφάλειας των δυνάμεων οι οποίες επιχειρούν εντός του επικίνδυνου αυτού θεάτρου επιχειρήσεων. Αυτές οι δυνάμεις ασφαλείας καλούνται να διακόψουν τα κινεζικά δίκτυα εντοπισμού και διοίκησης, να καταστρέψουν τις εχθρικές πλατφόρμες οι οποίες φέρουν πυραυλικά συστήματα και να αναχαιτίσουν τους πυραύλους οι οποίοι έχουν εκτοξευθεί πριν αυτοί να πλήξουν τον στόχο τους²¹⁴.

Το ανωτέρω καθίσταται αποτελεσματικότερο μέσω της ανάπτυξης δύο κυρίαρχων ιδεών. Οι ιδέες αυτές είναι η διακλαδικότητα και η δικτυοκεντρικότητα. Σύμφωνα με την ιδέα της διακλαδικότητας, η κοινή δράση των θαλασσίων, εναέριων, επίγειων και διαστημικών μέσων, δύναται να αποδώσει την απαραίτητη ελευθερία κινήσεων η οποία είναι επιθυμητή αναλόγως της αποστολής, σε

²¹³ Ashley J. Tellis Robert D. Blackwill, 'Revising U.S. Grand Strategy Toward China' (Council Special Report No.72, International Institutions and Global Governance Program, Council on Foreign Relations, 2015). pp. 21-26

²¹⁴ Όπ. άν. Robert Haddick, *Fire on the Water...* pp. 107-114

οποιοδήποτε απαιτητικό επιχειρησιακό περιβάλλον. Η ιδέα της διακλαδικότητας αλληλοσυμπληρώνεται με την ιδέα της δικτυοκεντρικότητας. Σύμφωνα με αυτήν η ανάπτυξη επικοινωνιακών δικτύων και η ενδυνάμωση των κόμβων επικοινωνιών μεταξύ ανθρώπων και οργανισμών, ναυτικών και εναέριων μέσων, θα αυξήσει το επίπεδο συντονισμού μεταξύ τους και θα αποτελέσει πλεονέκτημα για το σύνολο των ενόπλων δυνάμεων των ΗΠΑ. Αυτό διότι, οι δυνάμεις αυτές θα αποκτήσουν εξαιρετικές δυνατότητες επικοινωνιών, λήψης απόφασης, επίγνωσης της επιχειρησιακής κατάστασης, προσαρμοστικότητας στα νέα δεδομένα της αποστολής και ορθολογιστικό τρόπο ανάλυσης αυτής²¹⁵.

Συνεπώς, κεντρική ιδέα της αμερικανικής αμυντικής στρατηγικής, ενάντια στο δόγμα A2/AD της Κίνας και στην προσαρμογή των επιχειρήσεων των ενόπλων δυνάμεων τους σε ένα τέτοιου είδους απαιτητικό περιβάλλον, στο οποίο η Κίνα προσπαθεί να δημιουργήσει de facto σφαίρες επιρροής στην Νότια Σινική Θάλασσα²¹⁶, αποτελεί το δόγμα NIA/D3²¹⁷. Δηλαδή η ανάπτυξη δικτυοκεντρικών ενοποιημένων δυνάμεων ικανών να επιτεθούν εις βάθος, έτσι ώστε να διακοπούν, να καταστραφούν και να ηττηθούν οι αντίπαλες δυνάμεις. Απαίτηση για να καταστεί αυτό δυνατό είναι η εφαρμογή όλων των ειδών των επιχειρήσεων, μεταξύ όλων των διαφορετικών σωμάτων άμυνας, σε όλους τους τομείς πολέμου, έτσι ώστε να αποκτηθεί το απαραίτητο πλεονέκτημα των αμερικανικών δυνάμεων έναντι των εχθρικών τους κινεζικών και να καταστεί δυνατή η προβολή ισχύος των ΗΠΑ, παρά την αποτρεπτική ικανότητα των συνεχώς εκμοντερνισμένων κινεζικών συστημάτων στον πυλώνα της άμυνας και ασφάλειας.

Παρ' όλ' αυτά ο Robert Haddick²¹⁸ επισημαίνει ότι η ανωτέρω στρατηγική μειονεκτεί, διότι μεγάλης αξίας στρατιωτικοί πόροι επικεντρώνονται στα δυνατά και όχι στα ευαίσθητα σημεία του κινεζικού αμυντικού σχεδιασμού. Επίσης αναφέρει ότι στην πράξη το παραπάνω δόγμα έχει ψεγάδια τα οποία δημιουργούν αμφιβολίες για την επιτυχία της στρατηγικής των ΗΠΑ. Όμως, υποστηρίζει ότι ορισμένα συστατικά της στρατηγικής αυτής έχουν μεγάλη αξία και θα παίξουν σημαντικό ρόλο στον ανταγωνισμό ασφαλείας στην Νότια Σινική Θάλασσα.

²¹⁵ Richard A. Bitzinger, Michael Raska, *The AirSea Battle Debate and the Future of Conflict in East Asia*. RSIS Policy Brief, 2013. pp. 3-7

²¹⁶ Όπ. άν. Κωνσταντίνος Γρίβας, *Η στρατιωτική Άνοδος της Κίνας...* σ. 98

²¹⁷ Όπ. άν. Air-sea Battle Office, *Service Collaboration to Address Anti-Access...* pp. 4-5

²¹⁸ Όπ. άν. Robert Haddick, *Fire on the Water...*

Κεφάλαιο 4. Γεωπολιτικό Υπόδειγμα

Ο John J. Mearsheimer υποστηρίζει ότι: «Η Κίνα είναι το κλειδί για την κατανόηση της μελλοντικής κατανομής ισχύος στην Βορειοανατολική Ασία»²¹⁹. Από την παρούσα συστημική γεωπολιτική ανάλυση καταλήγουμε στο ίδιο ακριβώς συμπέρασμα. Η Κίνα είναι ο γεωπολιτικός παράγοντας με τον οποίο μπορούμε να προβλέψουμε την κατανομή ισχύος στο γεωγραφικό σύμπλοκο της Νότιας Σινικής Θάλασσας. Μέσω της θεαματικής ανόδου την οποία σημείωσε τις τελευταίες δεκαετίες η οικονομία της, η Κίνα σήμερα έχει το δεύτερο μεγαλύτερο ΑΕΠ στον κόσμο, το οποίο αντιστοιχεί σε 11.000 περίπου δις δολάρια, πίσω από τις πρωτοπόρες ΗΠΑ οι οποίες έχουν περί τα 18.000 δις δολάρια και μπροστά από την Ιαπωνία η οποία έχει 4.383 δις δολάρια, με την διαφορά ότι η οικονομία της Ιαπωνίας φθίνει, σε αντίθεση με τις άλλες δύο χώρες²²⁰. Συνεπώς η Κίνα αναδεικνύεται σε δυνητικό τοπικό ηγεμόνα, γεγονός το οποίο θα εξωθήσει τις ΗΠΑ να αποτρέψουν την περαιτέρω ανάπτυξη της, ώστε να μην βρεθεί σε τέτοια θέση ισχύος, με την οποία θα τεθεί θέμα ανταγωνισμού προς αυτές²²¹.

Στο σύμπλοκο της Νότιας Σινικής Θάλασσας, τα ύδατα έχουν ιδιαίτερη γεωπολιτική βαρύτητα, καθώς αυτός που τα ελέγχει και τα εκμεταλλεύεται, είναι σε θέση να πολλαπλασιάσει σημαντικά την ισχύ του σε όλα τα επίπεδα. Η κατοχή μιας μεμονωμένης νήσου, ενός υφάλου ή μιας βραχονησίδας, δεν είναι απλά μια συναισθηματική ενέργεια η οποία απορρέει από την ιστορική κληρονομιά, αλλά είναι χάραξη εθνικής στρατηγικής από τα κράτη του συστήματος. Διασφαλίζοντας τα κράτη αυτά την ελευθερία ναυσιπλοΐας και αεροπλοΐας, τη δυνατότητα κατασκευής στρατιωτικών υποδομών, παράλληλα εξασφαλίζουν τον έλεγχο του εμπορίου, τη διακίνηση αγαθών, την αλιεία και την πρόσβαση σε πηγές ενέργειας. Το γεγονός αυτό είναι καίριο για τη διατήρηση της οικονομικής ανάπτυξης και της πολιτικής σταθερότητας στο εσωτερικό²²². Για αυτό τον λόγο θεωρούμε ότι η Κίνα δεν θα κάνει πίσω αναφορικά με τις διεκδικήσεις της στην Νότια Σινική Θάλασσα,

²¹⁹ John J. Mearsheimer, *Η Τραγωδία της Πολιτικής...* σσ. 766-767

²²⁰ <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&country=CHN>

²²¹ John J. Mearsheimer, *Η Τραγωδία της Πολιτικής...* σ. 770

²²² Οπ. άν. <https://www.stratfor.com/image/us-and-china-face-over-south-china-sea> [Εθεάθη 20-2-17]

εφόσον μάλιστα διαθέτει την ισχύ για να το πράξει. Ερχόμαστε λοιπόν στα λόγια του Θουκυδίδη ο οποίος αναφέρει ότι «Ο Ισχυρός προχωράει έως εκεί που του επιτρέπει η δύναμη του και ο αδύναμος υποχωρεί έως εκεί που του επιτρέπει η αδυναμία του»²²³.

Σε επίπεδο συστήματος αποδείξαμε ότι η Κίνα υπερτερεί ξεκάθαρα από τα άλλα δύο υποσυστήματα μαζί, τα οποία παρακολουθούν με δέος την Κινεζική ανάδυση, γνωρίζοντας ότι οι Κινέζοι εάν χρειαστεί θα πατήσουν την σκανδάλη όπως έχουν πράξει σε μεμονωμένες περιπτώσεις, πριν μερικές δεκαετίες στο παρελθόν²²⁴. Η Ιαπωνία και η Νότια Κορέα δεν διαθέτουν την απαραίτητη ισχύ για να αναχαιτίσουν το κινεζικό άρμα, ακόμη και εάν συνασπιστούν με τα έτερα κράτη του συστήματος, ή και με την Ρωσία²²⁵, η οποία δείχνει να έχει κοινά οικονομικά συμφέροντα με την Κίνα²²⁶. Πρόκειται επομένως για «ένα μη ισορροπημένο πολυπολικό σύστημα»²²⁷. Θα έλεγε λοιπόν κανείς ότι, το κενό της ισχύος που έχει δημιουργηθεί θα καλυπτόταν σε μεγάλο βαθμό από την ισχυρή Κίνα. Αυτό όμως δεν θα συμβεί διότι υπάρχει και ένας έτερος πόλος ισχύος ο οποίος δρα στο σύστημα και δεν είναι άλλος από τις ΗΠΑ. Οι ΗΠΑ είναι εκείνες οι οποίες με τη δράση τους και την προβολή ισχύος τους στο σύστημα, καλύπτουν το κενό ισχύος και με τους κατάλληλους χειρισμούς μπορούν να αναχαιτίσουν τα κινεζικά σχέδια για περιφερειακή ηγεμονία.

Όπως διαπιστώσαμε οι ΗΠΑ και η Κίνα σε επίπεδο υπερσυστήματος έχουν διαφορετικά εθνικά συμφέροντα. Τα συμφέροντα τους αυτά συγκρούονται στην Νότια Σινική Θάλασσα. Η μεν Κίνα προωθεί το ζήτημα της Νότιας Σινικής Θάλασσας, ως θέμα εθνικής κυριαρχίας και ζήτημα ζωτικού εθνικού συμφέροντος. Οι δε ΗΠΑ, έχουν ως ζωτικό εθνικό συμφέρον την ελευθερία ναυσιπλοΐας και κατ' επέκταση της θαλάσσιας ηγεμονίας, εντός του υπό μελέτη συμπλόκου. Από το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και έπειτα σε συνεργασία με τους συμμάχους τους εντός και εκτός του συμπλόκου αυτό το έχει καταφέρει. Ταυτόχρονα όμως η Κίνα

²²³ <https://piotita.gr/2014/11/29/το-θουκυδίδειο-παράδειγμα-της-επισ/> [Εθεάθη 20-2-17]

²²⁴ Όπ. άν. John J. Mearsheimer, *Η Τραγωδία της Πολιτικής...* σ. 724

²²⁵ Μάνος Καραγιάννης, *Η Ρωσία Σήμερα* (Αθήνα: Παπαζήσης, 2010). σσ. 149-178

²²⁶ Όπ. άν. Ιωάννης Θ. Μάζης, *Η γεωπολιτική της Ευρύτερης Μέσης Ανατολής...*

²²⁷ Όπ. άν. John J. Mearsheimer, *Η Τραγωδία της Πολιτικής...* σσ. 770-772

αναδύεται σε πιθανό τοπικό ηγεμόνα²²⁸. Έως τώρα δεν μπορεί να αναμετρηθεί από μόνη της με τις ΗΠΑ, όμως ήδη με τον αμυντικό της εκσυγχρονισμό, ο οποίος απορρέει από την οικονομική της άνθιση, αρχίζει να δημιουργεί προβλήματα στις ΗΠΑ, αναφορικά με τον πυλώνα άμυνας/ ασφάλειας, , αυξάνοντας για αυτές το κόστος και το ρίσκο σε μια ενδεχόμενη αναμέτρηση μεταξύ τους.

Όμως η οικονομική άνθιση που γνωρίζει η Κίνα τα τελευταία χρόνια δεν είναι τόσο σθεναρή όσο φαίνεται ότι είναι και αυτό επηρεάζει παράλληλα την πολιτική σταθερότητα στο εσωτερικό, εφόσον η Κίνα διατηρεί τη συνοχή της από την οικονομία και όχι από άλλα κριτήρια²²⁹. Το υπάρχον οικονομικό μοντέλο στην Κίνα, δεν ευνοεί τους μακροπρόθεσμους ρυθμούς ανάπτυξης της²³⁰. Η οικονομική της ευημερία εξαρτάται από την εμπορική συνεργασία με τα υπόλοιπα κράτη του συστήματος. Τα ανωτέρω σε συνδυασμό και με άλλους παράγοντες οι οποίοι είναι αντιστρόφως ανάλογοι με την οικονομική ανάπτυξη της Κίνας, όπως είναι η μόλυνση του περιβάλλοντος, προμηνύουν ότι δεν θα καταστεί ένα επιθετικό κράτος το οποίο με αποφασιστικό τρόπο θα επιδιώξει και θα επιτύχει την ηγεμονία στο υπό μελέτη σύστημα. Χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν είναι ένας απρόβλεπτος δρών ο οποίος εκμεταλλευόμενος κάθε δυνατή ευκαιρία η οποία ενδεχομένως να της παρουσιαστεί, θα απειλήσει την πρωτοκαθεδρία των ΗΠΑ²³¹. Σε κάθε περίπτωση πάντως η Κίνα θα είναι σε θέση να υπερασπιστεί τον εαυτό της από μία ενδεχόμενη καταπάτηση των ζωτικών της συμφερόντων από επίδοξους υπερσυστημικούς δρώντες²³².

Το παραπάνω φυσικά θα εξαρτηθεί από τα στρατιωτικά και οικονομικά μέτρα τα οποία οι ΗΠΑ θα συνεχίσουν να λαμβάνουν, εφόσον επιθυμούν να διατηρήσουν την ηγεμονία τους στην περιοχή, εις βάρος της Κίνας. Στρατιωτικά και οικονομικά μέτρα τα οποία έχουν τη δυνατότητα, όπως έχουν αποδείξει, ανά πάσα στιγμή να λάβουν. Παράδειγμα προβολής της στρατιωτικής ισχύος του αμερικανικού πενταγώνου αποτελεί το χτύπημα των ΗΠΑ στις 6 Απριλίου 2017

²²⁸ Όπ. άν. <https://www.stratfor.com/image/us-and-china-face-over-south-china-sea> [Εθεάθη 20-2-17]

²²⁹ Όπ. άν. George Friedman, *Τα Επόμενα 100 Χρόνια...* σσ. 143-154

²³⁰ Όπ. άν. Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, *Η Κίνα...* σσ. 348-358

²³¹ Όπ. άν. Stephanie Bessiere, *Η Κίνα στην Αυγή του 21ου Αιώνα...* σ. 219-220

²³² Όπ. άν. George Friedman, *Τα Επόμενα 100 Χρόνια...* σ. 161

κατά της αεροπορικής βάσης Σειράτ στη Συρία²³³. Ο Καθηγητής Ι.Θ. Μάζης²³⁴ ερμηνεύει το παραπάνω χτύπημα των ΗΠΑ, το οποίο νομιμοποιήθηκε με αφορμή την υποτιθέμενη επίθεση με χημικά σε κατοικημένη περιοχή της Συρίας από τον Άσαντ²³⁵, ως μήνυμα προειδοποίησης προς τη Ρωσία. Με αυτήν τους την αστραπιαία ενέργεια όμως, κατάφεραν να προειδοποιήσουν παγκοσμίως, ότι είναι σε θέση και αν χρειαστεί θα ενεργήσουν στρατιωτικά για την υπεράσπιση των ζωτικών εθνικών τους συμφερόντων. Επιπλέον αίσθηση έχει προκαλέσει η απόσυρση των ΗΠΑ από την δια-Ειρηνική εμπορική συμφωνία (TPP), γεγονός το οποίο φανερώνει ότι προτίθεται να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για να εξακολουθήσουν να είναι πρώτες στον τομέα της οικονομίας παγκοσμίως, καταστέλλοντας τις κινεζικές βλέψεις για ηγεμονία σε αυτόν τον πυλώνα ισχύος. Επομένως, για τη διατήρηση της ηγεμονίας των ΗΠΑ απαιτείται η συνεχής κυριαρχία τους σε όλο το φάσμα των πυλώνων ισχύος²³⁶.

²³³ <https://www.stratfor.com/article/us-strikes-syrian-air-base> [Εθεάθη 20-4-17]

²³⁴ <http://www.pentapostagma.gr/2017/04/μάζης-η-επίθεση-του-τραμπ-στη-συρία-είχ.html> [Εθεάθη 20-4-17]

²³⁵ <https://lawfareblog.com/what-was-legal-basis-us-air-strikes-against-syria> [Εθεάθη 20-4-17]

²³⁶ Bernard D. Cole, *Asian Maritime Strategies* (Annapolis, Maryland: Naval Intitute Press, 2013). p. 60

Επίλογος

Από την ανωτέρω συστημική γεωπολιτική ανάλυση καταλήγουμε στο ίδιο συμπέρασμα με αυτό του Ρόμπερτ Κάπλαν, δηλαδή ότι: «Η απόκτηση πλουτοπαραγωγικών πόρων είναι ο κύριος στόχος της κινεζικής εξωτερικής πολιτικής»²³⁷. Οι πόροι αυτοί όπως αναλύσαμε, θα της προσφέρουν τα απαραίτητα εφόδια για τη διατήρηση της επιδιωκόμενης εσωτερικής συνοχής, η οποία προκύπτει από τη συνέχιση της οικονομικής ανάπτυξης, η οποία όπως διαπιστώσαμε φθίνει με το πέρασμα του χρόνου.

Επιπλέον, διαπιστώσαμε ότι το Πεκίνο στρέφεται προς τη θάλασσα, προσπαθώντας να καλύψει τα κενά ναυτικής ισχύος του, γεγονός το οποίο το καθιστά μια δυνητική χερσαία και ναυτική δύναμη ταυτόχρονα. Παρ' όλ' αυτά, οι φορείς χάραξης ναυτικής στρατηγικής της Κίνας έχουν να αντιμετωπίσουν δύσκολο έργο. Αυτό διότι ο κινεζικός στόλος είναι εγκλωβισμένος από ένα καλά οργανωμένο κρηπίδωμα συμμάχων των ΗΠΑ, το οποίο σε συνδυασμό με το ισχυρό αμερικανικό ναυτικό, εμποδίζει την πρόσβαση του κινεζικού ναυτικού στις ανοιχτές θάλασσες²³⁸.

Προβληματισμό για τις ΗΠΑ, όμως, αποτελούν οι ικανότητες άρνησης πρόσβασης περιοχής τις οποίες έχει αναπτύξει η Κίνα. Με αυτή τη μεθόδευση το αμερικανικό ναυτικό δεν έχει τη δυνατότητα να επιχειρεί ανενόχλητο στη Νότια Σινική Θάλασσα, αφού ανά πάσα στιγμή απειλείται από τα κινεζικά μέτρα αντιπρόσβασης. Τα μέτρα αυτά, όμως, δεν έχουν άλλο σκοπό από την αποτροπή των ναυτικών δυνάμεων των ΗΠΑ και την άσκηση ενός είδους επιρροής στη συμπεριφορά των φορέων χάραξης πολιτικής της Ουάσινγκτον. Έτσι, όπως αναφέρει και ο Ρόμπερτ Κάπλαν: «Ασφαλώς οι Κινέζοι επιδιώκουν περισσότερο να επηρεάσουν την αμερικανική συμπεριφορά, παρά να εισέλθουν σε ανοικτό πόλεμο με τις Ηνωμένες Πολιτείες»²³⁹.

²³⁷ Όπ. άν. Robert D. Kaplan, *Η Εκδίκηση της Γεωγραφίας...* σ. 356

²³⁸ Όπ. άν. σ. 376-379

²³⁹ Όπ. άν. σ. 389

Προτείνεται για περαιτέρω έρευνα η εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων της παρούσας γεωπολιτικής αναλύσεως για την κατάθεση προτάσεων, με εργαλείο την Γεωστρατηγική σύνθεση²⁴⁰. Συμπληρωματικά προτείνεται η εφαρμογή μιας ή περισσοτέρων εκ των υφιστάμενων γεωγραφικών υπολογιστικών μεθόδων²⁴¹.

Επιπλέον προτείνεται η εξέταση της επιρροής του γεωπολιτικού μας παράγοντα με μικρή, μεσαία και μεγάλη κλίμακα και στον έτερο πυλώνα ισχύος που δεν εξετάστηκε στο παρόν πόνημα, δηλαδή τον πυλώνα της πολιτικής. Με αυτόν τον τρόπο θα είχαμε στα χέρια μας μια ολοκληρωμένη ανάλυση για την συμπεριφορά του γεωπολιτικού μας παράγοντα εντός και εκτός του γεωγραφικού συμπλόκου που μας απασχολεί, εξεταζόμενο πλέον ως «πλήρης συνθετικός χώρος»²⁴².

Επιπρόσθετα, την ανάλυση μας θα συμπλήρωνε η επιλογή περισσοτέρων δεικτών στους εξετασθέντες πυλώνες ισχύος, από τους είδη επιλεγέντες. Για παράδειγμα, στον οικονομικό πυλώνα, θα ήταν ενδιαφέρον να εξεταστεί εντός των υποσυστημάτων η συμπεριφορά του γεωπολιτικού μας παράγοντα επιλέγοντας δείκτες σχετικούς με το ύδωρ²⁴³ και άλλων πολύτιμων φυσικών πόρων. Επιπλέον, στον πυλώνα της άμυνας/ασφάλειας, θα ήταν ενδιαφέρον να επιλεγούν δείκτες σχετικοί με την τρομοκρατία, τη διακίνηση ναρκωτικών, την πειρατεία, τον κυβερνοπόλεμο και τον δικτυοκεντρικό πόλεμο.

Επίσης θα ήταν ενδιαφέρον να εκπονηθούν συστημικές γεωπολιτικές αναλύσεις, με έτερους γεωπολιτικούς παράγοντες, όπως για παράδειγμα το Ισλάμ, ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσο ανακατανέμεται η ισχύς λόγω της δράσης τους στο εξεταζόμενο σύμπλοκο²⁴⁴.

²⁴⁰ Όπ. άν. Ιωάννης Θ. Μάζης, *Μεταθεωρητική Κριτική ...* σ. 372

²⁴¹ Όπ. άν. Ιωάννης Θ. Μάζης, *Μεταθεωρητική Κριτική ...* σ. 408-409

²⁴² Ιωάννης Θ. Μάζης, *Ο Ζωτικός χώρος του Φρειδερίκου Ράτσελ*. (Αθήνα: Ηρόδοτος, 2014). σ. 47

²⁴³ Ιωάννης Θ. Μάζης, *Γεωπολιτική των Υδάτων στη Μέση Ανατολή*, 2nd edn (Αθήνα: Παπαζήσης, 2001).

²⁴⁴ Ιωάννης Θ. Μάζης, *Γεωγραφία του Ισλαμιστικού Κινήματος στη Μέση Ανατολή*, 3rd edn (Αθήνα: Παπαζήσης, 2012).

Παράρτημα χαρτών, σχημάτων και πινάκων

Χάρτες

Χάρτης 1. Εξεταζόμενο σύμπλοκο.

Χάρτης 2. Θαλάσσιοι οδοί ανεφοδιασμού κινεζικού υποσυστήματος (choke points).

Χάρτης 3. Σύστημα αγωγών πετρελαίου και αερίου Κίνας.

Χάρτης 4. Χαρτογραφική απεικόνιση διακίνησης πετρελαίου ακτοπλοϊκώς στο σύμπλοκο.

Χάρτης 5. Χαρτογραφική απεικόνιση διακίνησης αερίου ακτοπλοϊκώς στο σύμπλοκο.

Χάρτης 6. Κύριοι οδοί μεταφοράς αγαθών ακτοπλοϊκώς – λιμάνια και κίνδυνοι ασφαλείας υποσυστήματος.

Χάρτης 7. Διακίνηση πετρελαίου μέσω chokepoints.

Χάρτης 8. Θαλάσσιοι δίοδοι στην Αρκτική.

Χάρτης 9. Συμφωνηθέντα και ανακηρυχθέντα θαλάσσια όρια στο σύμπλοκο.

Χάρτης 10. Θαλάσσιες διεκδικήσεις στην Ανατολική Ασία.

Χάρτης 11. Θαλάσσια αποθέματα πετρελαίου στην Ανατολική Ασία.

Χάρτης 12. Θαλάσσιες διεκδικήσεις στην Ανατολική Ασία.

Χάρτης 13. Διεκδικήσεις και υδρογονάνθρακες στην Ανατολική Σινική Θάλασσα.

Χάρτης 14. Διεκδικήσεις από Φιλιππίνες.

Χάρτης 15. Διεκδικήσεις Ινδονησίας.

Χάρτης 16. Χαρτογραφική απεικόνιση ναυτιλιακών γεγονότων διεθνούς ενδιαφέροντος στο εξεταζόμενο σύμπλοκο.

Χάρτης 17. Χαρτογραφική απεικόνιση πεδίων αλιείας και των αποθεμάτων αυτών.

Χάρτης 18. Εμπορική συνεργασία κινεζικού υποσυστήματος με το υπόλοιπο σύστημα.

Χάρτης 19. Βαλλιστικές δυνατότητες Κίνας.

Χάρτης 20. Κράτη μέλη ASEAN.

Χάρτης 21. Υπερσυστημική σύγκριση γεωπολιτικού δείκτη αμυντικών δαπανών Κίνας – ΗΠΑ και σχέσεις ΗΠΑ με τα κράτη του συστήματος.

Χάρτης 22. Παραγωγή πετρελαίου υπερσυστημικά.

Χάρτης 23. Παραγωγή φυσικού αερίου υπερσυστημικά.

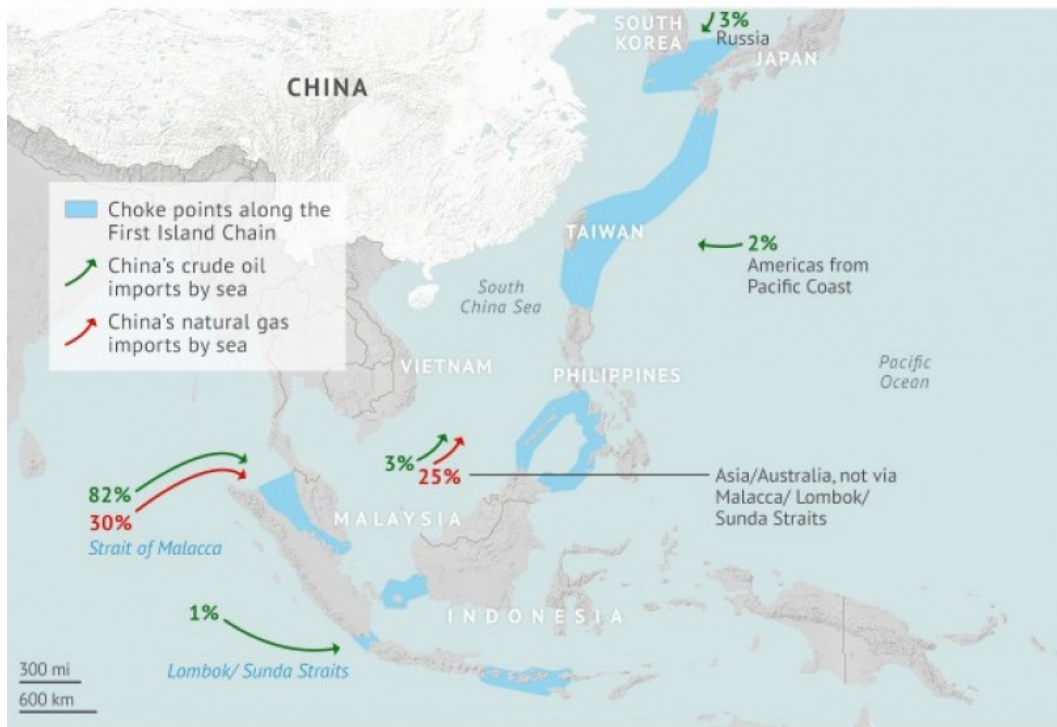
Χάρτης 24. Χαρτογραφική απεικόνιση σημαντικότερων θρησκευτικών υπερσυστημικά.

Χάρτης 1. Εξεταζόμενο σύμπλοκο²⁴⁵.

²⁴⁵ <http://www.eia.gov/beta/international/regions-topics.cfm?RegionTopicID=SCS> [Εθεάθη 4-1-17]

CHINA'S IMPORT TRANSIT ROUTES AND MARITIME CHOKES POINTS

Copyright Stratfor 2015 www.stratfor.com

Source: U.S. Department of Defense, RAND Corp. (data from 2013)

esri

Χάρτης 2. Θαλάσσιοι οδοί ανεφοδιασμού κινεζικού υποσυστήματος (choke points)²⁴⁶.

Χάρτης 3. Σύστημα αγωγών πετρελαίου και αερίου Κίνας²⁴⁷.

²⁴⁶ <https://www.stratfor.com/image/chinas-maritime-limitations> [Εθεάθη 4-1-17]

²⁴⁷ <http://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=CHN> [Εθεάθη 4-1-17].

Χάρτης 4. Χαρτογραφική απεικόνιση διακίνησης πετρελαίου ακτοπλοϊκώς στο σύμπλοκο²⁴⁸.

Χάρτης 5. Χαρτογραφική απεικόνιση διακίνησης αερίου ακτοπλοϊκώς στο σύμπλοκο²⁴⁹.

²⁴⁸ Όπ. άν.: <http://www.eia.gov/beta/international/regions-topics.cfm?RegionTopicID=SCS> [Εθεάθη 4-1-17]

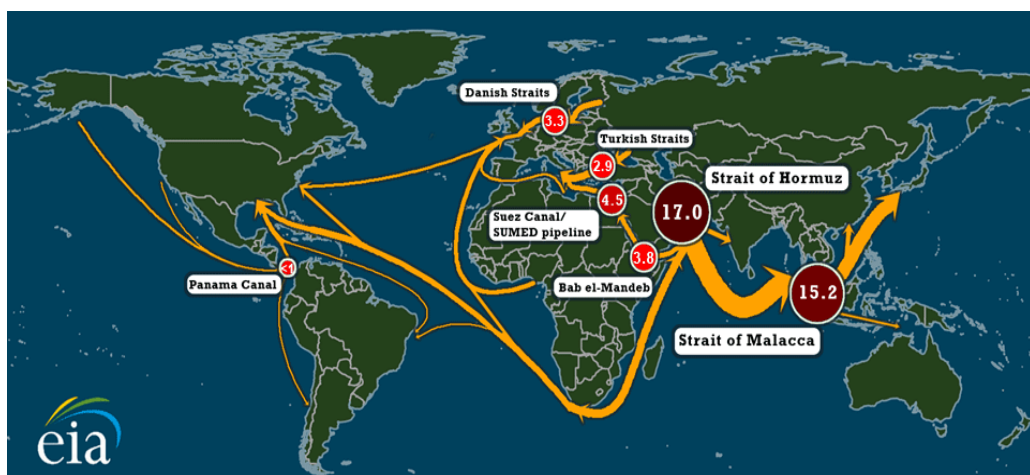
²⁴⁹ Όπ. άν.

Security Threats and Shipping Lanes in the Tri-Border Area

Trade in the tri-border area often involves supertankers that are unable to use the narrow, shallow Strait of Malacca. However, weak governance and security gaps threaten trade flows and fishing activities in the waterway.

Χάρτης 6. Κύριοι οδοί μεταφοράς αγαθών ακτοπλοϊκώς – λιμάνια και κίνδυνοι ασφαλείας υποσυστήματος²⁵⁰.

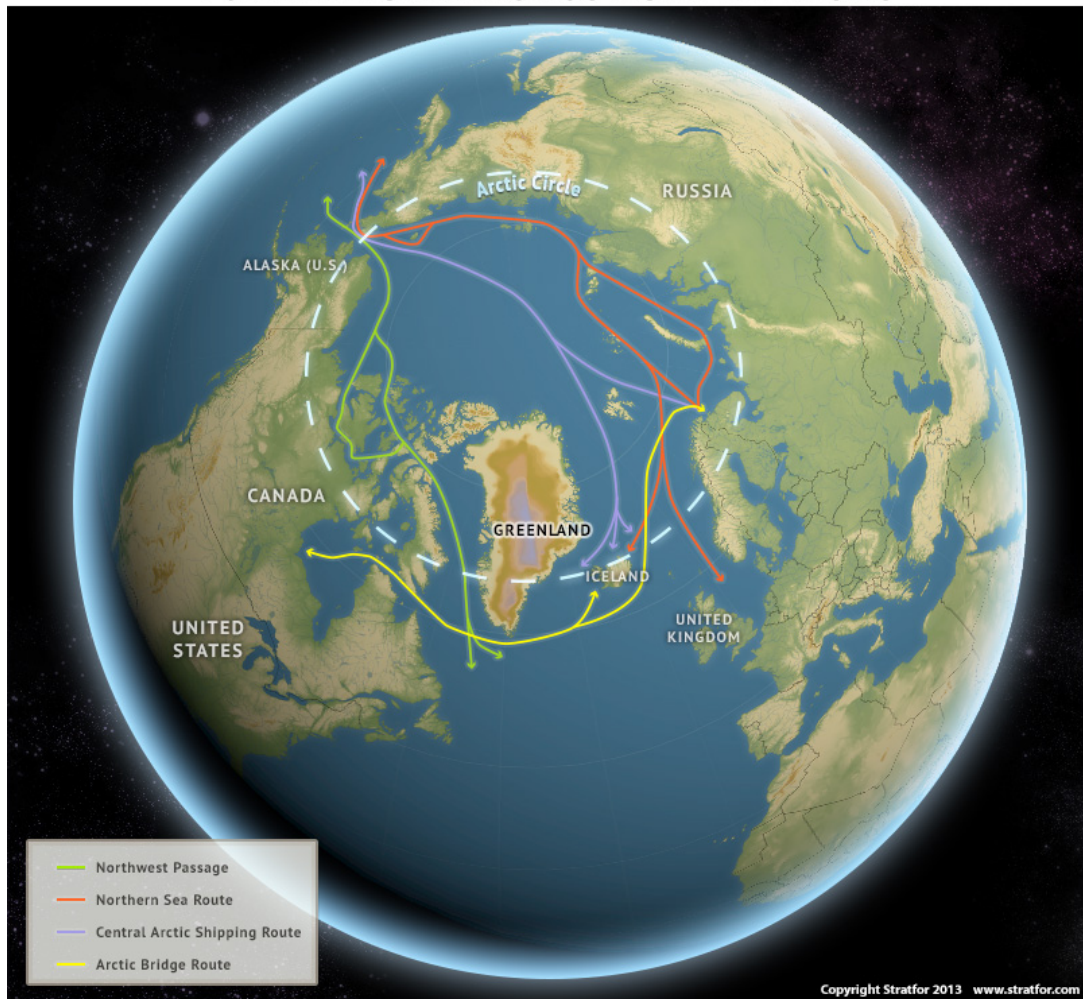
All estimates in million barrels per day. Includes crude oil and petroleum products. Based on 2013 data.

Χάρτης 7. Διακίνηση πετρελαίου μέσω chokepoints²⁵¹.

²⁵⁰ <https://www.stratfor.com/analysis/southeast-asias-treacherous-waters> [Εθεάθη 4-1-17]

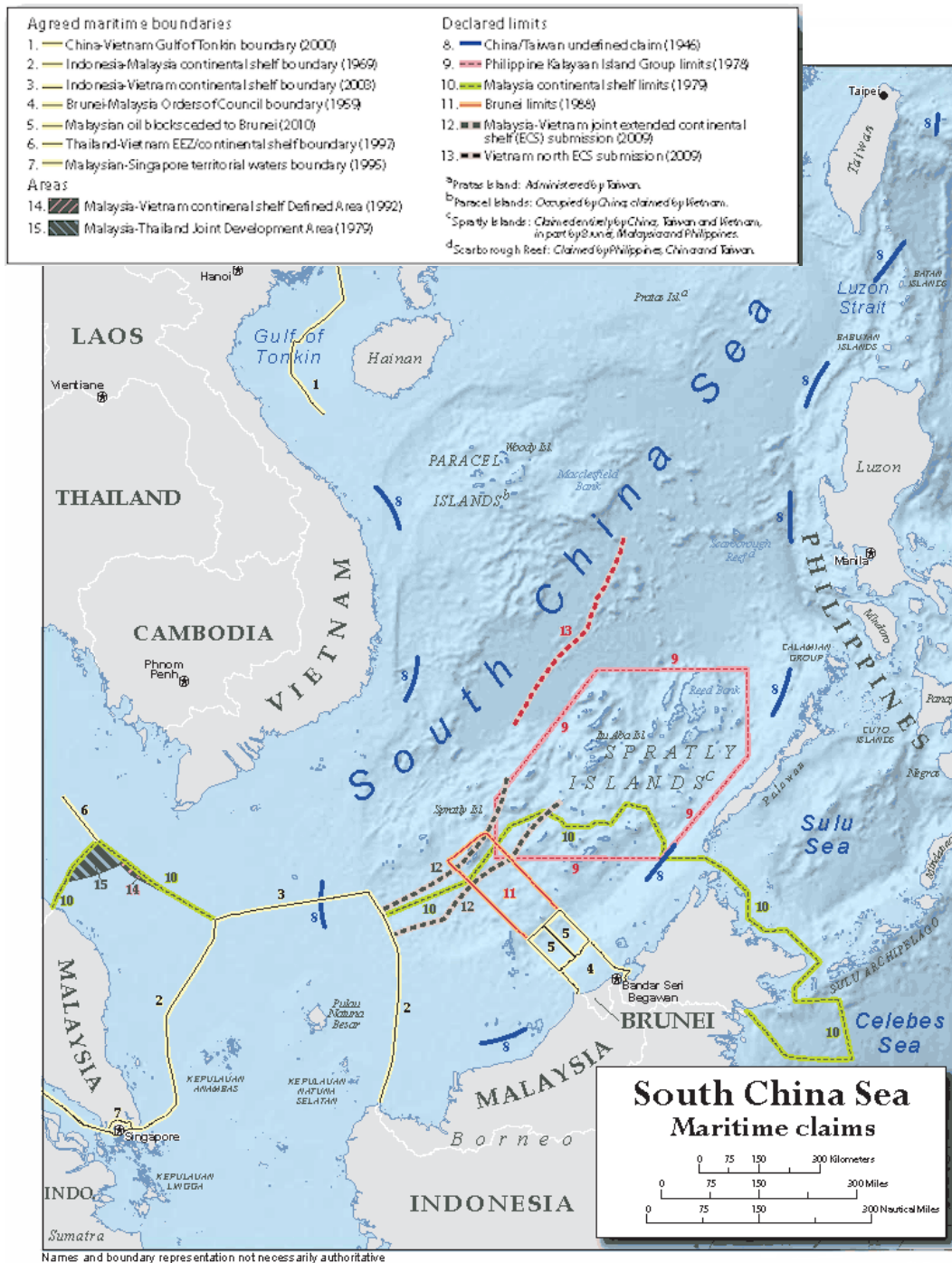
²⁵¹ <http://www.eia.gov/beta/international/regions-topics.cfm?RegionTopicID=WOTC> [Εθεάθη 4-1-

POTENTIAL SHIPPING ROUTES IN THE ARCTIC

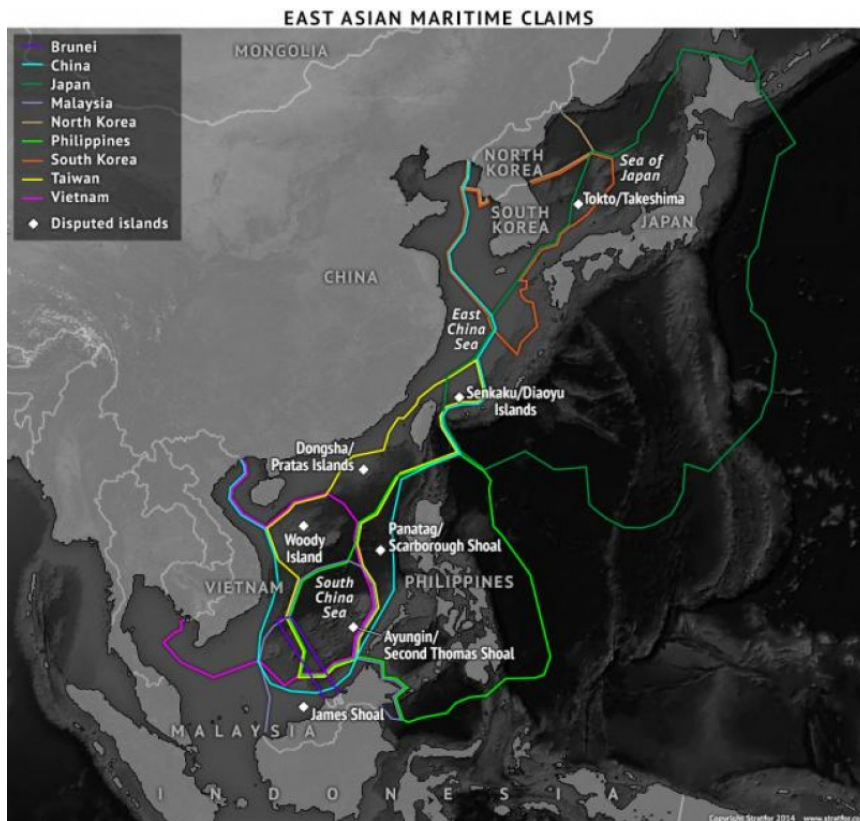
Χάρτης 8. Θαλάσσιοι δίοδοι στην Αρκτική ²⁵².

17].
²⁵² <https://www.stratfor.com/image/map-potential-shipping-routes-arctic> [Εθεάθη 4-1-17]

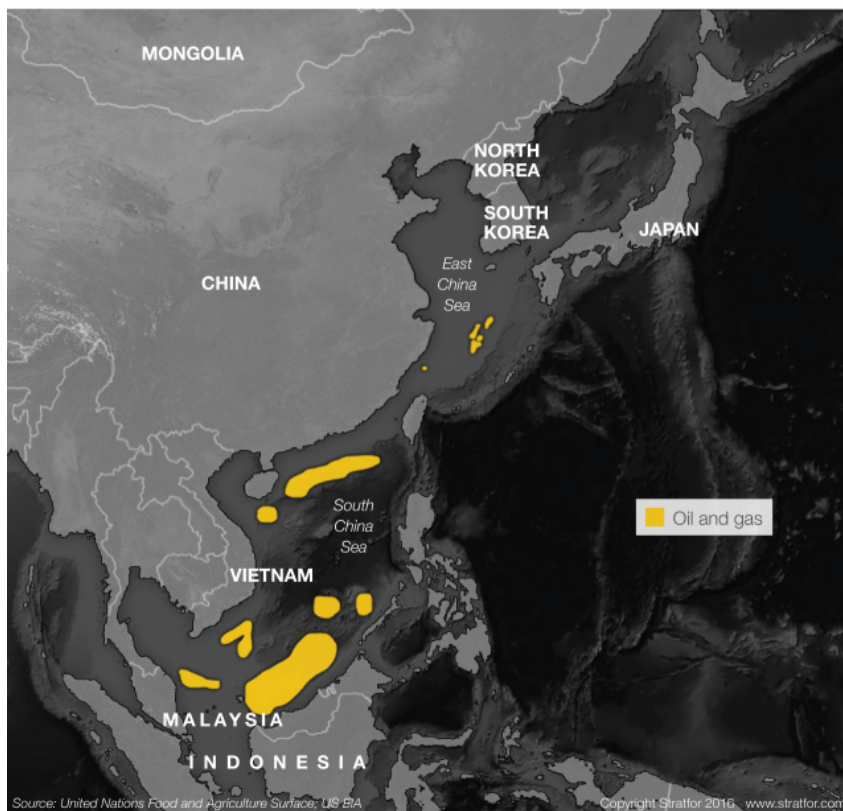
Χάρτης 9. Συμφωνηθέντα και ανακηρυχθέντα θαλάσσια όρια στο σύμπλοκο ²⁵³.

²⁵³ Όπ. άν.: <http://www.eia.gov/beta/international/regions-topics.cfm?RegionTopicID=SCS> [Εθεάθη 4-1-17]

Χάρτης 10. Θαλάσσιες διεκδικήσεις στην Ανατολική Ασία ²⁵⁴.

East Asian Offshore Resources

Χάρτης 11. Θαλάσσια αποθέματα πετρελαίου στην Ανατολική Ασία ²⁵⁵.

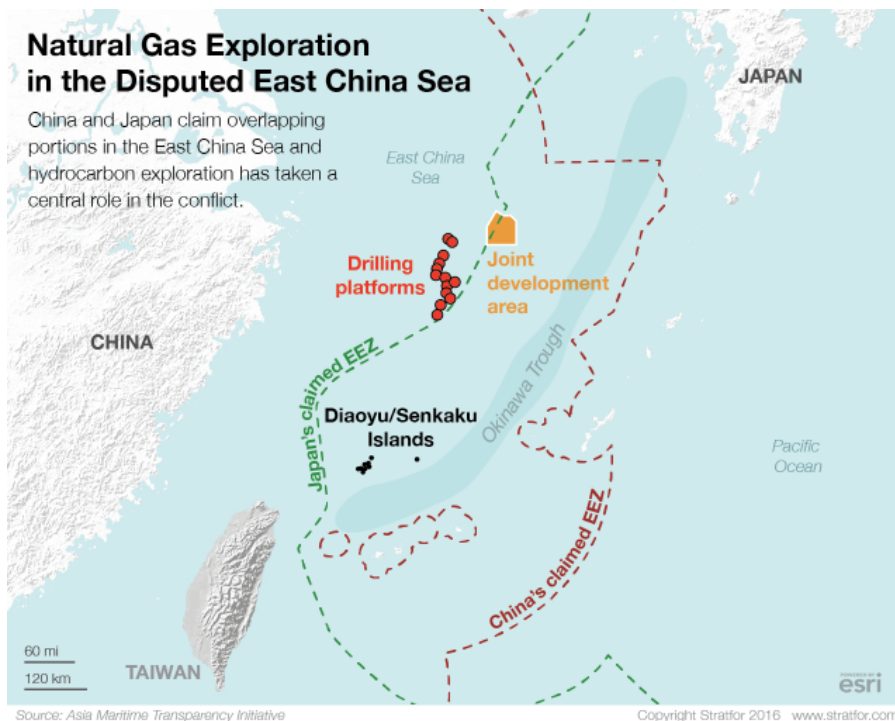
²⁵⁴ <https://www.stratfor.com/image/us-and-china-face-over-south-china-sea> [Εθεάθη 4-1-17]

East Asian Maritime Claims

The Pacific Rim has numerous overlapping maritime claims. As China moves to secure access to transit routes, it has pressed its longstanding claim to a “nine-dash line” encompassing territory claimed by Vietnam, the Philippines, Indonesia, Malaysia and Brunei.

Χάρτης 12. Θαλάσσιες διεκδικήσεις στην Ανατολική Ασία²⁵⁶.

Χάρτης 13. Διεκδικήσεις και αέριο στην Ανατολική Σινική Θάλασσα²⁵⁷.

²⁵⁵ <https://www.stratfor.com/image/international-court-refutes-beijings-south-china-sea-claims>

²⁵⁶ Όπ. άν.

²⁵⁷ <https://www.stratfor.com/image/sea-skewed-chinas-favor> [Εθεάθη 4-1-17]

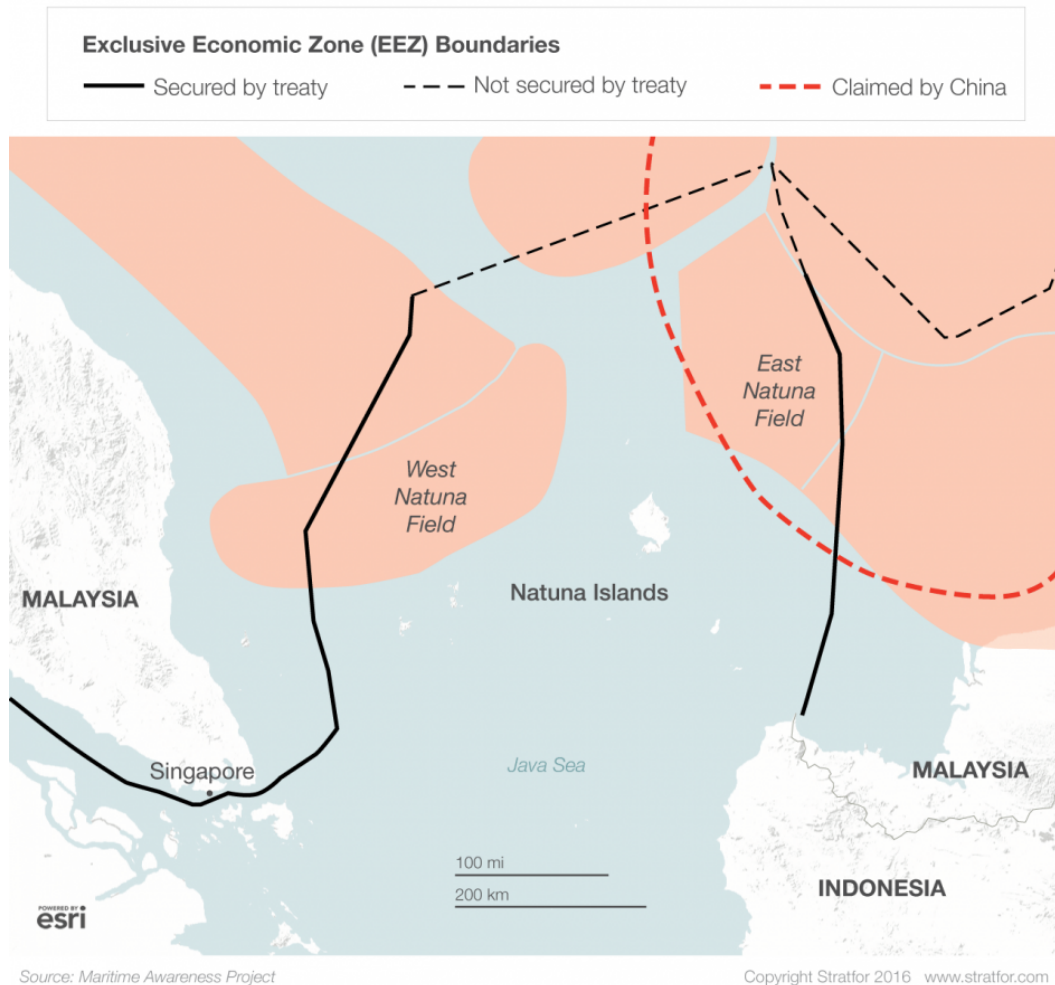

Χάρτης 14. Διεκδικήσεις από Φιλιππίνες²⁵⁸.

²⁵⁸ <https://www.stratfor.com/image/philippines-grand-plans-south-china-sea> [Εθεάθη 4-1-17]

Natuna Islands

Indonesia's northernmost island group has an exclusive economic zone that overlaps with China's broad South China Sea claims. The East Natuna natural gas field is the largest untapped field in Asia.

Χάρτης 15. Διεκδικήσεις Ινδονησίας²⁵⁹.

²⁵⁹ <https://www.stratfor.com/image/indonesia-defends-its-strategic-islands> [Εθεόθη 4-1-17]

Three Prominent Chinese Maritime Militias

Beijing has numerous maritime militias in its coastal provinces. These three Hainan province militias operate in the South China Sea. Their participation in a number of international incidents provides a case study of militia activity.

Prominent militias and incidents

■ Maritime militia base

★ Incident

Source: U.S. Naval War College, China Maritime Studies Institute (CMSI)

Copyright Stratfor 2016 www.stratfor.com

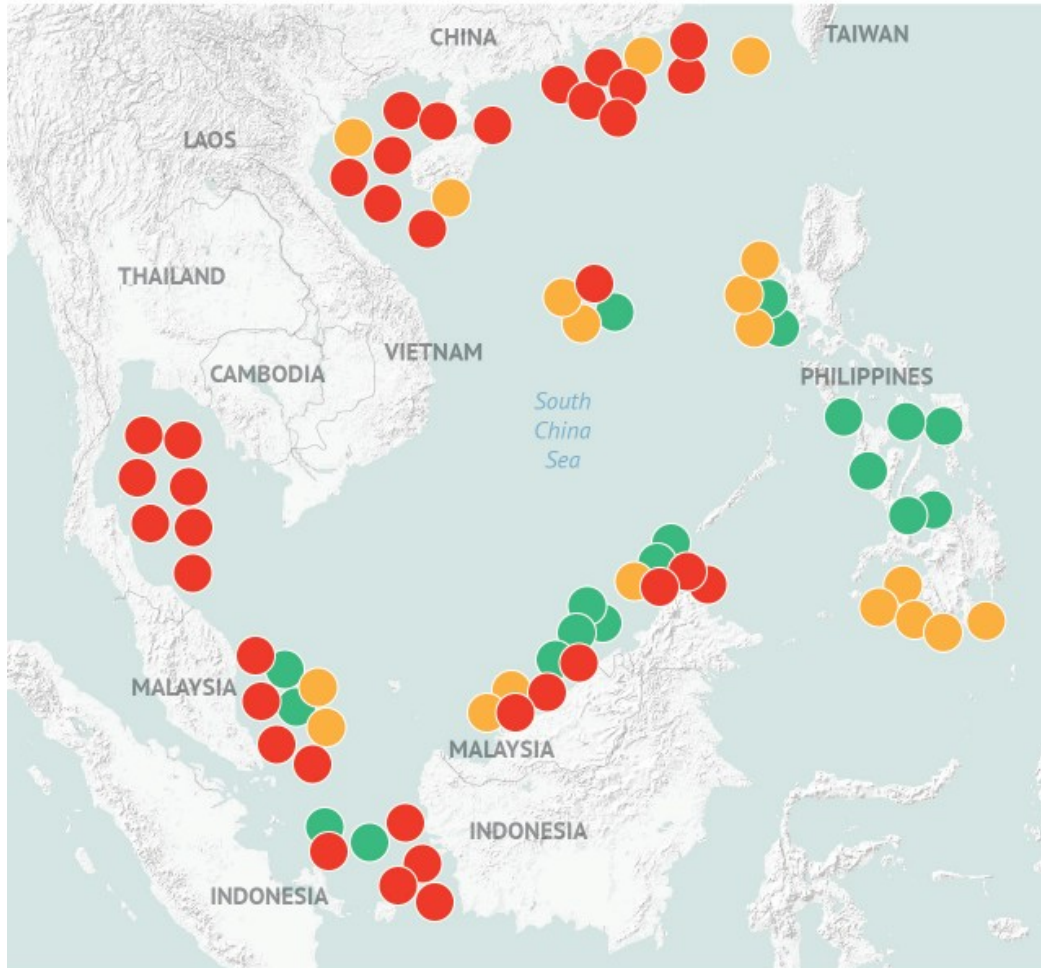
Χάρτης 16. Χαρτογραφική απεικόνιση ναυτιλιακών γεγονότων διεθνούς ενδιαφέροντος στο εξεταζόμενο σύμπλοκο²⁶⁰.

²⁶⁰ <https://www.stratfor.com/image/fishermen-beijings-front-line-south-china-sea> [Εθεάθη 4-1-17]

The South China Sea's Depleted Fisheries

Capture fishing since 1960 has led to a decline in the abundance of several species, especially along the Chinese coast. This has pushed fishing vessels farther out and into disputed waters.

- Moderately or underfished
- Fully fished
- Depleted or overfished

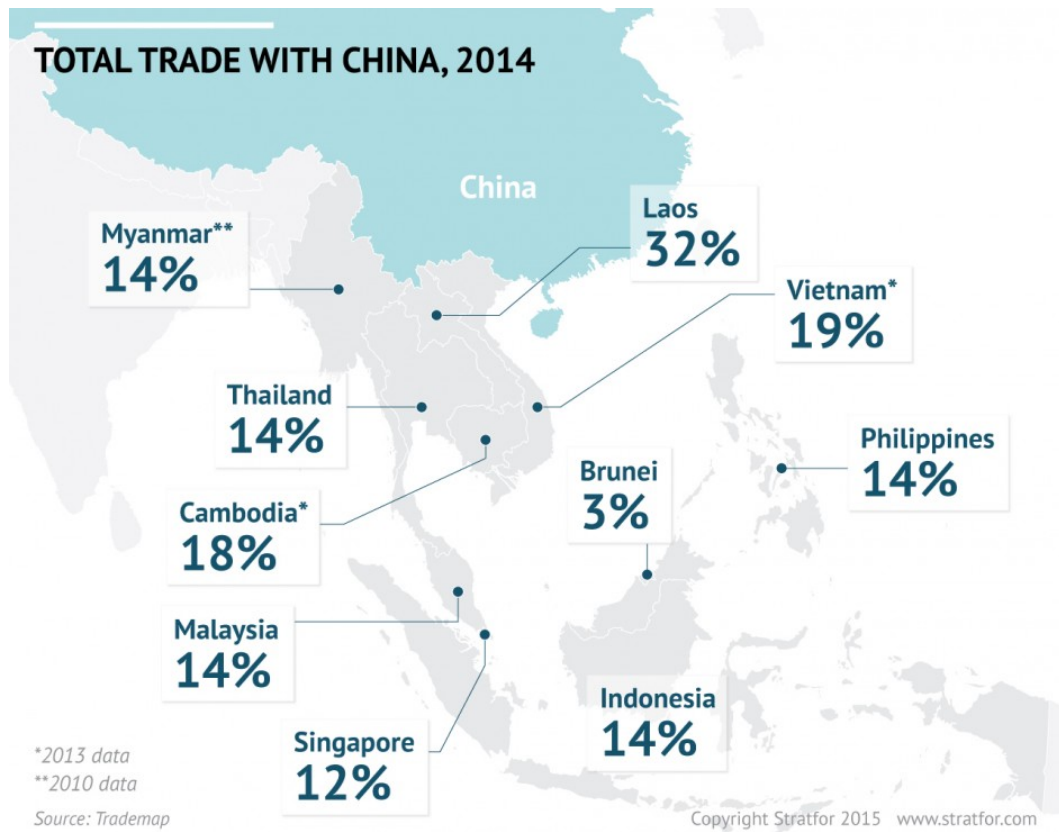

Source: UN Food and Agriculture Organization

Copyright Stratfor 2016 www.stratfor.com

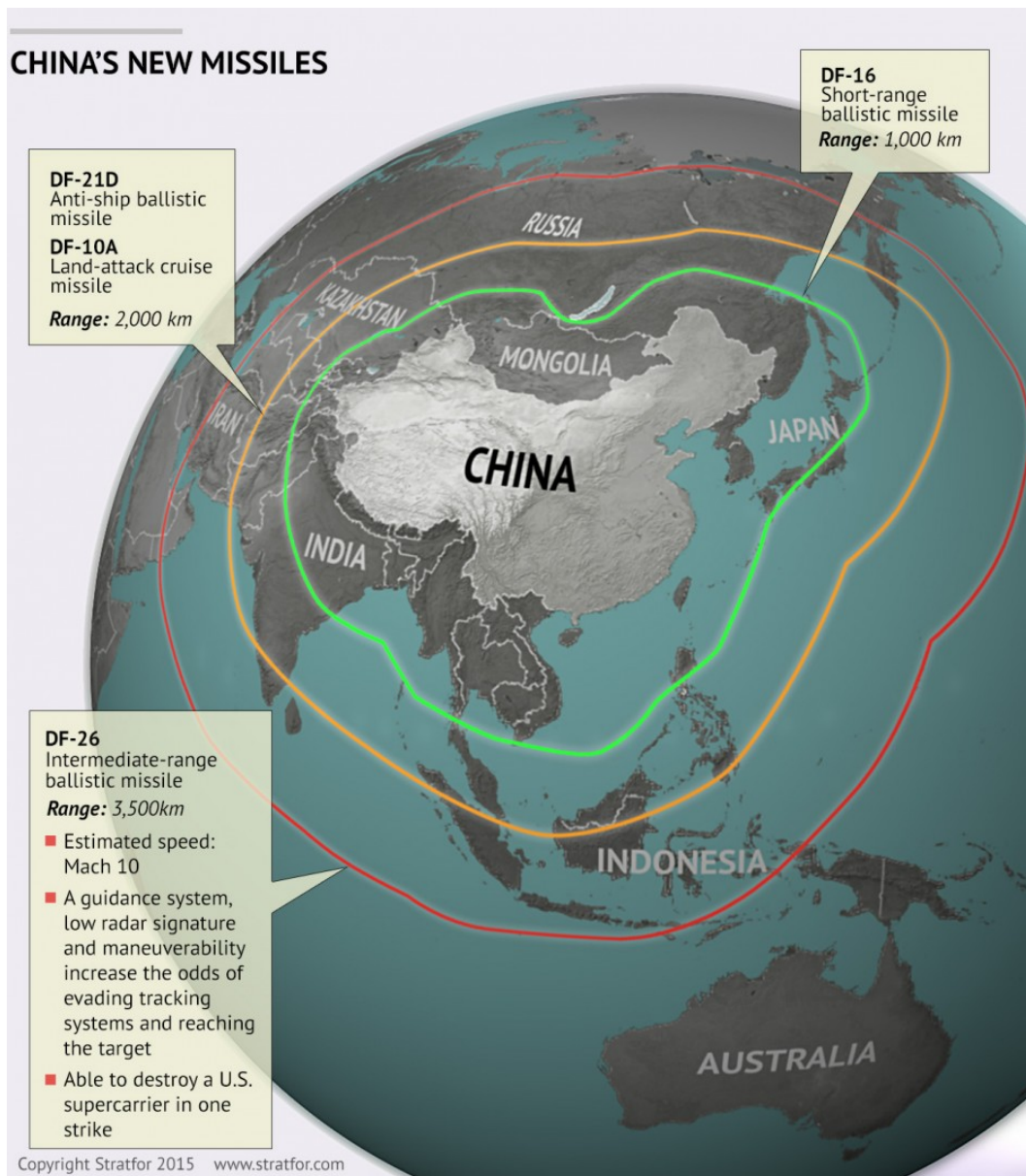
Χάρτης 17. Χαρτογραφική απεικόνιση πεδίων αλιείας και των αποθεμάτων αυτών²⁶¹.

²⁶¹ <https://www.stratfor.com/analysis/why-china-arming-its-fishing-fleet> [Εθεάθη 4-1-17]

Χάρτης 18. Εμπορική συνεργασία κινεζικού υποσυστήματος με το υπόλοιπο σύστημα²⁶².

²⁶² <https://www.stratfor.com/image/how-china-uses-trade-influence-south-china-sea> [Εθεάθη 4-1-17]

Χάρτης 19. Βαλλιστικές δυνατότητες Κίνας²⁶³.

²⁶³ <https://www.stratfor.com/image/chinas-layered-deterrence-strategy> [Εθεάθη 4-1-17]

ASEAN Member Countries

ASEAN's geography undermines unity among its members. The region's fragmented island chains and mountainous terrain foster differences that powerful external actors such as China, the United States, India and Japan can exploit.

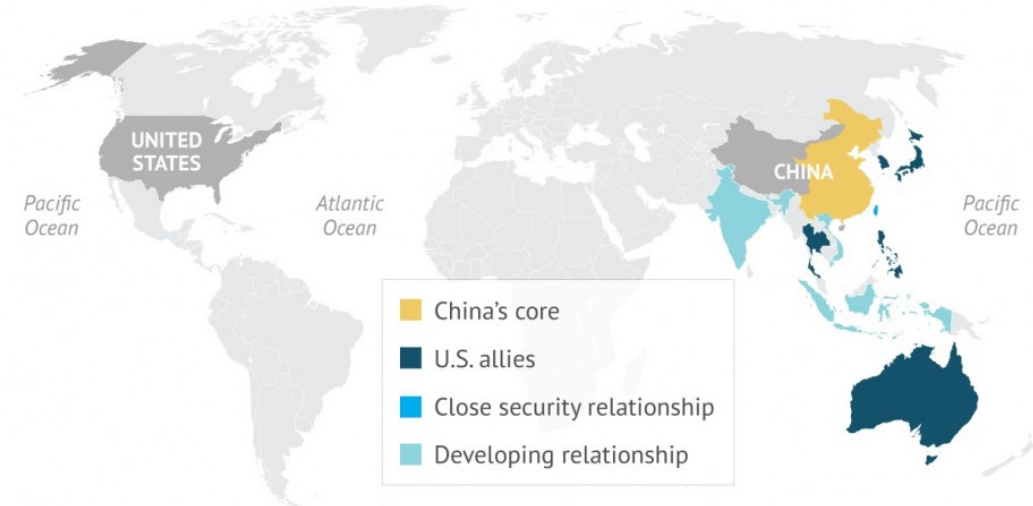

Χάρτης 20. Κράτη μέλη ASEAN ²⁶⁴.

²⁶⁴ <https://www.stratfor.com/image/geography-stymies-southeast-asian-integration> [Εθεάθη 4-1-17]

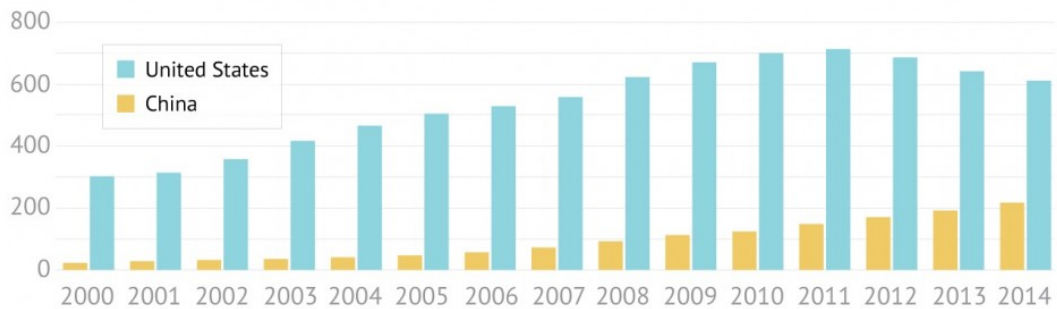
The United States as a Global Power

Two oceans and overwhelming military power enhance the United States' security from existential threats, including those posed by other regional hegemonies. By contrast, China's core is practically encircled by U.S. strategic partners.

In 2014, the total U.S. military expenditure topped \$600 billion – nearly triple that of China.

TOTAL MILITARY EXPENDITURES | BILLION USD

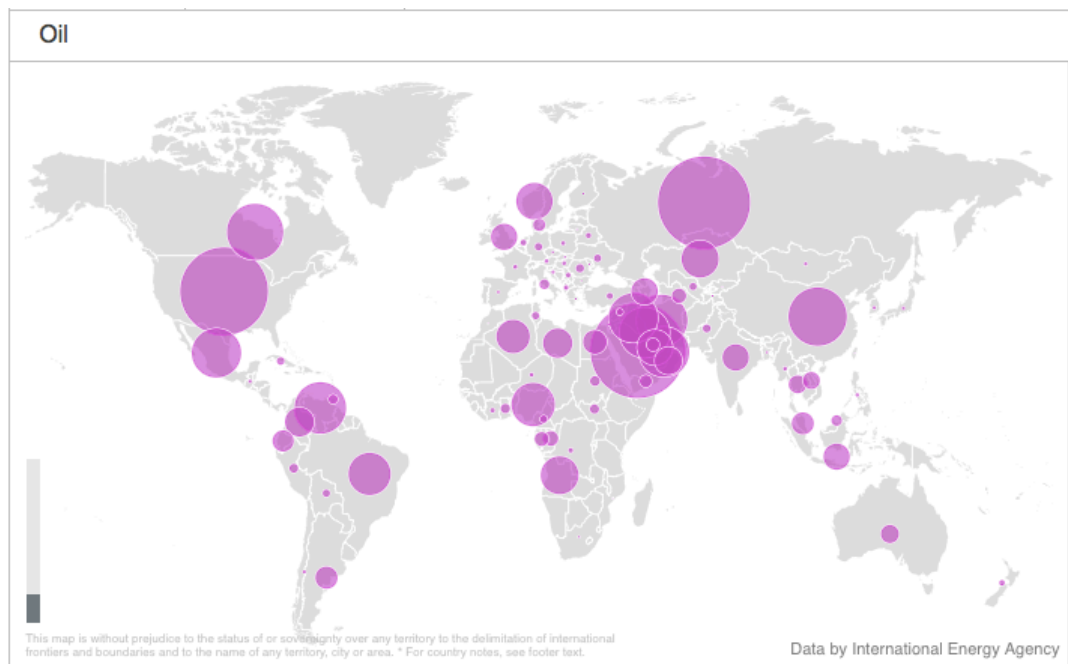

Source: SIPRI

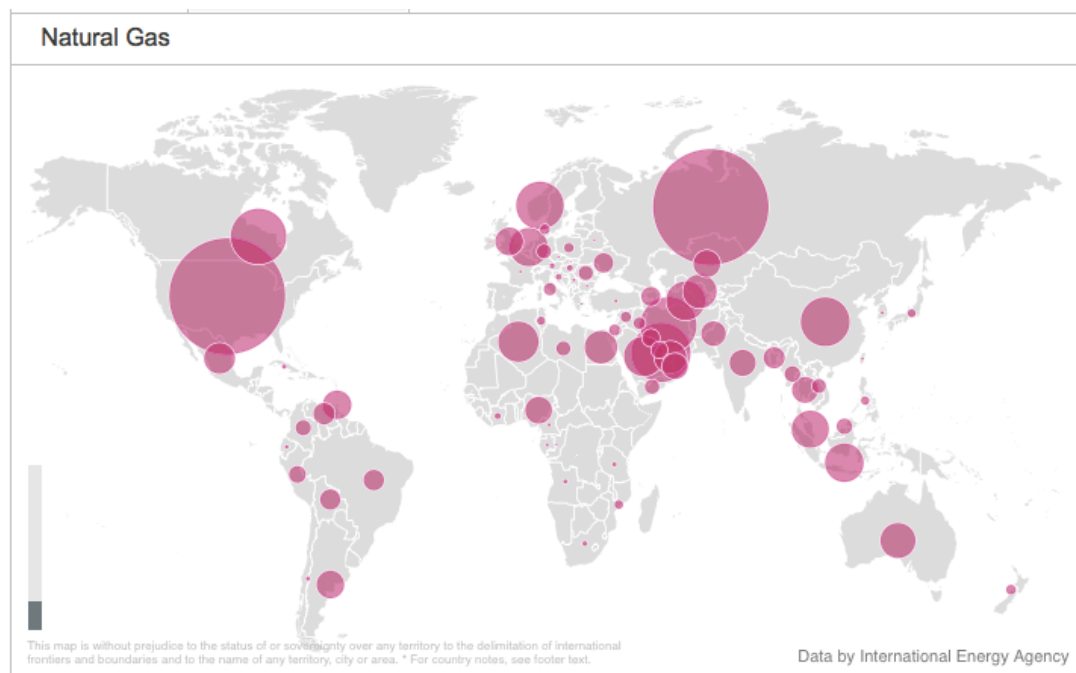
Copyright Stratfor 2016 www.stratfor.com

Χάρτης 21. Υπερσυστημική σύγκριση γεωπολιτικού δείκτη αμυντικών δαπανών Κίνας – ΗΠΑ και σχέσεις ΗΠΑ με τα κράτη του συστήματος²⁶⁵.

²⁶⁵ <https://www.stratfor.com/image/how-us-strategy-impacts-chinas-rise> [Εθεάθη 4-1-17]

Χάρτης 22. Παραγωγή πετρελαίου υπερσυστημικά²⁶⁶.

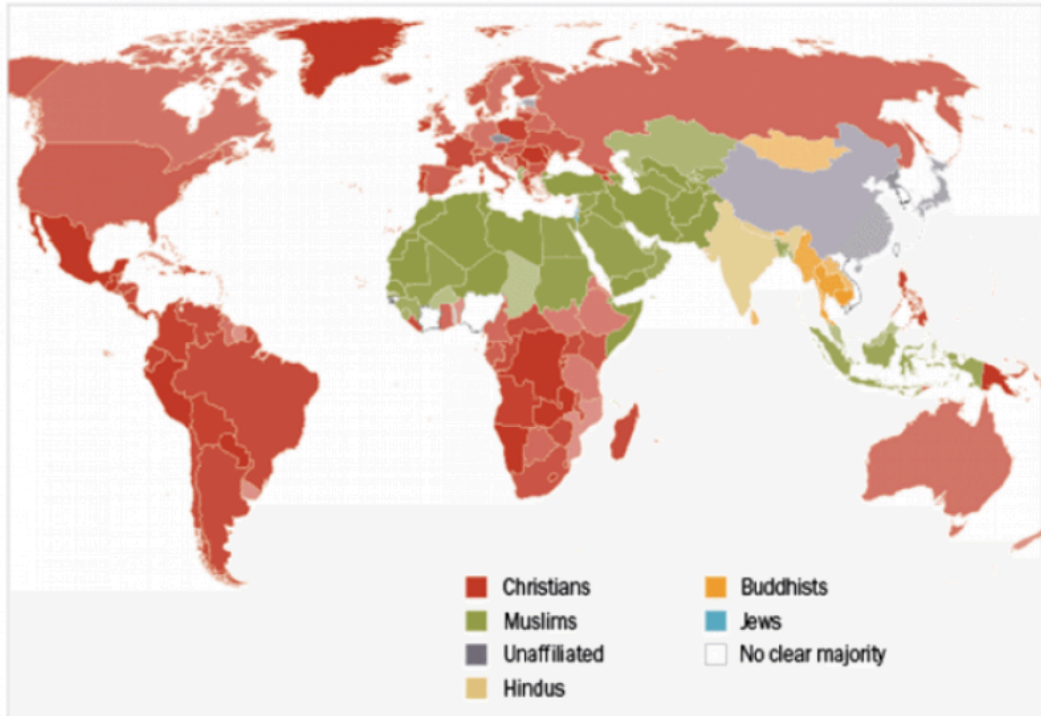
Χάρτης 23. Παραγωγή φυσικού αερίου υπερσυστημικά²⁶⁷.

²⁶⁶ <http://energyatlas.iea.org/?subject=-1920537974> [Εθεάθη 4-1-17]

²⁶⁷ <http://energyatlas.iea.org/?subject=-1165808390> [Εθεάθη 4-1-17]

Majority Religion, by Country

Countries are colored according to the majority religion. Darker shading represents a greater prevalence of the majority religion.

Χάρτης 24. Χαρτογράφηση σημαντικότερων θρησκειών υπερσυστημικά.²⁶⁸

²⁶⁸ https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2013/08/12/40-maps-that-explain-the-world/?utm_term=.81bab1889cc9 [Εθεάθη 20-2-17]

Σχήματα

Σχήμα 1. Πληθυσμός Συστήματος.

Σχήμα 2. Πληθυσμιακή ετήσια αύξηση.

Σχήμα 3. ΑΕΠ συστήματος.

Σχήμα 4. Ετήσια αύξηση του ΑΕΠ.

Σχήμα 5. Παραγωγή και κατανάλωση πετρελαίου συστήματος.

Σχήμα 6. Εισαγωγή(+) και εξαγωγή(-) πετρελαίου συστήματος.

Σχήμα 7. Παραγωγή και κατανάλωση φυσικού αερίου συστήματος.

Σχήμα 8. Εισαγωγή(+) και εξαγωγή(-) φυσικού αερίου συστήματος.

Σχήμα 9. Τα 10 κράτη με την μεγαλύτερη ποσότητα εισαγωγής πετρελαίου.

Σχήμα 10. Κατάταξη χωρών με τα μεγαλύτερα αποδεδειγμένα αποθέματα φυσικού αερίου.

Σχήμα 11. Κράτη με τη μεγαλύτερη εξαγωγή υδροποιημένου φυσικού αερίου.

Σχήμα 12. Ποσότητα ανεξερεύνητων/τεχνικά αξιοποιήσιμων κοιτασμάτων πετρελαίου.

Σχήμα 13. Ποσότητα ανεξερεύνητων/τεχνικά αξιοποιήσιμων κοιτασμάτων φυσικού αερίου.

Σχήμα 14. Κράτη με τα μεγαλύτερα αποδεδειγμένα αποθέματα πετρελαίου στο σύμπλοκο Ασίας- Ειρηνικού.

Σχήμα 15. Κράτη με τα μεγαλύτερα αποδεδειγμένα αποθέματα φυσικού αερίου στο σύμπλοκο Ασίας- Ειρηνικού.

Σχήμα 16. Κράτη στα οποία εξάγει υδροποιημένο αέριο η Μαλαισία.

Σχήμα 17. Παραγωγή και κατανάλωση φυσικού αερίου Κίνας (2000-2013).

Σχήμα 18. Κράτη από τα οποία εισάγει πετρέλαιο η Κίνα.

Σχήμα 19. Κράτη από τα οποία εισάγει υγροποιημένο αέριο η Κίνα.

Σχήμα 20. Είδη καυσίμων τα οποία καταναλώνει η Κίνα για την κάλυψη των ενεργειακών της αναγκών.

Σχήμα 21. Κράτη με την μεγαλύτερη εξαγωγή άνθρακα.

Σχήμα 22. Κράτη από τα οποία εισάγει πετρέλαιο η Ινδονησία.

Σχήμα 23. Κράτη στα οποία εξάγει πετρέλαιο η Ινδονησία.

Σχήμα 24. Κράτη στα οποία εξάγει άνθρακα η Ινδονησία.

Σχήμα 25. Κράτη στα οποία εξάγει υγροποιημένο φυσικό αέριο η Ινδονησία.

Σχήμα 26. Εισαγωγές αγαθών στο εξεταζόμενο σύστημα.

Σχήμα 27. Εξαγωγές αγαθών στο εξεταζόμενο σύστημα.

Σχήμα 28. Εκπομπή διοξειδίου του άνθρακα στο σύστημα.

Σχήμα 29. Προμήθειες ιχθύων προερχόμενων από την θάλασσα.

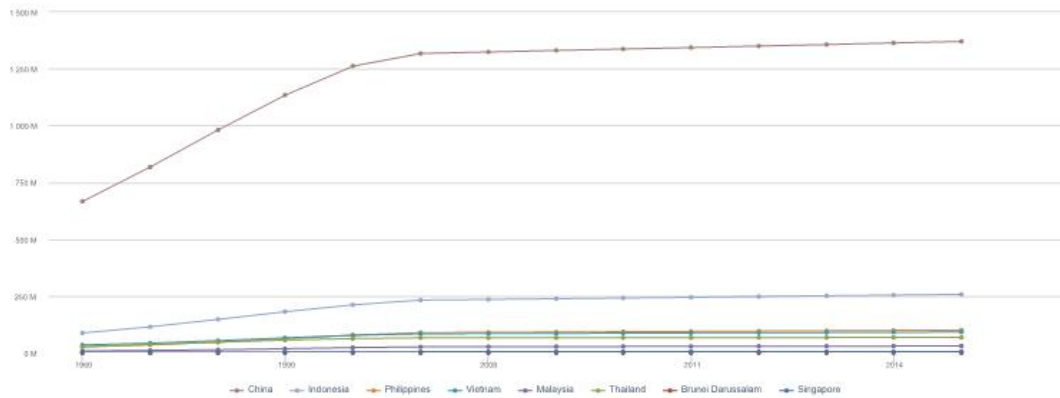
Σχήμα 30. Παραγωγή αλιείας.

Σχήμα 31. Αμυντικές δαπάνες (% ΑΕΠ).

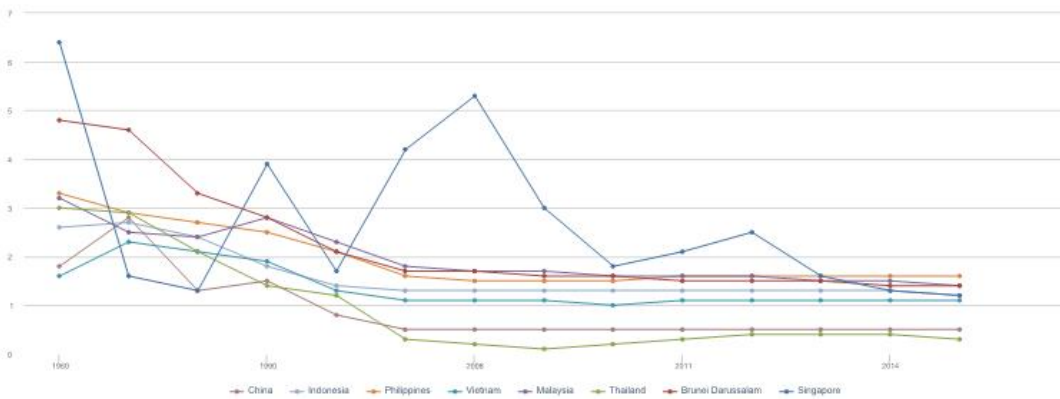
Σχήμα 32. Εισαγωγές όπλων.

Σχήμα 33. Αριθμός σκαφών για την φρούρηση και τον έλεγχο των θαλασσών.

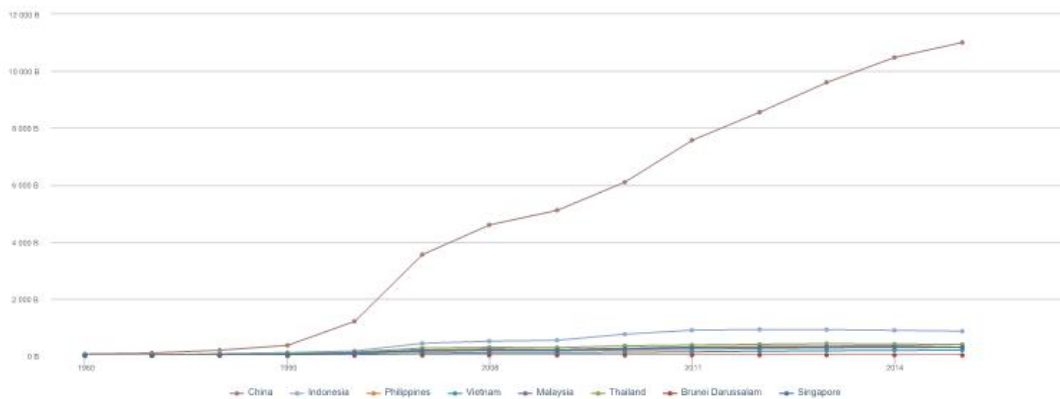
Σχήμα 34. Ποσοστό αμυντικών δαπανών ανά χώρα παγκοσμίως.

Σχήμα 1. Πληθυσμός Συστήματος²⁶⁹.

Σχήμα 2. Πληθυσμιακή ετήσια αύξηση²⁷⁰.

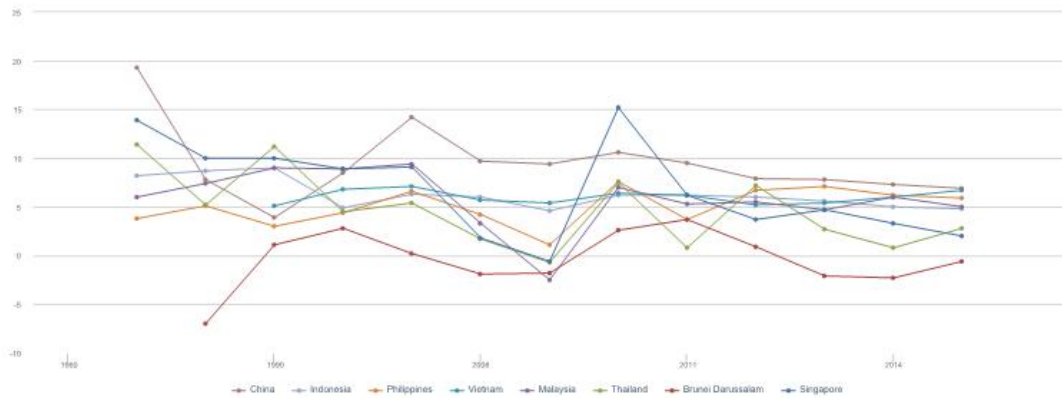

Σχήμα 3. ΑΕΠ συστήματος²⁷¹.

²⁶⁹ <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&country=EAS> [Εθεόθη 4-1-17].

²⁷⁰ Οπ. άν.

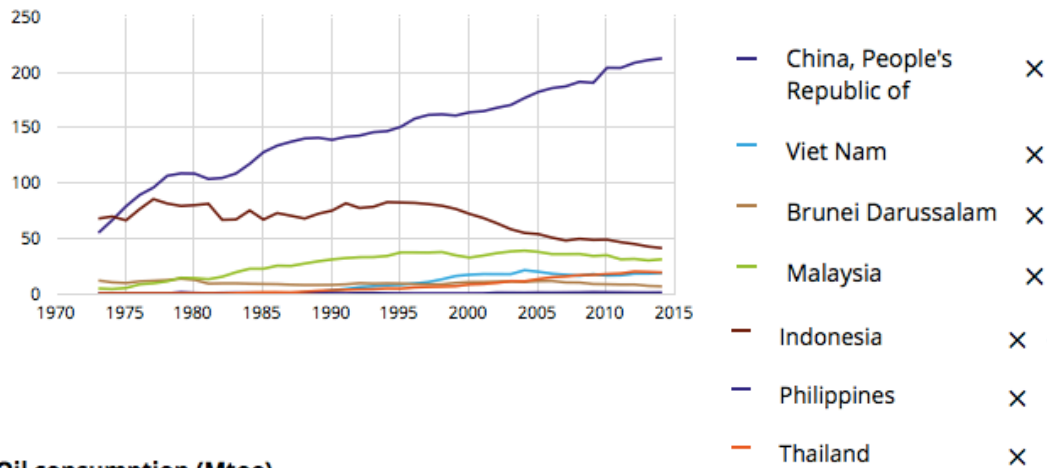
²⁷¹ Οπ. άν.

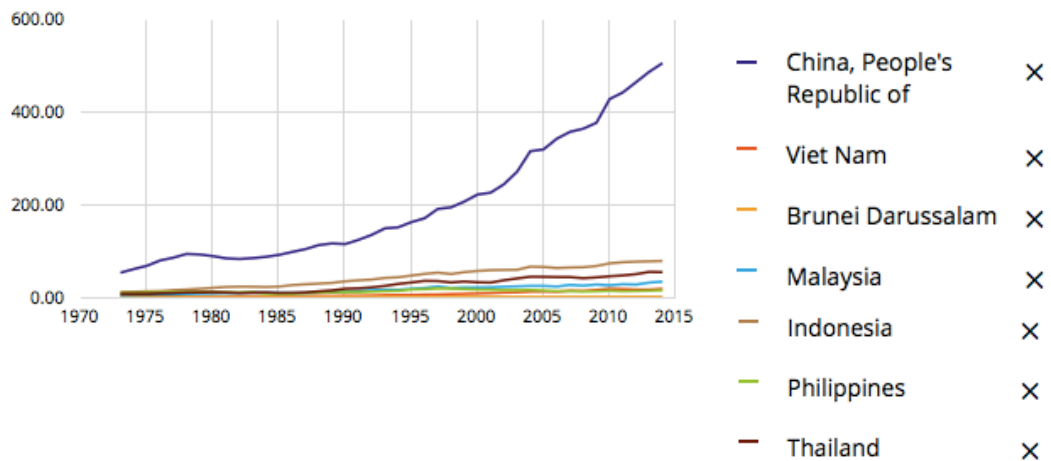
Series : GDP growth (annual %)
 Source : World Development Indicators
 Created on: 01/04/2017

Σχήμα 4. Ετήσια αύξηση του ΑΕΠ²⁷².

Crude oil production (Mtoe)

Oil consumption (Mtoe)

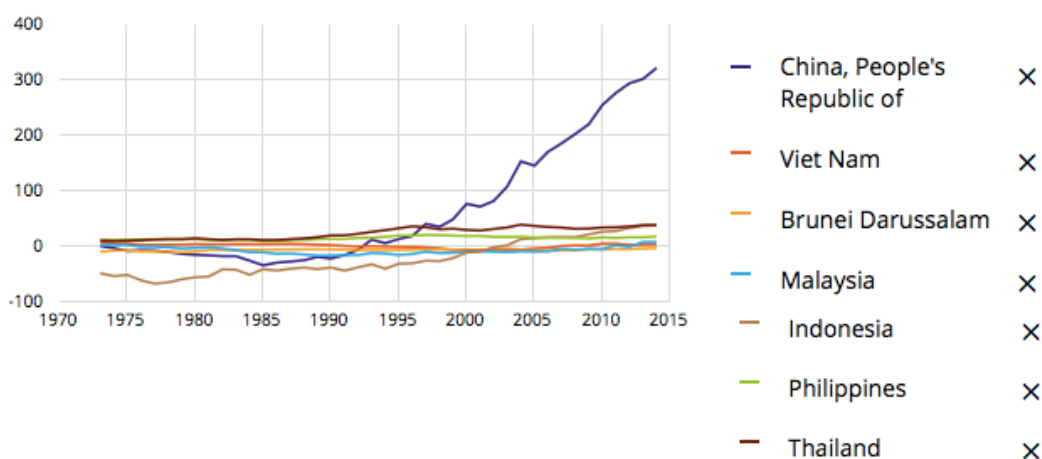

Σχήμα 5. Παραγωγή και κατανάλωση πετρελαίου συστήματος²⁷³.

²⁷² Όπ. άν.

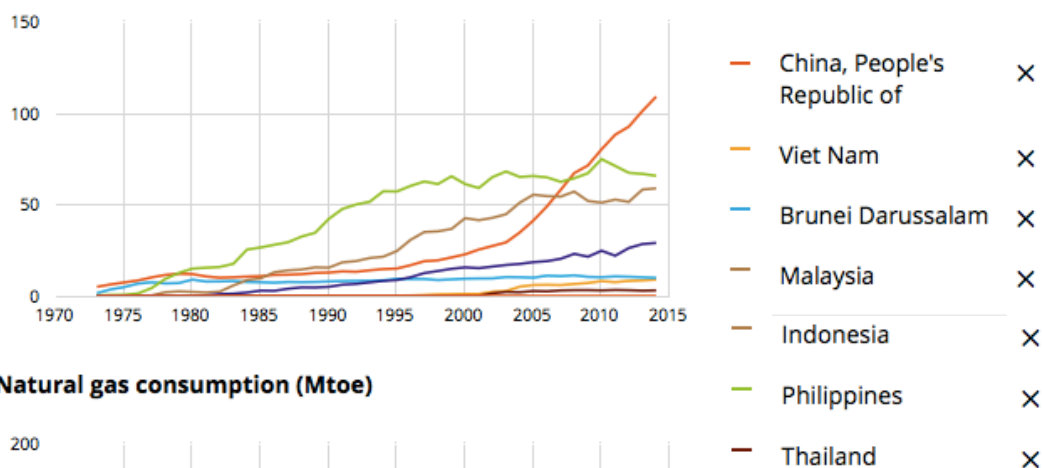
²⁷³ <http://energyatlas.iea.org/?subject=-1920537974> [Εθεάθη 4-1-17].

Oil net import (Mtoe)

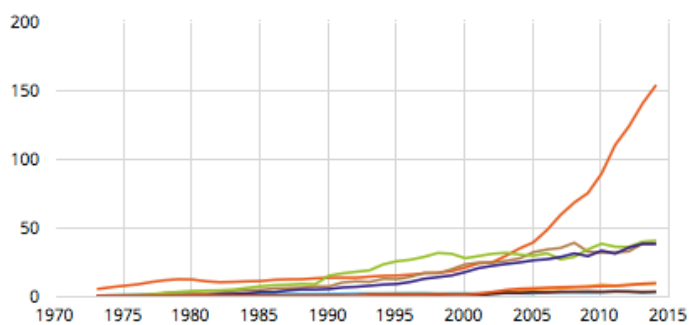

Σχήμα 6. Εισαγωγή(+) και εξαγωγή(-) πετρελαίου συστήματος²⁷⁴.

Natural gas production (Mtoe)

Natural gas consumption (Mtoe)

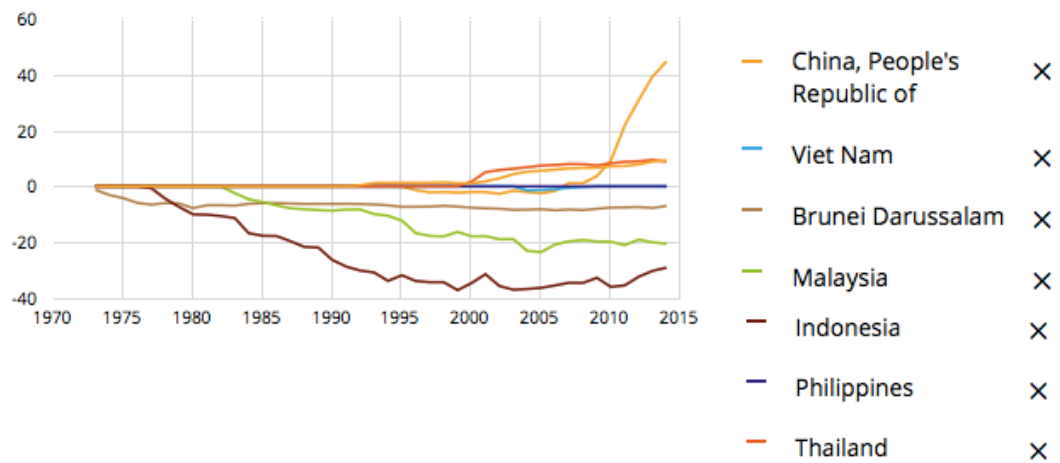
Σχήμα 7. Παραγωγή και κατανάλωση φυσικού αερίου συστήματος²⁷⁵.

²⁷⁴ Όπ. άν.

²⁷⁵ <http://energyatlas.iea.org/?subject=-1165808390> [Εθεάθη 4-1-17].

Natural gas net trade (Mtoe)

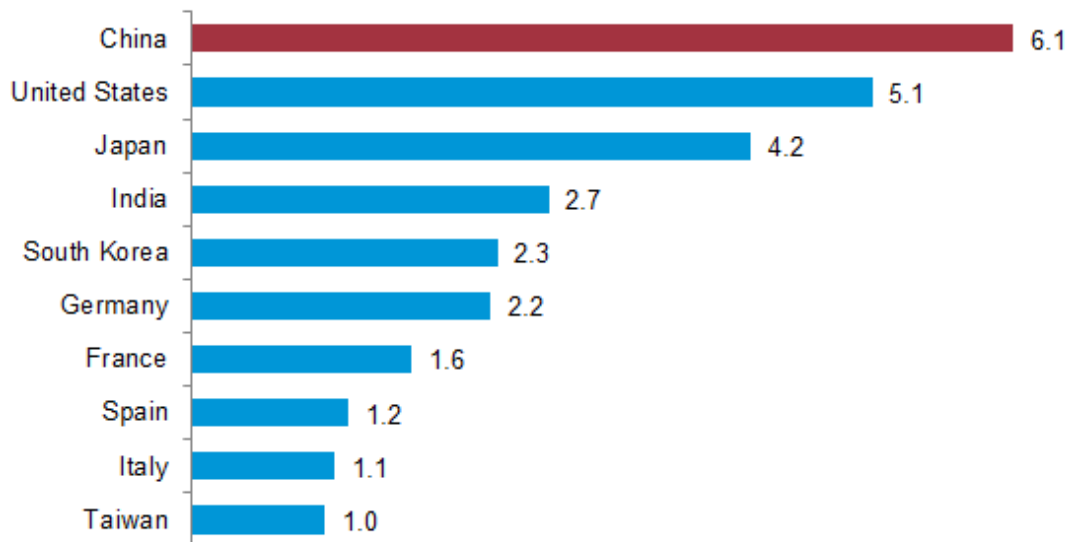
Positive numbers show net imports and negative numbers net exports

Σχήμα 8. Εισαγωγή(+) και εξαγωγή(-) φυσικού αερίου συστήματος²⁷⁶.

Top ten annual net oil importers, 2014

million barrels per day

Note: Estimates of total production less consumption. Does not account for stock build.
Source: U.S. Energy Information Administration, *Short-Term Energy Outlook, May 2015*

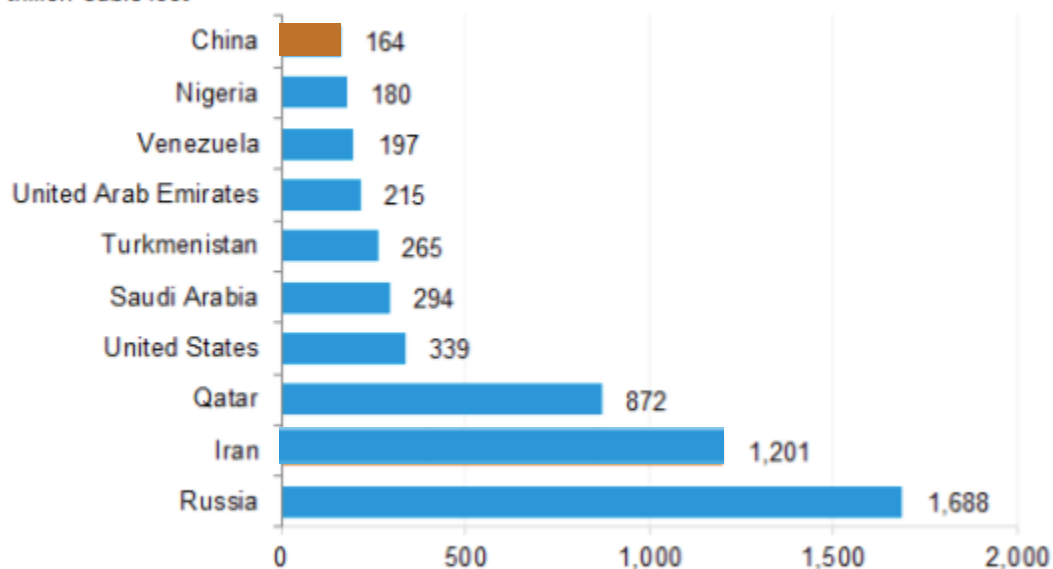
Σχήμα 9. Τα 10 κράτη με την μεγαλύτερη ποσότητα εισαγωγής πετρελαίου²⁷⁷.

²⁷⁶ Οπ. άν.

²⁷⁷ Οπ. άν.: <http://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=CHN> [Εθεάθη 20-2-17]

Largest proved reserve holders of natural gas, end 2014

trillion cubic feet

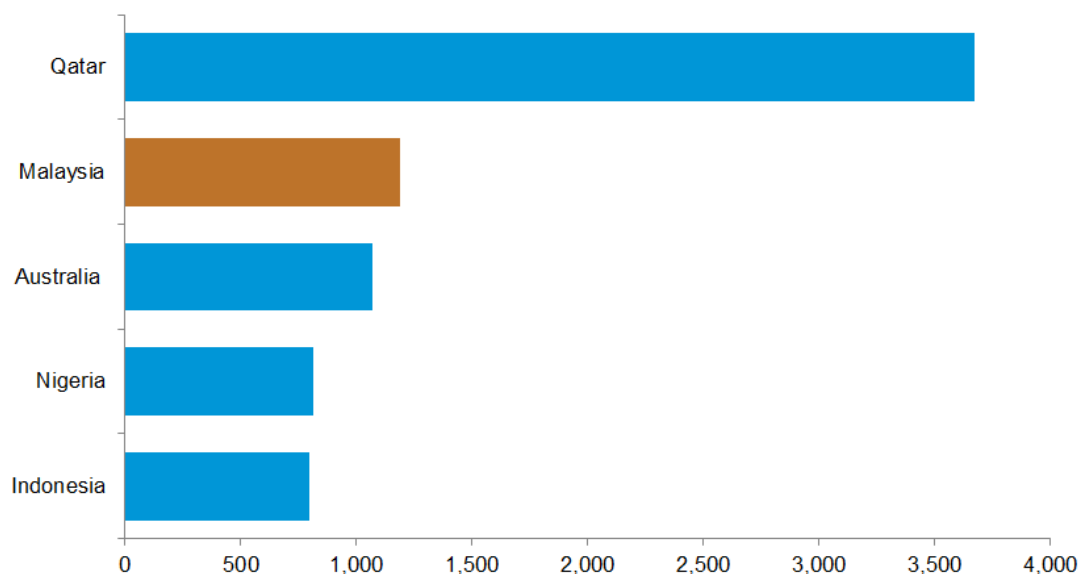

Source: Oil & Gas Journal, January 2015.

Σχήμα 10. Κατάταξη χωρών με τα μεγαλύτερα αποδεδειγμένα αποθέματα φυσικού αερίου²⁷⁸.

Top global LNG exporters, 2013

billion cubic feet

Source: IHS Energy

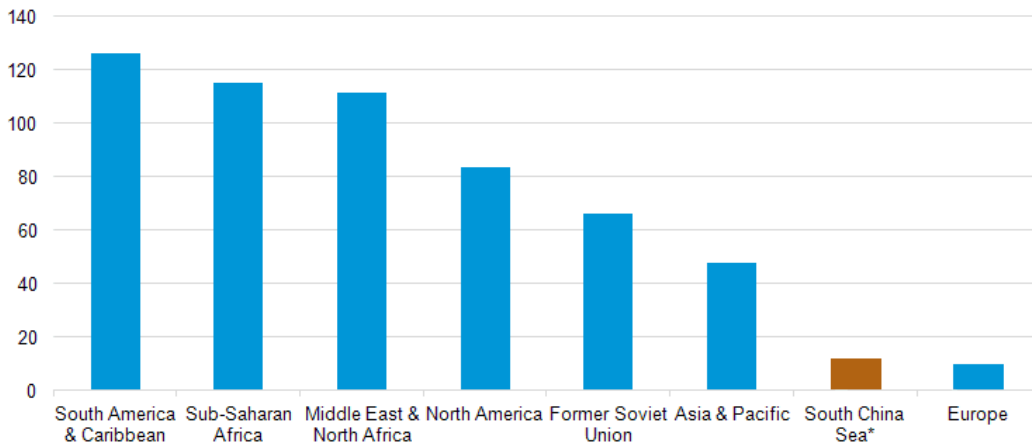
Σχήμα 11. Κράτη με τη μεγαλύτερη εξαγωγή υγροποιημένου φυσικού αερίου²⁷⁹.

²⁷⁸ <http://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=IRN> [Εθεάθη 4-1-17]. Η αλλαγή χρωμάτων στις στήλες του πίνακα (Κίνα, Ιράν) από εμάς.

²⁷⁹ <http://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=MYS> [Εθεάθη 4-1-17].

World's undiscovered oil resources, 2012

billion barrels of oil

Note: Undiscovered resources are mean undiscovered technically recoverable resources.

* Does not include Gulf of Thailand, Indonesia's Java, Borneo and Sumatra basins, or Sulu Sea.

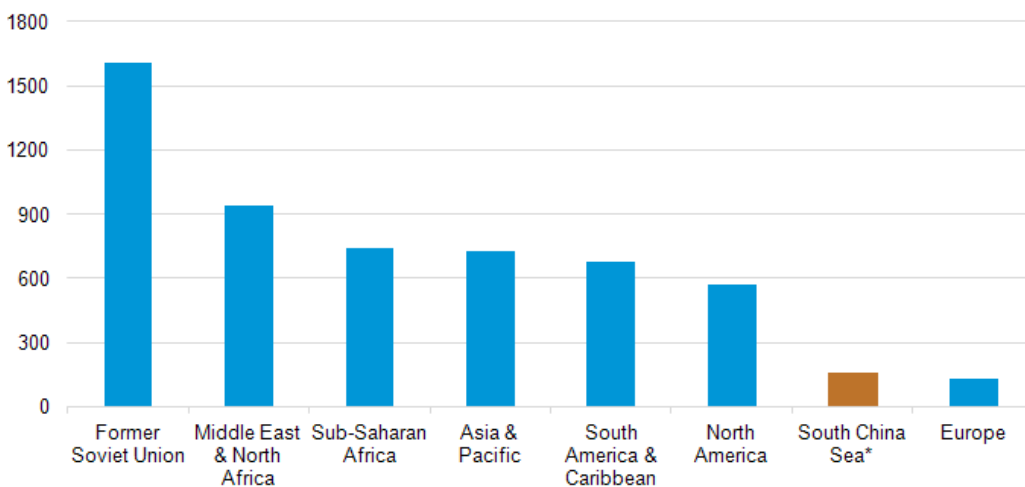
Source: U.S. Energy Information Administration, USGS World Estimate of Undiscovered Resources 2012, USGS Assessment of Undiscovered Resources of Southeast Asia 2010

Σχήμα 12. Ποσότητα ανεξερεύνητων/τεχνικά αξιοποιήσιμων κοιτασμάτων πετρελαίου²⁸⁰.

World's undiscovered natural gas resources, 2012

trillion cubic feet

Note: Undiscovered resources are mean undiscovered technically recoverable resources.

* Does not include Gulf of Thailand, Indonesia's Java, Borneo and Sumatra basins, or Sulu Sea.

Source: U.S. Energy Information Administration, USGS World Estimate of Undiscovered Resources 2012, USGS Assessment of Undiscovered Resources of Southeast Asia 2010

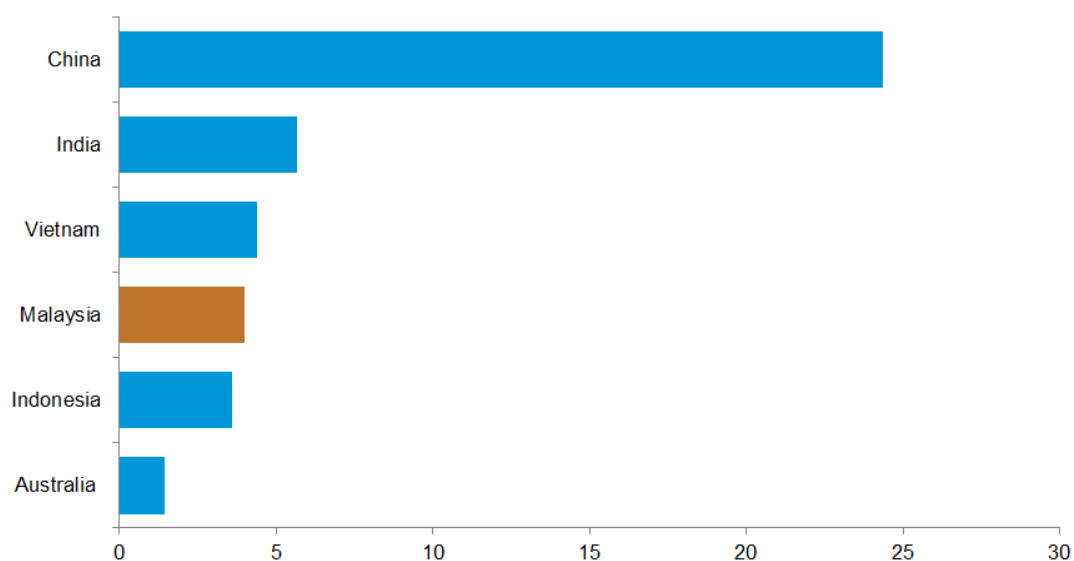
Σχήμα 13. Ποσότητα ανεξερεύνητων/τεχνικά αξιοποιήσιμων κοιτασμάτων φυσικού αερίου²⁸¹.

²⁸⁰ Όπ. άν.: <http://www.eia.gov/beta/international/regions-topics.cfm?RegionTopicID=SCS> [Εθεάθη 20-2-17]

²⁸¹ Όπ. άν.

Top Asia-Pacific proven oil reserve holders, January 2014

billion barrels

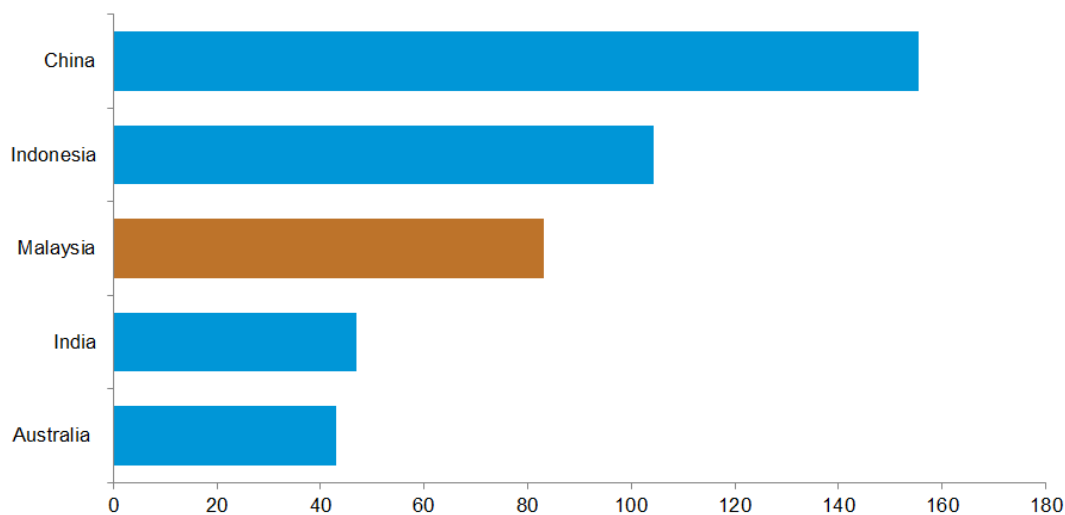

Source: Oil & Gas Journal

Σχήμα 14. Κράτη με τα μεγαλύτερα αποδεδειγμένα αποθέματα πετρελαίου στο σύμπλοκο Ασίας- Ειρηνικού²⁸².

Top five Asia-Pacific proved natural gas reserve holders, 2014

trillion cubic feet

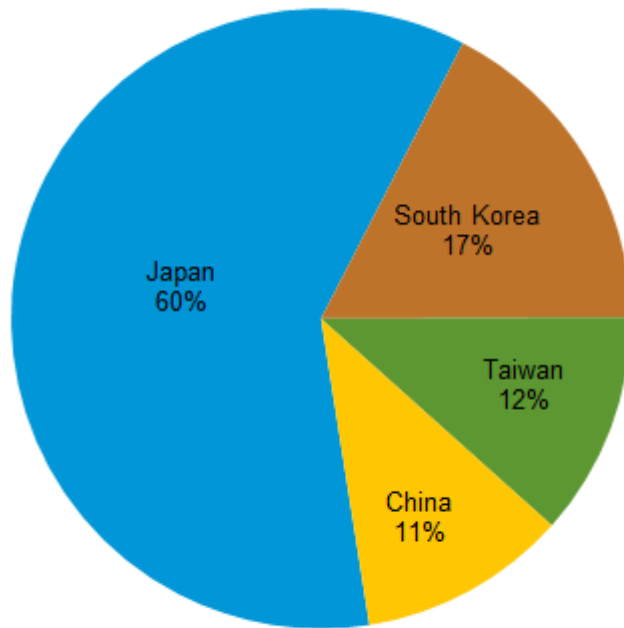
Source: Oil & Gas Journal, January 2014

Σχήμα 15. Κράτη με τα μεγαλύτερα αποδεδειγμένα αποθέματα φυσικού αερίου στο σύμπλοκο Ασίας- Ειρηνικού²⁸³.

²⁸² Όπ. άν.: <http://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=MYS> [Εθεάθη 20-2-17]

²⁸³ Όπ. άν.

Malaysia's LNG exports by destination, 2013

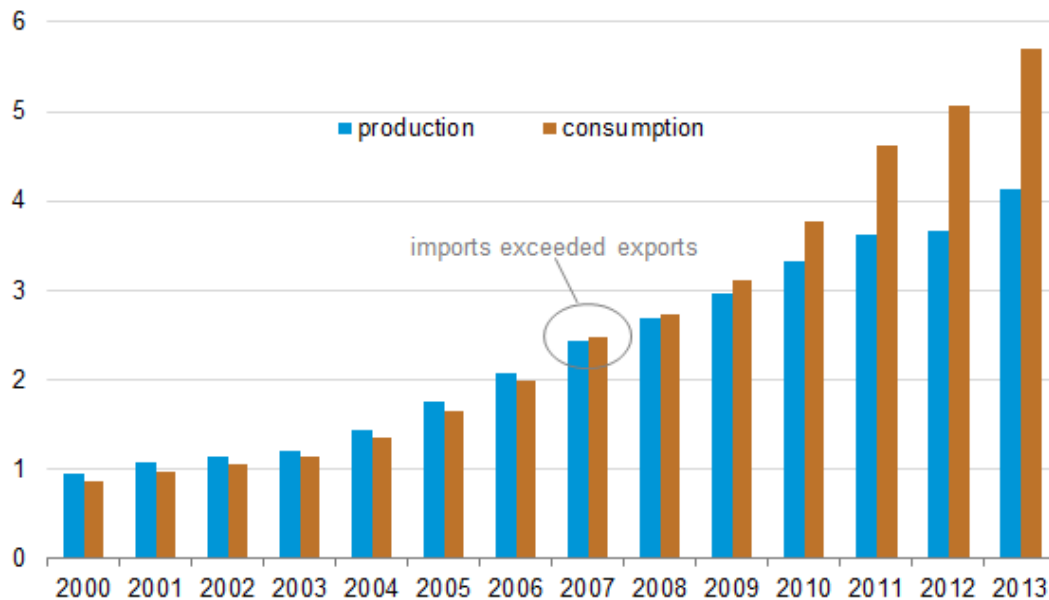

Source: IHS Energy

Σχήμα 16. Κράτη στα οποία εξάγει υγροποιημένο αέριο η Μαλαισία ²⁸⁴.

China's natural gas production and consumption, 2000-2013

trillion cubic feet

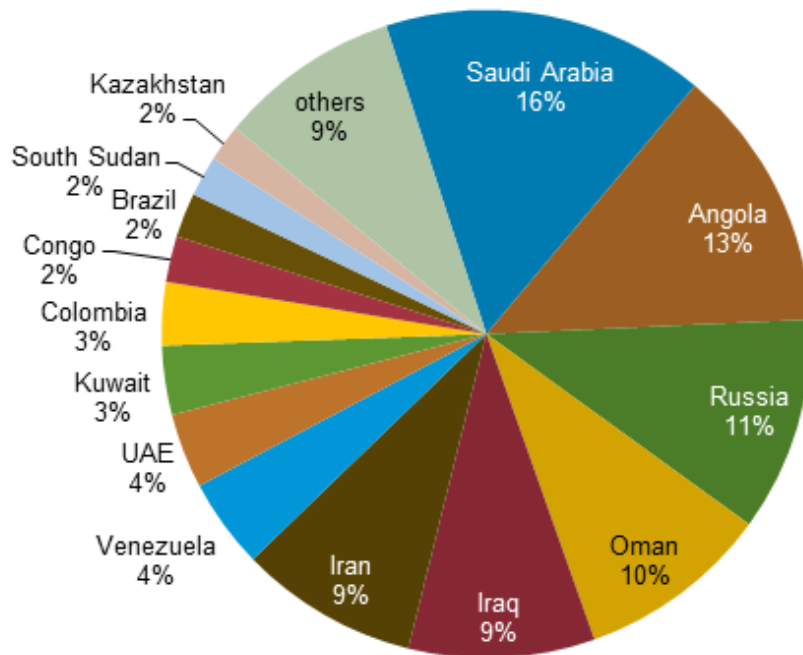
Source: U.S. Energy Information Administration, *International Energy Statistics*

Σχήμα 17. Παραγωγή και κατανάλωση φυσικού αερίου Κίνας (2000-2013) ²⁸⁵.

²⁸⁴ Όπ. άν.

²⁸⁵ Όπ. άν.: <http://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=CHN> [Εθεάθη 20-2-17]

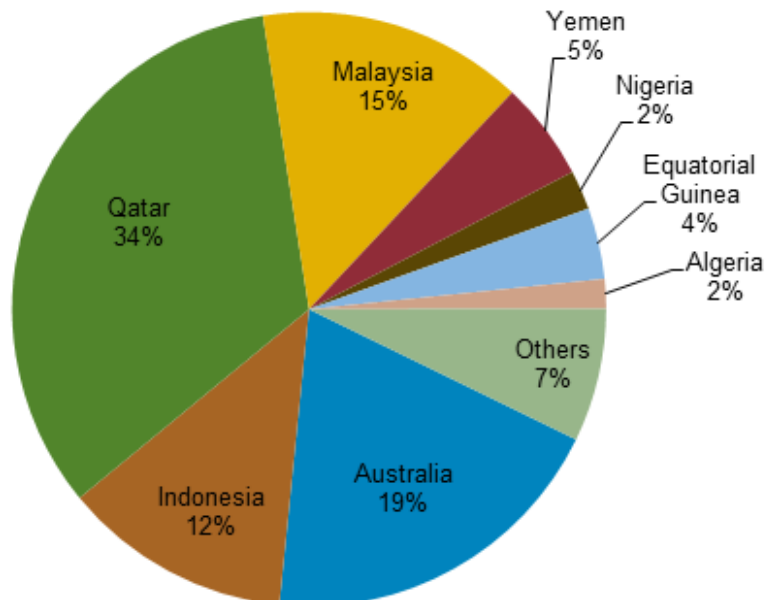
China's crude oil imports by source, 2014

Sources: FACTS Global Energy, Global Trade Information Services, Inc.

Σχήμα 18. Κράτη από τα οποία εισάγει πετρέλαιο η Κίνα ²⁸⁶.

China LNG import sources, 2014

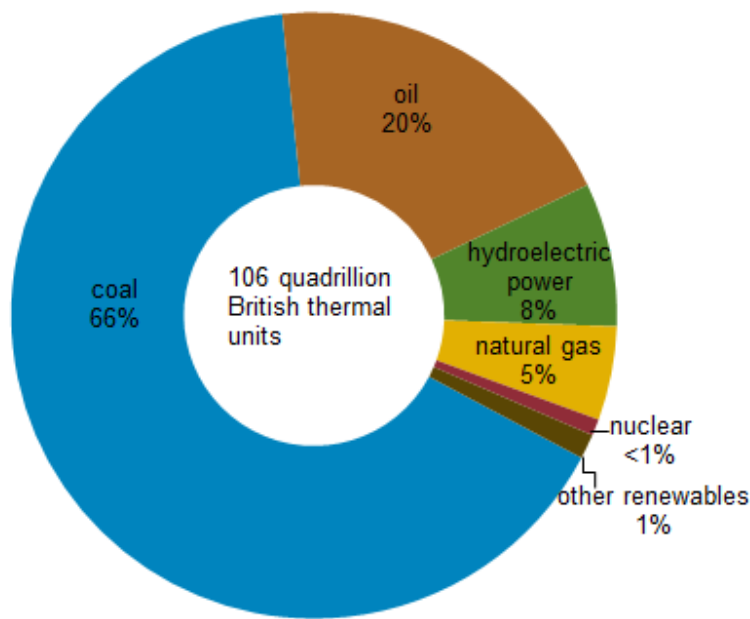
Source: IHS Energy.
 Others: Angola, Brunei, Egypt, Norway, Oman, Papua New Guinea, Russia, Trinidad & Tobago, and re-exports from Spain and South Korea.

Σχήμα 19. Κράτη από τα οποία εισάγει υγροποιημένο αέριο η Κίνα ²⁸⁷.

²⁸⁶ Όπ. άν.

²⁸⁷ Όπ. άν.

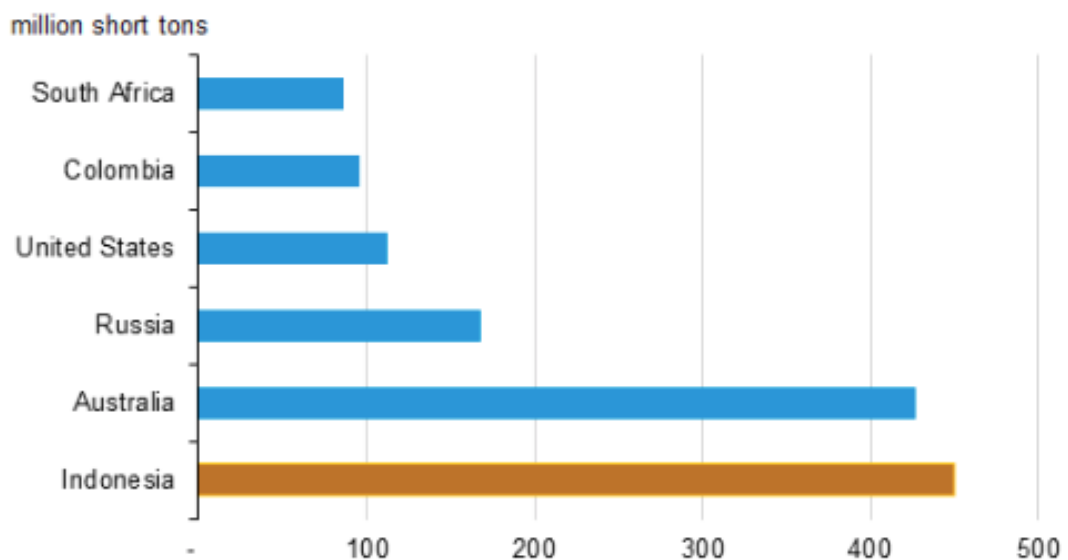
Total primary energy consumption in China by fuel type, 2012

Note: Total may not equal 100% due to independent rounding. Includes only commercial fuel sources and does not account for biomass used outside of power generation. Source: U.S. Energy Information Administration.

Σχήμα 20. Είδη καυσίμων τα οποία καταναλώνει η Κίνα για την κάλυψη των ενεργειακών της αναγκών²⁸⁸.

Figure 10. World's top coal exporters, 2014

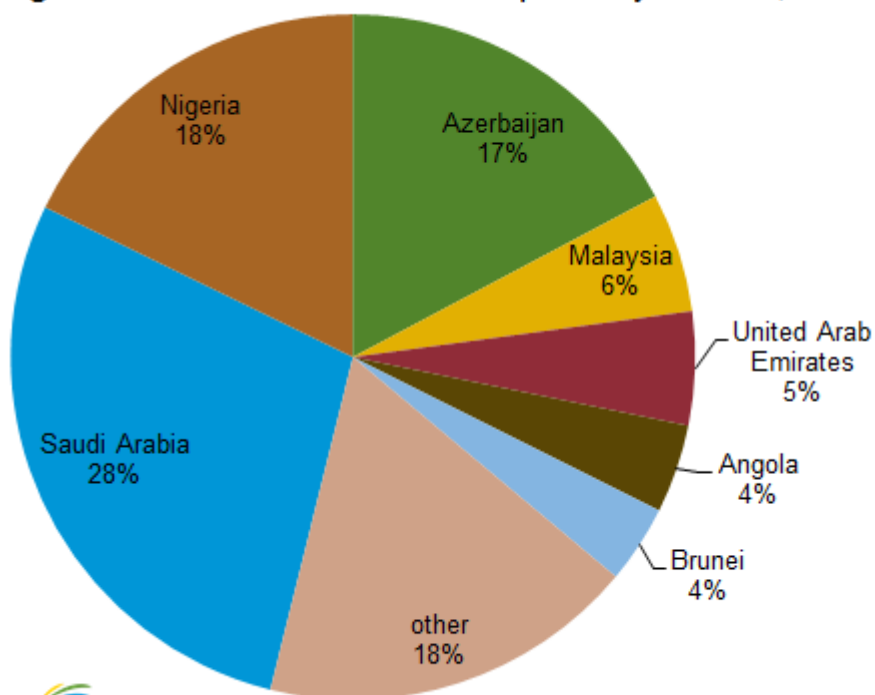
Source: United Nations/World Trade Organization International Trade Center

Σχήμα 21. Κράτη με την μεγαλύτερη εξαγωγή άνθρακα²⁸⁹.

²⁸⁸ Όπ. άν.

²⁸⁹ <http://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=IDN> [Εθεόθησαν 04/01/2017]

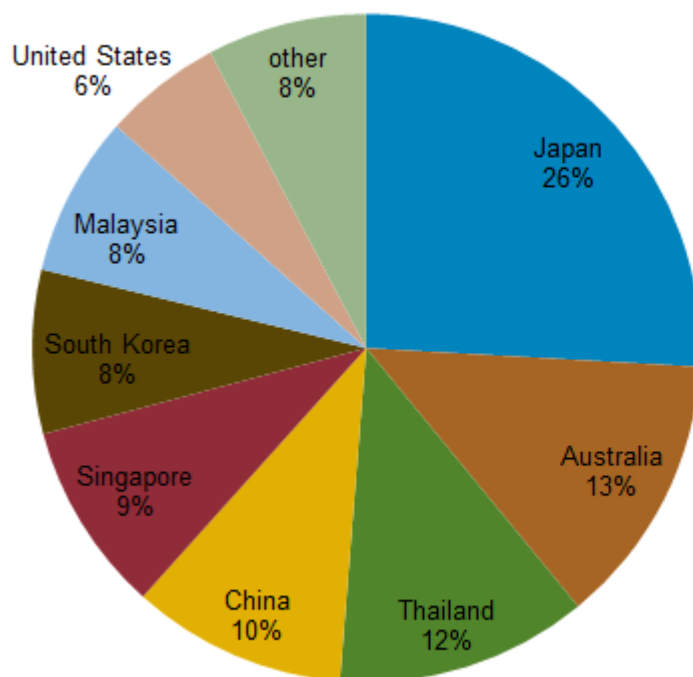
Figure 3. Indonesia crude oil imports by source, 2014

Sources: U.S. Energy Information Administration, Lloyd's List Intelligence

Σχήμα 22. Κράτη από τα οποία εισάγει πετρέλαιο η Ινδονησία ²⁹⁰.

Figure 4. Indonesia crude oil exports by destination, 2014

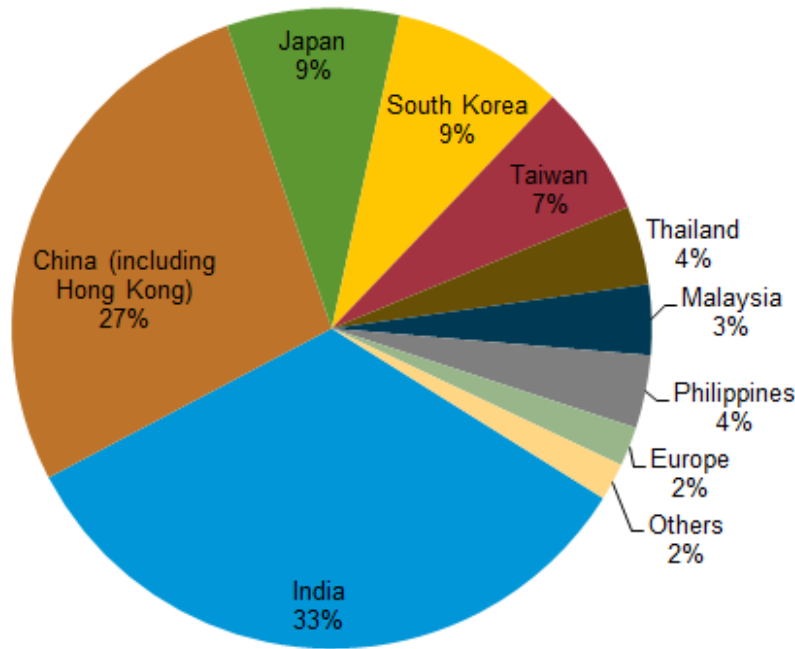
Sources: U.S. Energy Information Administration, Lloyd's List Intelligence

Σχήμα 23. Κράτη στα οποία εξάγει πετρέλαιο η Ινδονησία ²⁹¹.

²⁹⁰ Όπ. άν.

²⁹¹ Όπ. άν.

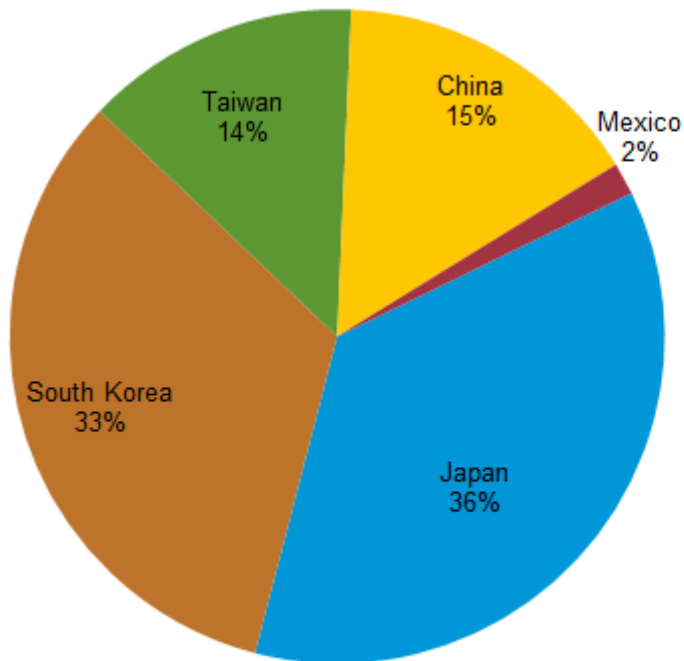
Figure 9. Indonesia coal exports by destination, 2014

Source: United Nations/World Trade Organization International Trade Center

Σχήμα 24. Κράτη στα οποία εξάγει άνθρακα η Ινδονησία ²⁹².

Figure 7. Indonesia LNG exports by destination, 2014

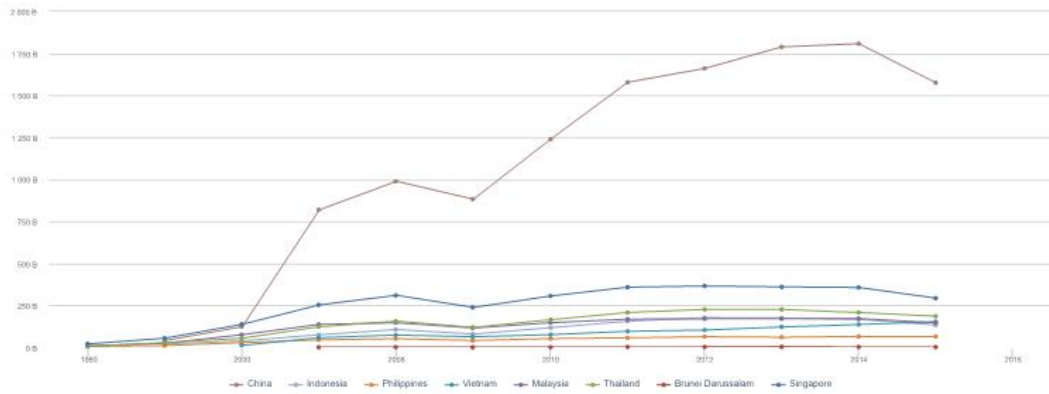

Note: Does not include LNG sent to regasification plants in Indonesia and negligible amount sent to Singapore starting in 2014.
Sources: U.S. Energy Information Administration, IHS Energy

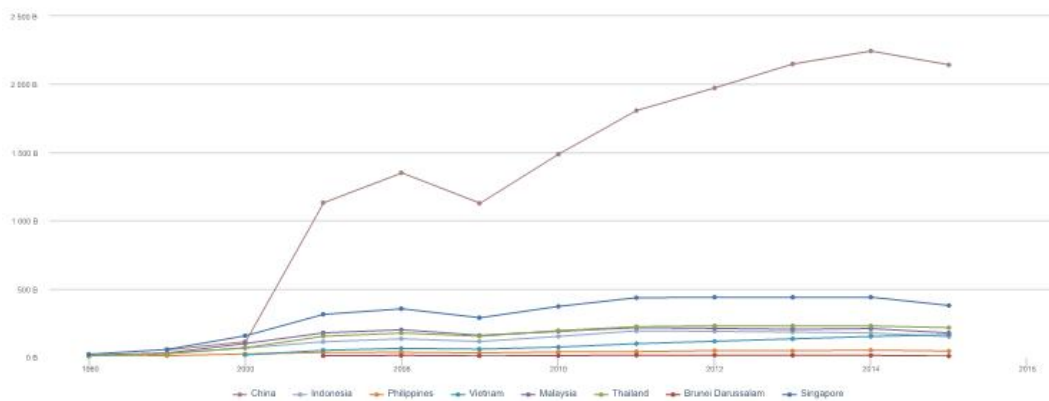
Σχήμα 25. Κράτη στα οποία εξάγει υγροποιημένο φυσικό αέριο η Ινδονησία ²⁹³.

²⁹² Όπ. άν.

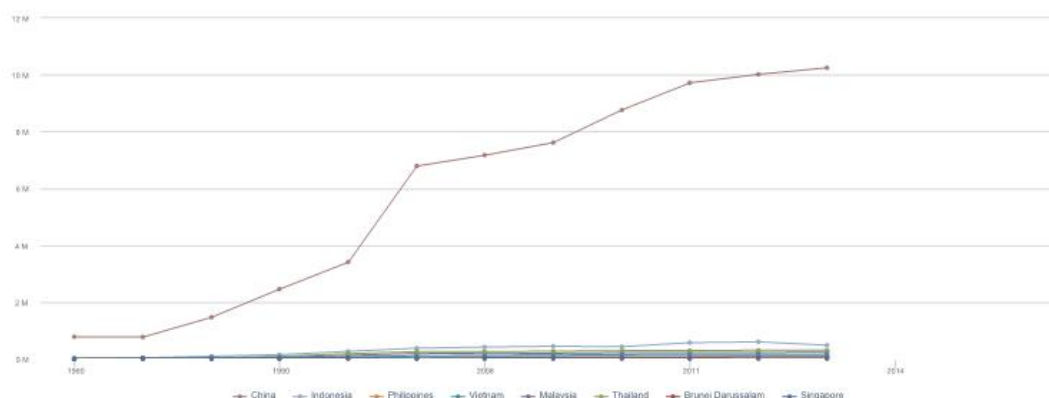
²⁹³ Όπ. άν.

Σχήμα 26. Εισαγωγές αγαθών στο εξεταζόμενο σύστημα ²⁹⁴.

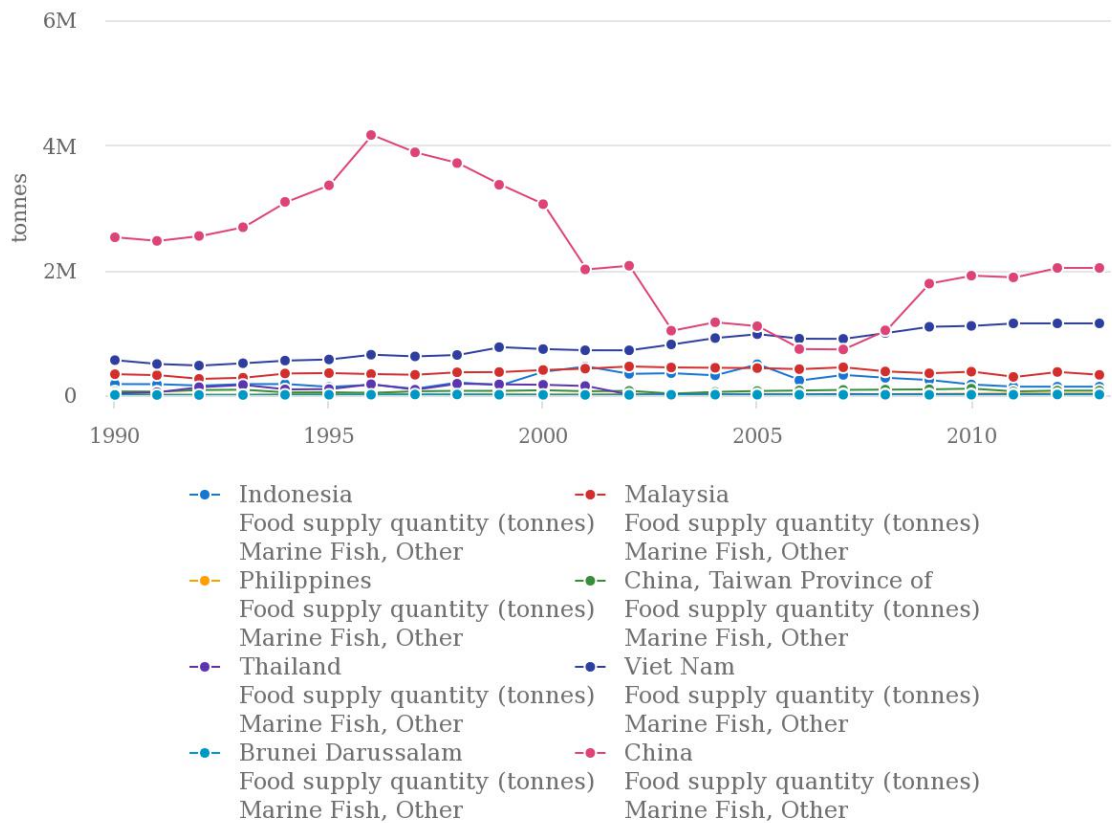
Σχήμα 27. Εξαγωγές αγαθών στο εξεταζόμενο σύστημα ²⁹⁵.

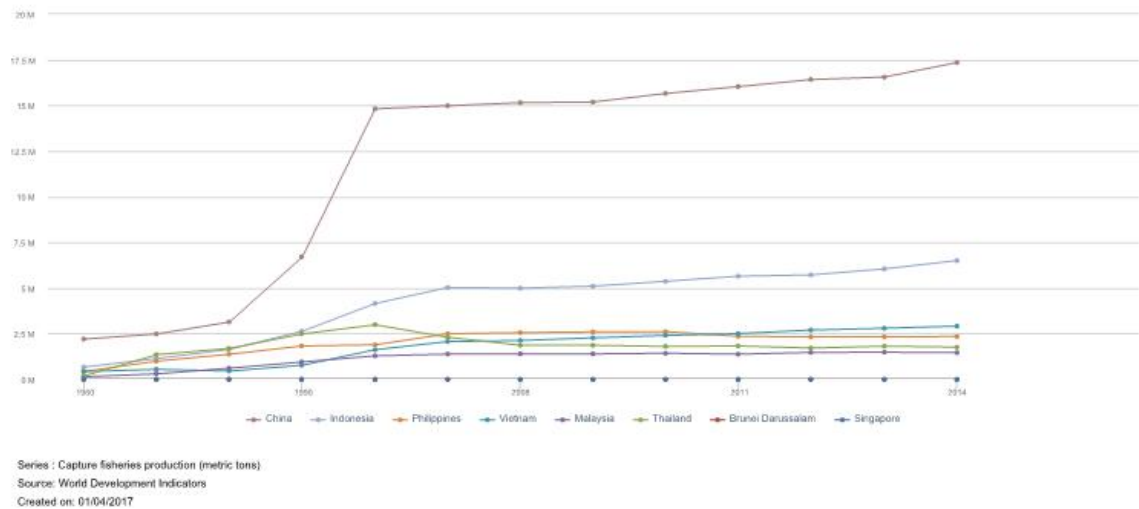
Σχήμα 28. Εκπομπή διοξειδίου του άνθρακα στο σύστημα ²⁹⁶.

²⁹⁴ Όπ. άν.: <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&country=EAS> [Εθεάθη 20-2-17]

²⁹⁵ Όπ. άν.

Σχήμα 29. Προμήθειες ιχθύων προερχόμενων από την θάλασσα²⁹⁷.

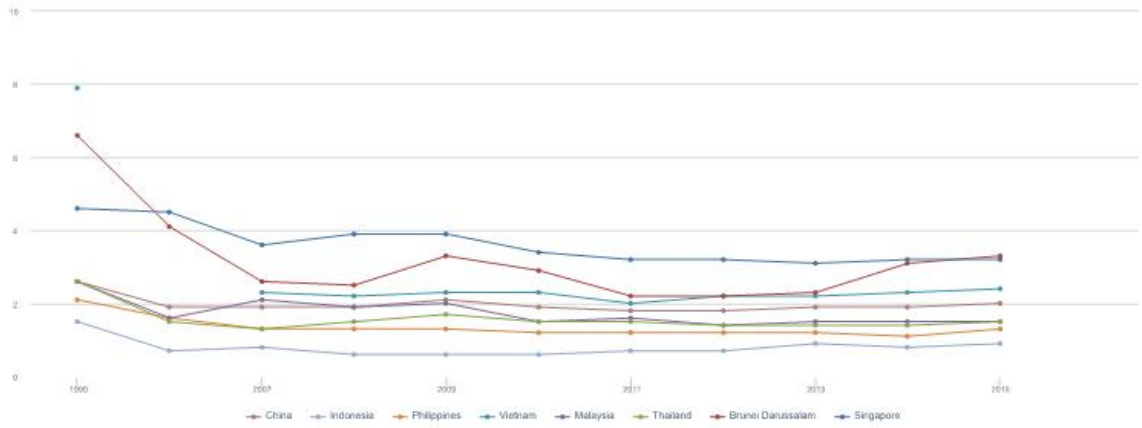

Σχήμα 30. Παραγωγή αλιείας²⁹⁸.

²⁹⁶ Όπ. άν.: <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&country=EAS> [Εθεάθη 20-2-17]

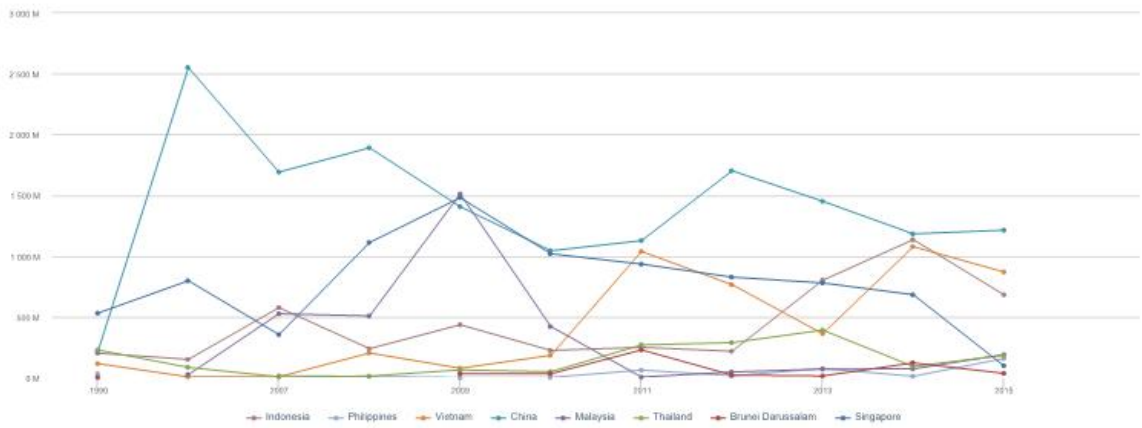
²⁹⁷ <http://www.fao.org/faostat/en/#compare> [Εθεάθησαν 04/01/2017]

²⁹⁸ Όπ. άν.: <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&country=EAS> [Εθεάθη 20-2-17]

Series : Military expenditure (% of GDP)
 Source: World Development Indicators
 Created on: 01/04/2017

Σχήμα 31. Αμυντικές δαπάνες (% ΑΕΠ)²⁹⁹.

Series : Arms imports (SIPRI trend indicator values)
 Source: World Development Indicators
 Created on: 01/04/2017

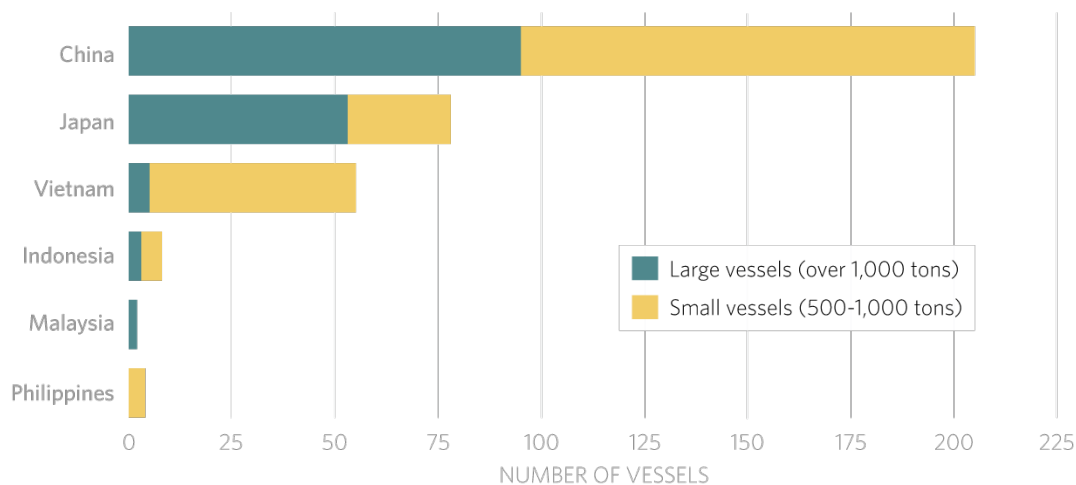
Σχήμα 32. Εισαγωγές όπλων³⁰⁰.

²⁹⁹ Όπ. άν.

³⁰⁰ Όπ. άν.

Maritime Law Enforcement Capabilities in Southeast Asia

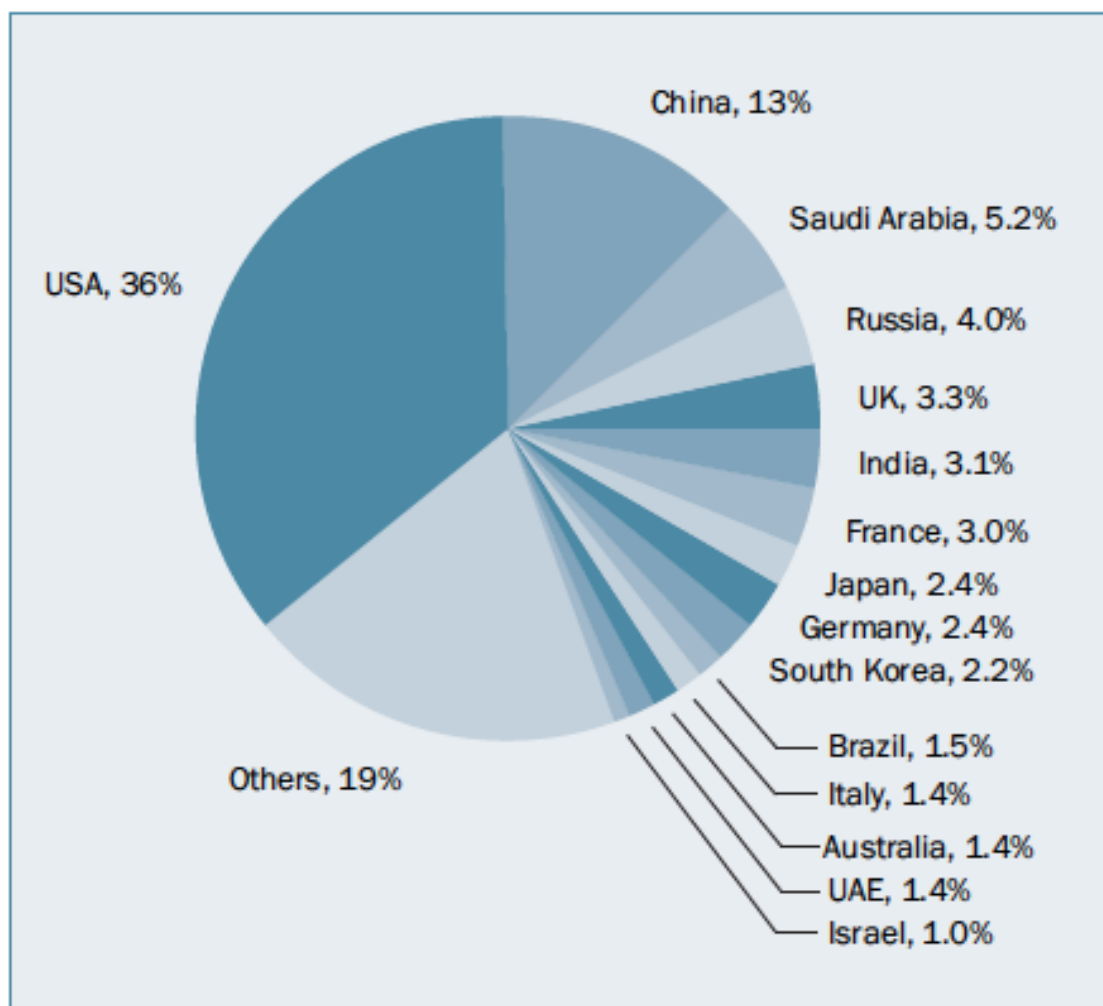
The weak coast guard capabilities of Malaysia, Indonesia and the Philippines, as well as their lack of coordination with one another, have contributed to security gaps in the tri-border area.

Source: U.S. Naval Intelligence Report, 2015

Copyright Stratfor 2016

Σχήμα 33. Αριθμός σκαφών για την φρούρηση και τον έλεγχο των θαλασσών³⁰¹.

Σχήμα 34. Ποσοστό αμυντικών δαπανών ανά χώρα παγκοσμίως³⁰².

³⁰¹ <https://www.stratfor.com/image/us-coast-guard-seeks-expanded-role-east-asia> [Εθεάθη 4-1-17]

Πίνακες

Πίνακας 1. Υδρογονάνθρακες οι οποίοι μεταφέρονται από chokepoints.

Πίνακας 2. Διεκδικήσεις στο εξεταζόμενο σύμπλοκο.

Πίνακας 3. Κατά προσέγγιση πιθανά αποθέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου στο εξεταζόμενο σύστημα.

Πίνακας 4. Συμβατική παραγωγή υδρογονανθράκων συστήματος – εθνικές και υπερεθνικές εμπλεκόμενες εταιρίες.

Πίνακας 5. Συνολικές αμυντικές δαπάνες σε Ασία και Ωκεανία.

Πίνακας 6. Τα κράτη με την μεγαλύτερη αύξηση στις αμυντικές τους δαπάνες την περίοδο 2006 - 2015.

Πίνακας 7. Οι 15 χώρες με τις μεγαλύτερες αμυντικές δαπάνες το 2015.

³⁰² Aude Fleurant, Pieter Wezeman, Siemon Wezeman, Sam Perlo-Freeman, 'Trends in World Military Expenditure, 2015' (SIPRI, April 2016).

Table 1. Volume of crude oil and petroleum products transported through world chokepoints, 2009-13

Location	2009	2010	2011	2012	2013
Strait of Hormuz	15.7	15.9	17.0	16.9	17.0
Strait of Malacca	13.5	14.5	14.6	15.1	15.2
Suez Canal and SUMED Pipeline	3.0	3.1	3.8	4.5	4.6
Bab el-Mandab	2.9	2.7	3.4	3.7	3.8
Danish Straits	3.0	3.2	3.3	3.1	3.3
Turkish Straits	2.8	2.8	3.0	2.9	2.9
Panama Canal	0.8	0.7	0.8	0.8	0.8
World maritime oil trade	53.9	55.5	55.6	56.7	56.5
World total oil supply	84.9	87.5	87.8	89.7	90.1

Notes: All estimates are in million barrels per day. Data for Panama Canal is by fiscal years.

Sources: U.S. Energy Information Administration analysis based on Lloyd's List Intelligence, Panama Canal Authority, Eastern Bloc Research, Suez Canal Authority, and UNCTAD, using EIA conversion factors.

Πίνακας 1. Υδρογονάνθρακες οι οποίοι μεταφέρονται από chokepoints ³⁰³.

Territorial claims

South China Sea territorial claims

Country	South China Sea	Spratly Islands	Paracel Islands	Gulf of Thailand
Brunei	UNCLOS	no formal claim	no	-
Cambodia	-	-	-	UNCLOS
China	all*	all	all	-
Indonesia	UNCLOS	no	no	-
Malaysia	UNCLOS	3 islands	no	UNCLOS
Philippines	significant portions	8 islands	no	-
Taiwan	all*	all	all	-
Thailand	-	-	-	UNCLOS
Vietnam	all*	all	all	UNCLOS

* excluding buffer zone along littoral states (calculations for buffer unknown)

Source: U.S. Energy Information Administration

³⁰³ Όπ. άν.: <http://www.eia.gov/beta/international/regions-topics.cfm?RegionTopicID=WOTC> [Εθεάθη 20-2-17]

Πίνακας 2. Διεκδικήσεις στο εξεταζόμενο σύμπλοκο ³⁰⁴.

South China Sea estimated proved and probable reserves

Country name	Crude oil and liquids reserves (billion barrels)	Natural gas reserves (trillion cubic feet)
Brunei	1.5	15
China	1.3	15
Indonesia	0.3	55
Malaysia	5.0	80
Philippines	0.2	4
Taiwan	-	-
Thailand	-	1
Vietnam	3.0	20
Total	11.2	190

Note: Reserve totals do not include Gulf of Thailand or onshore reserves.

Reserve estimates are based on field ownership status.

Sources: U.S. Energy Information Administration, Oil & Gas Journal, IHS CNOOC, PFC Energy

Πίνακας 3. Κατά προσέγγιση πιθανά αποθέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου στο εξεταζόμενο σύστημα ³⁰⁵.

³⁰⁴ Όπ. άν.; <http://www.eia.gov/beta/international/regions-topics.cfm?RegionTopicID=SCS> [Εθεάθη 20-2-17]

³⁰⁵ Όπ. άν.

South China Sea estimated conventional hydrocarbon production

Country	Estimated production in South China Sea (2011)		Major exploration and production areas	SCS contract holders and operators	
	Oil ¹ 1000 barrels/day	Natural gas billion cubic feet		National oil companies	Foreign firms
Brunei	120	400	Baram Delta	PetroleumBRUNEI	BHP Billiton, ConocoPhillips, Hess Corporation, Kulczyk Oil Ventures, Mitsubishi Corporation, Murphy Oil, PETRONAS, Polyard Petroleum, QAF Brunei, Shell, Total
China	250	600	Pearl River Mouth Basin Qiongdongnan Basin	CNOOC Sinopec CNPC	BG Group, BP, Chevron, ConocoPhillips, Eni, ExxonMobil, Husky, Newfield, Shell, Total
Indonesia	60	200	Natuna Basin	PT Pertamina (Persero)	PetroChina, Chevron, CNPC, ConocoPhillips, Eni, ExxonMobil, Husky, KUFPEC, PETRONAS, Santos, Statoil, Total
Malaysia	500	1,800	Sabah Sarawak Malay Basin (w/ Thailand)	PETRONAS	Lundin, BHP Billiton, ConocoPhillips, ExxonMobil, Hess, KUFPEC, MDC O&G, Murphy Oil, Newfield, Nippon, Petrofac, Roc Oil, Shell, Talisman Energy
Philippines	25	100	Palawan Basin	PNOC	ExxonMobil, Shell
Thailand	-	-	Gulf of Thailand Malay Basin (w/ Malaysia)	PTTEP	BG Group, Chevron, Shell
Vietnam	300	300	Cuu Long Basin Nam Con Son Basin	PetroVietnam	KNOC, ConocoPhillips, Geopetrol, Premier Oil, PTTEP, Santos, SK Corp, Total, Zarubezhneft

¹ Oil production includes lease condensate.

Sources: U.S. Energy Information Administration, Oil & Gas Journal, IHS, CNOOC, PFC Energy.

Πίνακας 4. Συμβατική παραγωγή υδρογονανθράκων συστήματος – εθνικές και υπερεθνικές εμπλεκόμενες εταιρίες ³⁰⁶.

	Spending, 2015 (\$ b.)	Change (%) ^a	
		2014–15	2006–15
Asia and Oceania ^b	436	5.4	64
Central and South Asia ^b	68.0	0.9	44
East Asia	302	5.7	75
Oceania	25.8	7.7	30
South East Asia	39.7	8.8	57

^a Changes are in real terms.

^b Total excludes Turkmenistan and Uzbekistan.

Πίνακας 5. Συνολικές αμυντικές δαπάνες σε Ασία και Ωκεανία ³⁰⁷.

³⁰⁶ Όπ. άν.

³⁰⁷ Όπ. άν. Sam Perlo-Freeman, 'Trends in World Military...

Country	Military spending, 2015 (\$ m.)	Increase (%), 2006–15
Iraq	13 121	536
Gambia	12.5	380
Congo, Republic of ^a	705	287
Argentina	(5 475)	(240)
Ghana	180	227
Libya ^a	3 289	225
Algeria	10 413	210
Namibia	554	200
Honduras	324	186
Mali	309	185
Zimbabwe	377	(184)
Azerbaijan	3 021	165
Indonesia	7 641	150
Tanzania	517	149
Congo, DRC	491	139
Paraguay	462	138
UAE ^a	[22 755]	[136]
China	[214 787]	[132]
Mozambique	148	130
Liberia	13.5	130

[] = SIPRI estimate; () = highly uncertain data; DRC = Democratic Republic of the Congo; UAE = United Arab Emirates. ^a Figure is for 2014 and for change from 2006–14.

Πίνακας 6. Τα κράτη με την μεγαλύτερη αύξηση στις αμυντικές τους δαπάνες την περίοδο 2006-15 ³⁰⁸.

³⁰⁸ Όπ. άν.

Rank		Country	Spending, 2015 (\$ b.)	Change, 2006–15 (%)	World share 2015 (%)	Spending as a share of GDP (%) ^b	
2015	2014 ^a					2015	2006
1	1	USA	596	-3.9	36	3.3	3.8
2	2	China	[215]	132	[13]	[1.9]	[2.0]
3	4	Saudi Arabia	87.2	97	5.2	13.7	7.8
4	3	Russia	66.4	91	4.0	5.4	3.5
5	6	UK	55.5	-7.2	3.3	2.0	2.2
6	7	India	51.3	43	3.1	2.3	2.5
7	5	France	50.9	-5.9	3.0	2.1	2.3
8	9	Japan	40.9	-0.5	2.4	1.0	1.0
9	8	Germany	39.4	2.8	2.4	1.2	1.3
10	10	South Korea	36.4	37	2.2	2.6	2.5
11	11	Brazil	24.6	38	1.5	1.4	1.5
12	12	Italy	23.8	-30	1.4	1.3	1.7
13	13	Australia	23.6	32	1.4	1.9	1.8
14	14	UAE ^c	[22.8]	136	[1.4]	[5.7]	[3.2]
15	15	Israel	16.1	2.6	1.0	5.4	7.5
Total top 15			1 350		81		
World total			1 676	19	100	2.3	2.3

[] = SIPRI estimate; GDP = gross domestic product; UAE = United Arab Emirates.

a Rankings for 2014 are based on updated military expenditure figures for 2014 in the current edition of the SIPRI Military Expenditure Database. They may therefore differ from the rankings for 2014 given in the SIPRI Yearbook 2015 and in other SIPRI publications in 2015.

b The figures for military expenditure as a share of gross domestic product (GDP) are based on estimates of 2015 GDP from the International Monetary Fund (IMF) World Economic Outlook Database, Oct. 2015.

c The figures for the UAE are for 2014, as no data is available for 2015. The percentage change is from 2006 to 2014.

Πίνακας 7. Οι 15 χώρες με τις μεγαλύτερες αμυντικές δαπάνες το 2015 ³⁰⁹.

³⁰⁹ Όπ. άν.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Stephanie Bessiere, *Η Κίνα στην Αυγή του 21ου Αιώνα*, trans. by Σταυρούλα Τσόγκα (Αθήνα: Κέδρος, 2007).
- Fernand Braudel, *Γραμματική των Πολιτισμών*, trans. by Άρης Αλεξάκης, 8th edn (Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 2014).
- Zbigniew Brzezinski, *Η Μεγάλη Σκακιέρα* (Αθήνα: Λιβάνης, 1998).
- Zbigniew Brzezinski, *Η Γεωστρατηγική Τριάδα - Η Συμβίωση με την Κίνα, την Νέα Ευρώπη και τη Ρωσία*, ed. by Γιώργος Λ. Ευαγγελόπουλος (Αθήνα: Ευρασία, 2002).
- Αναστάσιος (Γιαννουλάτος) Αρχιεπίσκοπος Τιράνων και πάσης Αλβανίας, *Ιστορία Επιζώντων Θρησκευμάτων Σημαντικά Κεφάλαια* (Αθήνα: Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη Α.Ε., 2016).
- Κωνσταντίνος Γρίβας, *Η στρατιωτική Άνοδος της Κίνας και η Γεωπολιτική του Πολέμου στη Μέση Ανατολή* (Αθήνα: Λιβάνης, 2013).
- Antonio Cassese, *Διεθνές Δίκαιο*, ed. by Φωτεινή Παζαρτζή (Αθήνα: Gutenberg, 2012).
- Ahmet Davutoglu, *Το στρατηγικό Βάθος Η διεθνής θέση της Τουρκίας*, ed. by Νεοκλής Σαρρης, trans. by Νικόλαος Ραπτόπουλος (Ποιότητα: Αθήνα, 2010).
- Alexander Dugin, *Η τέταρτη Πολιτική Θεωρία* (Αθήνα: Έσοπτρον, 2013).
- George Friedman, *Τα Επόμενα 100 Χρόνια. Μια Πρόβλεψη για τον 21ο Αιώνα*, ed. by Ελένη Κεκροπούλου, trans. by Πηνελόπη Τριαδά (Αθήνα: Ενάλιος, 2012).
- Samuel P. Huntington, *Η Σύγκρουση των Πολιτισμών και ο Ανασχηματισμός της Παγκόσμιας Τάξης*, 3rd edn (Αθήνα: Terzo Books, 1999).
- Μάνος Καραγιάννης, *Η Ρωσία Σήμερα* (Αθήνα: Παπαζήσης, 2010).
- Robert D. Kaplan, *Η Εκδίκηση της Γεωγραφίας*, trans. by Σπύρος Κατσούλας, 1st edn (Αθήνα: Μελάι, 2017).

- Robert D. Kaplan, *Πόλεμος και Πολιτική. Η Σύγχρονη Ηγεσία Μπροστά στα Διδάγματα της Ιστορίας* (Αθήνα: Ροές, 2004).
- Henry Kissinger, *Διπλωματία* (Αθήνα: Λιβάνης, 1995).
- Δημήτριος-Βασίλειος Κόκκινος, *Γεωπολιτική της Ενέργειας στο Σύστημα Ευρώπη Ασία Μέση Ανατολή*, ed. by I. Θ. Μάζης (Αθήνα: Λειμών, 2015).
- Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, *Η Στρατηγική Σκέψη Από την Αρχαιότητα έως Σήμερα* (Αθήνα: Ποιότητα, 2008).
- H.J. Mackinder, *Δημοκρατικά Ιδεώδη και Πραγματικότητα & Άλλες Τρεις Εισηγήσεις*, ed. by I.Θ. Μάζης, trans. by Αθηνά Μπαλοπούλου (Αθήνα: Παπαζήσης, 2006).
- Ιωάννης Θ. Μάζης, *Γεωπολιτική των Υδάτων στη Μέση Ανατολή*, 2nd edn (Αθήνα: Παπαζήσης, 2001).
- Ιωάννης Θ. Μάζης, *Γεωπολιτική Η Θεωρία και η Πράξη* (Αθήνα: Παπαζήσης, 2002).
- Ιωάννης Θ. Μάζης, *Η γεωπολιτική της Ευρύτερης Μέσης Ανατολής και η Τουρκία* (Αθήνα: Λιβάνης, 2008).
- Ιωάννης Θ. Μάζης, *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής* (Αθήνα: Παπαζήσης, 2012).
- Ιωάννης Θ. Μάζης, *Γεωγραφία του Ισλαμιστικού Κινήματος στη Μέση Ανατολή*, 3rd edn (Αθήνα: Παπαζήσης, 2012).
- Ιωάννης Θ. Μάζης, *Νταβούτογλου και Γεωπολιτική* (Αθήνα: Ηρόδοτος, 2013).
- Ιωάννης Θ. Μάζης, Βιργινία Γ. Μπαλαφούτα, *Γεωπολιτική Πραγματικότητα στο Δίπολο Ελλάδος- Κύπρου* (Αθήνα: Παπαζήσης, 2014).
- Ιωάννης Θ. Μάζης, *Ο Ζωτικός χώρος του Φρειδερίκου Ράτσελ*. (Αθήνα: Ηρόδοτος, 2014).
- Ιωάννης Θ. Μάζης, *Γεωπολιτική και Γεωστρατηγικές της Συριακής Κρίσεως* (Αθήνα: Λειμών, 2016).
- John J. Mearsheimer, *Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων*, ed. by Π. Ηφαιστος, trans. by Κ. Κολιόπουλος, 6th edn (Αθήνα: Ποιότητα, 2011).
- Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, *Η Κίνα από την Ουράνια Αυτοκρατορία στην Ανερχόμενη Υπερδύναμη του 21ου Αιώνα* (Αθήνα: Ποιότητα, 2013).
- Σωτήρης Πετρόπουλος, Αστέρης Χουλιάρης (Επιμέλεια), *Η Κίνα και οι Άλλοι* (Αθήνα: Παπαζήσης, 2013).

- Εμμανουήλ Ρούκουνας, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο*, 2nd edn (Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2015).
- Ιωάννης Π. Σωτηρόπουλος, , *Η ανάδυση της Ρωσίας από τους πάγους. Η κλιματική αλλαγή και οι αρχές της νέας γεωπολιτικής*, (Foreign Affairs, Hellenic Edition, τεύχος νο 19, Οκτώβριος 2013).
- Ιωάννης Π. Σωτηρόπουλος, *Κλιματική Αλλαγή και Αρχές Γεωπολιτικής. Από την «Στρατηγική της Ανασχέσεως» στην «Στρατηγική του Ανασχετικού Ανταγωνισμού».* *Η Μετεξέλιξη των Κλασικών Αγγλοσαξονικών Θεωριών Γεωπολιτικής και η Αναδυόμενη Διάδοχη Γεωπολιτική Προσέγγιση*, (Civitas Gentium, Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Συγχρόνων Ασιατικών Σπουδών, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Σεπτέμβριος 2016, Τομ. 4, νο 1).
- Nicholas J. Spykman, *Η γεωγραφία της Ειρήνης*, ed. by Ιωάννης Θ. Μάζης, trans. by Παναγιώτης Ι. Κελάνδριας (Αθήνα: Παπαζήση, 2004).

Ξενόγλωσση

- Air-sea Battle Office, *Service Collaboration to Address Anti-Access & Areal Denial Challenges*,(U.S.A., 2013).
- Richard A. Bitzinger, Michael Raska, *The AirSea Battle Debate and the Future of Conflict in East Asia*. (RSIS Policy Brief, 2013).
- Bernard D. Cole, *Asian Maritime Strategies* (Annapolis, Maryland: Naval Intitute Press, 2013).
- Council of Foreign Relations, *Chinese Military Power*, Report of an Independent Task Force Sponsored by the Council on Foreign Relations, (Maurice R. Greenberg Center for Geoeconomic Studies, 2003).
- Aude Fleurant, Pieter Wezeman, Siemon Wezeman, Sam Perlo-Freeman, *'Trends in World Military Expenditure, 2015'* (SIPRI, April 2016).
- Robert Haddick, *Fire on the Water* (Annapolis, Maryland: Naval Institute Press, 2014).
- Major Christopher J. MacCarthy, *Anti-Access/ Areal Denial: The Evolution of*

Modern Warfare, (U.S. Air force. 2010).

- Office of the Secretary of Defense, *Annual Report to Congress: Military and Security Developments involving the People's Republic of China* (United States of America: Department of Defence, 2015).
- John M. Richardson, *A Design for Maintaining Maritime Superiority* (United States Navy: Chief of Naval Operations, 2016), Vol. I.
- Ashley J. Tellis Robert D. Blackwill, *'Revising U.S. Grand Strategy Toward China'* (Council Special Report No.72, International Institutions and Global Governance Program, Council on Foreign Relations, 2015).
- U.S. Energy Information Administration, *'South China Sea'* (Analysis, EIA, International energy data and analysis, 2013).
- U.S. Energy Information Administration, *'China'* (Analysis, EIA, International energy data and analysis, 2015).
- U.S. Energy Information Administration, *'Malaysia'* (Analysis, EIA, International energy data and analysis, 2014).
- U.S. Energy Information Administration, *'Indonesia'* (Analysis, EIA, International energy data and analysis, 2015).

Ιστολόγια Ελληνόγλωσσα

- <https://piotita.gr/2014/11/29/το-θουκυδίδειο-παράδειγμα-της-επισ/> [Εθεάθη 20-2-17]
- <http://www.pentapostagma.gr/2017/04/μάζης-η-επίθεση-του-τραμπ-στη-συρία-είχ.html> [Εθεάθη 20-4-17]

Ιστολόγια Ξενόγλωσσα

- <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/ch.html> [Εθεάθη 5-1-17]

- <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tw.html>
[Εθεάθη 5-1-17]
- <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/rp.html>
[Εθεάθη 5-1-17]
- <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/th.html>
[Εθεάθη 5-1-17]
- <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sn.html>
[Εθεάθη 5-1-17]
- <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/vm.html>
[Εθεάθη 5-1-17]
- <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/my.html>
[Εθεάθη 5-1-17]
- <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/id.html>
[Εθεάθη 5-1-17]
- <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/bx.html>
[Εθεάθη 5-1-17]
- <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/xq.html>
[Εθεάθη 2-2-17]
- <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&country=CHN>
- <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&country=EAS>
[Εθεάθη 20-2-17]
- <http://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=CHN> [Εθεάθη 10-1-17]
- <http://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=TWN> [Εθεάθη 15-1-17]
- <http://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=PHL> [Εθεάθη 15-1-17]
- <http://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=THA> [Εθεάθη 15-1-17]
- <http://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=SGP> [Εθεάθη 15-1-17]
- <http://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=VNM> [Εθεάθη 20-1-17]
- <http://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=MYS#note> [Εθεάθη 20-1-17]

- <http://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=IDN> [Εθεάθη 20-1-17]
- <http://www.eia.gov/beta/international/regions-topics.cfm?RegionTopicID=SCS> [Εθεάθη 10-2-17]
- <http://www.eia.gov/beta/international/regions-topics.cfm?RegionTopicID=WOTC> [Εθεάθη 4-1-17].
- <http://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=BRN> [Εθεάθη 20-1-17]
- <http://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=IRN> [Εθεάθη 4-1-17].
- <http://energyatlas.iea.org/?subject=-1920537974> [Εθεάθη 4-1-17]
- <http://energyatlas.iea.org/?subject=-1165808390> [Εθεάθη 4-1-17]
- <http://www.eurasiareview.com/22082012-uncertainty-and-insecurity-generated-by-claimants-in-south-china-sea-oped/> [Εθεάθη 10-2-17]
- <https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CHRG-111shrg52799/pdf/CHRG-111shrg52799.pdf> [Εθεάθη 2-2-17]
- <http://www.janes.com/article/69853/china-launches-first-indigenously-built-aircraft-carrier> [Εθεάθη 29-4-17]
- <http://www.janes.com/article/69746/south-korea-completes-land-provision-process-for-thaad-deployment> [Εθεάθη 29-4-17]
- <http://www.janes.com/article/49493/gulf-nations-build-up-air-defence-umbrellas-idx15d4> [Εθεάθη 29-4-17]
- <https://lawfareblog.com/what-was-legal-basis-us-air-strikes-against-syria> [Εθεάθη 20-4-17]
- <https://pcacases.com/web/sendAttach/1506> [Εθεάθη 15-2-17]
- <https://pca-cpa.org/wp-content/uploads/sites/175/2016/07/PH-CN-20160712-Press-Release-No-11-English.pdf> [Εθεάθη 15-2-17]
- <https://www.stratfor.com/image/chinas-maritime-limitations> [Εθεάθη 4-1-17]
- <https://www.stratfor.com/analysis/southeast-asias-treacherous-waters> [Εθεάθη 4-1-17]
- <https://www.stratfor.com/image/map-potential-shipping-routes-arctic> [Εθεάθη 4-1-17]
- <https://www.stratfor.com/image/us-and-china-face-over-south-china-sea> [Εθεάθη 4-1-17]
- <https://www.stratfor.com/image/international-court-refutes-beijings-south->

china-sea-claims

- <https://www.stratfor.com/image/sea-skewed-chinas-favor> [Εθεάθη 4-1-17]
- <https://www.stratfor.com/image/philippines-grand-plans-south-china-sea> [Εθεάθη 4-1-17]
- <https://www.stratfor.com/image/indonesia-defends-its-strategic-islands> [Εθεάθη 4-1-17]
- <https://www.stratfor.com/image/fishermen-beijings-front-line-south-china-sea> [Εθεάθη 4-1-17]
- <https://www.stratfor.com/analysis/why-china-arming-its-fishing-fleet> [Εθεάθη 4-1-17]
- <https://www.stratfor.com/image/how-china-uses-trade-influence-south-china-sea> [Εθεάθη 4-1-17]
- <https://www.stratfor.com/image/chinas-layered-deterrence-strategy> [Εθεάθη 4-1-17]
- <https://www.stratfor.com/image/geography-stymies-southeast-asian-integration> [Εθεάθη 4-1-17]
- <https://www.stratfor.com/image/how-us-strategy-impacts-chinas-rise> [Εθεάθη 4-1-17]
- <https://www.stratfor.com/analysis/chinas-arctic-ambitions> [Εθεάθη 2-2-17]
- <https://www.stratfor.com/analysis/fish-overlooked-destabilizer-south-china-sea> [Εθεάθη 10-2-17]
- <https://www.stratfor.com/analysis/us-military-strategy-western-pacific> [Εθεάθη 15-2-17]
- <https://www.stratfor.com/analysis/us-china-exploring-undersea-balance> [Εθεάθη 15-2-17]
- <https://www.stratfor.com/analysis/china-goes-trial-south-china-sea> [Εθεάθη 15-2-17]
- <https://www.stratfor.com/image/us-coast-guard-seeks-expanded-role-east-asia> [Εθεάθη 4-1-17]
- <https://www.stratfor.com/article/us-strikes-syrian-air-base> [Εθεάθη 20-4-17]
- https://treaties.un.org/doc/Treaties/1964/11/19641122%202014%20AM/Ch_XXI_01_2_3_4_5p.pdf [Εθεάθη 15-2-17]
- http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

[Εθεάθη 15-2-17]

- https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2013/08/12/40-maps-that-explain-the-world/?utm_term=.81bab1889cc9 [Εθεάθη 20-2-17]
- <https://worldview.stratfor.com/situation-report/south-korea-several-key-components-thaad-delivered> [Εθεάθη 29-4-17]
- <https://worldview.stratfor.com/article/china-fears-us-missile-system-south-korea> [Εθεάθη 29-4-17]